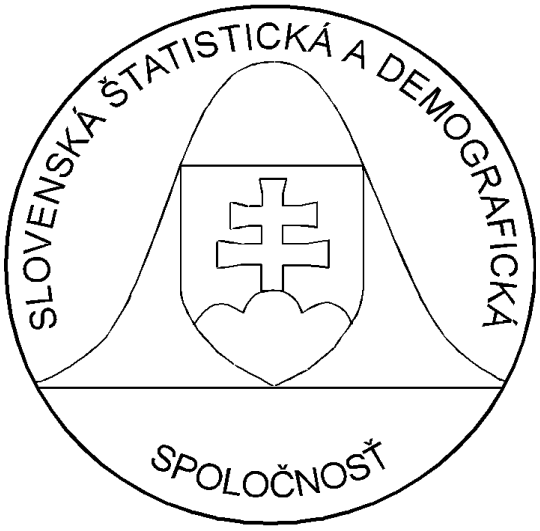
SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ
Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26
www.ssds.sk

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009

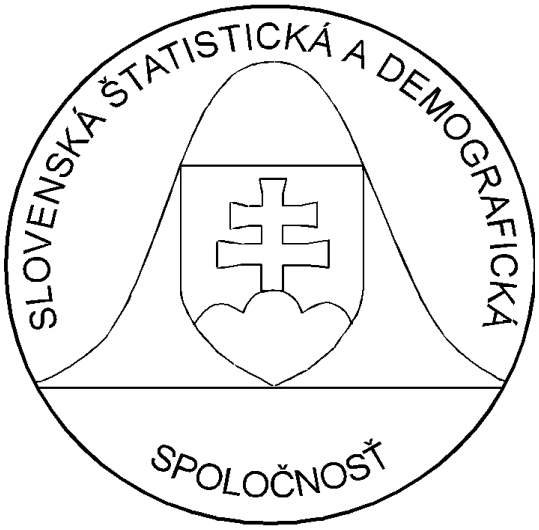
BRATISLAVA
2009

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ
Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26
www.ssds.sk

KONFERENCIA

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009

pod záštitou
podpredsedu vlády Slovenskej republiky
Dušana Čaploviča
a
ministra dopravy, pôšt a telekomunikácii Slovenskej republiky
Ľubomíra Vážneho

BRATISLAVA
7. 4. 2009

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť ďakuje za pomoc pri organizovaní konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009 organizáciám:

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Ekonomická univerzita v Bratislave
Prvá stavebná sporiteľňa, a.s.
Statis, s.r.o., Bratislava

ISBN 978 - 80 - 88946 - 48 – 9
© SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska začala organizovať Slovenská štatistická a demografická spoločnosť v roku 2001. Konferencia sa stala súčasťou hlavnej náplne činnosti Spoločnosti.

Tento rok sa koná už 9 ročník konferencie. Predchádzajúce ročníky potvrdili, že konferencia vzbudila záujem u odbornej verejnosti a vytvorila si tradíciu ako významné odborné podujatie. Z pohľadu nášho členstva v Eurozóne sa osobitne žiada vyzdvihnúť tému prvej konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska - už v roku 2001 bola jednou z tém problematika EURA a v roku 2005 sme vcelku úspešne prognózovali dátum nášho vstupu do Eurozóny.

Cieľom konferencie v tomto roku je prezentovať výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dopravnej náročnosti HDP na Slovensku. Pozvanie na konferenciu prijali predstavitelia významných slovenských pracovísk, ktoré tvoria ekonomické prognózy. Programový a organizačný výbor konferencie je presvedčený, že konferencia bude naďalej vhodnou príležitosťou na podnetnú výmenu odborných názorov.

Programový a organizačný výbor konferencie ďakuje podpredsedovi vlády Slovenskej republiky doc. PhDr. Dušanovi Čaplovičovi, DrSc. a ministrovi dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky Ing. Ľubomírovi Vážnemu za záštitu nad konferenciou a aktívne vystúpenie na nej, autorom za odborné príspevky, ktoré sú podstatným príspevkom ku kvalite tohoto podujatia. Zároveň vyslovujeme presvedčenie, že konferencia Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009 prinesie zaujímavé podnety a tak prispeje k rozvíjaniu nielen vedeckého poslania Slovenskej a štatistickej a demografickej spoločnosti ale aj ekonomického rozvoja celej Slovenskej republiky.

Programový a organizačný výbor
konferencie

Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2008 a oproti roku 2007 a odhad budúceho rastu HDP

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:
X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
X2 – inflácia,
X3 – miera nezamestnanosti,
X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od –2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny, stredný, priemerný stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

stav 2008	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Toth	0,0	-1,0	0,0	0,0	1,0	0
Chajdiak	-1,5	-1,5	-1,5	-0,5	-0,5	-1,1
Olexa	-1,0	-1,0	-1,0	2,0	-1,0	-0,4
Haluška	-1,0	1,5	-1,0	0,5	0,5	0,1
EÚ SAV	0,0	1,0	1,0	1,0	2,0	1
Ševcovic	0,0	-1,0	-1,0	0,0	-1,0	-0,6
Spolu	-0,50	-1,00	-1,00	0,25	0,00	-0,2

Stav ekonomiky SR v roku 2008 hodnotia experti priemernými známkami od –1,1 po +1,0 pri výslednej prostrednej hodnote **–0,2**.

V minulých ročníkoch bolo výsledné hodnotenie za rok 2005 **–1,2** , za rok 2006 **-1,1**, za rok 2007 **-0,3**, za rok 2008 **-0,2**, t.j. stav sa podľa expertov zlepšuje. Časový rad 2005 až 2008: (-1,2; -1,1; -0,3; -0,2).

vyvoj 2008/2007	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Toth	2,0	-1,0	1,0	1,0	1,0	0,8
Chajdiak	2,0	-1,0	1,0	1,0	0,0	0,6
Olexa	2,0	-2,0	2,0	2,0	0,5	0,9
Haluška	2,0	1,5	2,0	1,0	1,0	1,5
EÚ SAV	1,0	-1,0	2,0	1,0	0,0	0,6
Ševcovic	1,0	0,0	1,0	-1,0	0,0	0,2
Spolu	2,00	-1,00	1,50	1,00	0,25	0,7

Vývoj ekonomiky SR v roku 2008 oproti roku 2007 hodnotia experti priemernými známkami od +0,2 po +1,5 pri výslednej prostrednej hodnote **+0,7**.

V hodnotení vývoja roku 2005 oproti 2004 bol výsledok **+0,9**, v hodnotení vývoja roku 2006 oproti 2005 bol výsledok **+0,5**, v hodnotení vývoja roku 2007 oproti 2006 bol výsledok **+1,9**, v hodnotení vývoja roku 2008 oproti 2007 bol výsledok **+0,7**, t.j. vcelku dlhodobo pozitívny vývoj; po spomalení v roku 2006 sa v roku 2007 výrazne zrýchlil a v roku 2008 zreteľne spomalil. Časový rad 2005 až 2008: (+0,9; +0,5; +1,9; +0,7).

Prednášajúci účastníci konferencie odhadovali aj tempá prírastku HDP (v stálych cenách). Ich odhady sú v nasledujúcej tabuľke.

	Tóth	Chajdiak	Haluška	EÚ SAV	NBS	Olexa
Rok	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-0,5	-1,8	-1,0	-0,9	-2,4	-0,4
2010	3,1	-0,1	2,0	0,4	2,0	1,5
2011	4,5	4,4	2,7	3,3	3,2	2,2
2012	5,0	5,6	3,5	4,0		3,0

Všetky odhady na rok 2009 prognózujú pokles objemu HDP oproti roku 2008. V rokoch 2011 a 2012 môžeme konštatovať prognostický mierne optimistický rast.

Vážené dámy, vážení páni,

som potešený, že sa môžem zúčastniť na dnešnej konferencii venovanej mimoriadne aktuálnej téme súvisiacej s ekonomickou situáciou Slovenskej republiky, ako aj perspektívami jej ďalšieho rozvoja. Život je plný paradoxov a permanentných zmien. Treba povedať, že spoločensko – hospodársky „status“ sa v porovnaní s rokom 2008 zmenil dramaticky.

Slovensko splnilo všetky požadované Maastrichtské kritériá a Konvergenčný program a k 1.1.2009 sa stalo šestnástym členom eurozóny. Štatistické údaje sme po storočí prestali analyzovať v korunách a nahradili sme ich eurom. Vďaka čomu je Slovensko v systéme, ktorý je stabilnejší, dôveryhodnejší, odolnejší voči rôznym turbulenciám a špekuláciám. Súčasne sa v roku 2008 skončilo obdobie permanentného a v podmienkach slovenskej ekonomiky s parametrami dynamiky rekordného rastu HDP, konsolidácie verejných financií a postupným znižovaním deficitu rozpočtu verejnej správy. Dôvodom tohto stavu samozrejme nie je prijatie Eura, vstup SR do Eurozóny. To skôr blokuje ešte negatívnejšie vplyvy. Je to súhrn nepriaznivých okolností a najmä drvivý dopad globálnej finančnej a ekonomickej krízy na otvorenú a proexportne orientovanú slovenskú ekonomiku.

Súčasná globálna kríza nie je bežnou cyklickou recesiou, zákonitou pre trhového hospodárstvo. Potvrdzuje to skutočnosť, že pred niekoľkými mesiacmi, ani len v najodvážnejších snoch boli nepredstaviteľné a nemysliteľné myšlienky, ako znárodňovanie bánk a veľkých korporácií z daní občanov v štátoch, ktoré sú piliermi svetovej ekonomiky. Toto všetko je dnes realitou.

Dôvodom tohto skutočne vážneho stavu je aj to, že táto kríza je globálna, rozsiahla a de facto prvá v globálnom finančnom svete, v ére masívneho objemu obchodovania s finančnými derivátmi. Za posledných 20 – 30 rokov, za účelom maximalizácie zisku a nehoráznej chamtivosti, objem obchodovania s týmito derivátmi poprel samotný základ tohto nástroja, a to, že finančné deriváty sú nástroje, ktorých hodnota je odvodená od určitého základu. A práve ich odtrhnutím od tohto reálneho stavu, skutočne vyprodukovaných tovarov a služieb, produktov ekonomiky, nastal súčasný krízový stav. Naviac, finančníci, najmä na Wall Streete, klamali a nehorázne porušovali pravidlá slušného a transparentného finančného trhu.

Je symptomatické, keď fungujú trhy, rastie ekonomika, ceny akcií, zisky, vtedy sú zásahy štátu pomaly považované za kacírstvo, avšak v prípade zlyhávania trhu utíchnu hlasy tých, ktorí spolu stavali globálnu finančnú pyramídu, ktorí programovo všetkými

prostriedkami vnucovali svetu lož, že nadmerné bohatstvo úzkej skupiny je sociálnym dobrom, lebo samé od seba, vraj prenikne aj k chudobným a tak bude na prospech všetkých. Padli všetky teórie na skutkoch privátnych zlodejov! Alan Greenspan bývalý šéf FEDu priznal v novembri 2008, že bolo chybné jeho presvedčenie, že záujmy bánk dokážu najlepšie ochrániť záujmy ich akcionárov. Mnohí uverili, že bankári vždy myslia na dobro klientov. Dnes vieme aj to, že táto viera slúžila na vytváranie príležitostí zbohatnúť v neregulovanom prostredí. Toto neregulované prostredie nevytvorilo len podmienky využitia Ponziho schémy, teda klasickej pyramídy, použitej Bernie Maddoffom, mimochodom zakladateľom burzy NASDAQ. Veď v časoch systematického, v značnej miere virtuálneho rastu, aj oficiálna ekonomická veda oceňovala ľudí ako Robert Merton a Myron Scholes za vypracovanie matematického vzorca na určenie hodnôt opcií na burze, pričom práve títo nositelia Nobelovej ceny, vďaka burze, do troch rokov po získaní ceny, doviedli ku krachu hedgeový fond Long term capital management s celkovou stratou 4,6 mld. USD, ktorého škody, ešte v roku 2000, sanoval aj samotný FED. Toto sú evidentné dôkazy, že ľahkoverne prenechávanie ekonomiky voľnému vývoju trhových síl spôsobené radikálnou ideológiou liberálneho kapitalizmu, ktorá dlhodobo odmietala, čo i len uvažovať o riešení jestvujúcich problémoch, ako vytláčanie ľudí na okraj spoločnosti, bezbrehého konzumu a odcudzenia človeka a vykorisťovania, najmä v krajinách tretieho sveta, prinieslo tieto strašné plody.

Za daného stavu neostáva nič iné, než žiadať o štátna pomoc, aby sa predišlo ešte väčším škodám v etape hlbokej recesie. Náklady na ňu však nemôžu znášať najviac tí, ktorí ju nespôsobili. Nie podľa modelu AIG, keď radoví zamestnanci sú prepúšťaní a vlastnícko- manažérske štruktúry sa pokúšajú získať miliónové odmeny z peňazí daňových poplatníkov. Ak niekto v tomto prípade bude hovoriť o populizme, nemožno to nazvať ináč ako ideologickou zaslepenosťou a ekonomickým hyenizmom. Neznie to logicky, ale v štáte medzi Dunajom a Tatrami, ešte stále jestvuje mnoho prívržencov názorov, podľa ktorých stačí jednoducho plošne znížiť dane a odvody, privatizovať, deregulovať, liberalizovať, pozbaviť štát vlastníctva akejkoľvek infraštruktúry, úplne ho oslabiť a výsledkom bude večná prosperita a blahobyt. Smutné je, že používajú a vedú na predstaviteľov iných, ako ich tzv. „správnych názorov“, za prispenia rôznych analytikov, kvázi nezávislých inštitúcií a mediálnych prostriedkov, absolútne konfrontačnú a zosmiešňujúcu kampaň. Rôzni analytici, hovorcovia liberálnych think-tankov, ako aj predstavitelia niektorých podnikateľských skupín, dnes bez ohľadu na následky politiky „kasínového kapitalizmu“, sa opätovne pasujú do pozície obrancov slobody, ktorá je vraj ohrozená jeho kritikmi. Avšak toto blufovanie, táranie, už pri súčasne vyložených kartách, neúčinkuje. Pritom táto taktika obhajcov chamtivosti ako hovorí okrídlená veta, nie je nič nové pod slnkom. Veď už F.D. Roosevelt za vinníkov veľkej krízy 20. storočia, označil peňazomencov, ktorí sa riadia pravidlami triedy sebcov, teda finančného kapitálu. Vo

svojom inauguračnom prejave vyslovil myšlienku, že ľudia sa musia predovšetkým obávať strachu, ktorý by im bránil prijať nevyhnutné riešenia.

Tieto riešenia, ktoré musíme akceptovať sú trvalé, pretože podnikateľská aktivita človeka a právo vlastniť majetok nie je právo absolútne, ale vo svojej povahe ľudského práva má vpísané svoje hranice, ktoré musia byť regulované, aj v záujme celku. Úlohou štátu je teda obrana a ochrana takého spoločného majetku, akým je prírodné a ľudské prostredie, ktorých zábezpeku nemôže zaručiť trhový mechanizmus. Povinnosť, v pote svojej tváre dorábať chlieb, predpokladá zároveň uplatňovanie všeobecného práva. Spoločnosť, v ktorej sa toto právo systematicky popiera, v ktorej opatrenia hospodárskej politiky neumožňujú ľuďom práce dosiahnuť uspokojivú úroveň zamestnania, nemôže získať ani svoje morálne oprávnenie, ani spravodlivý sociálny pokoj. Možno to zhrnúť, do tvrdenia, že hospodárska sloboda je len jednou zložkou ľudskej slobody. Ak sa vyhlási za samostatnú, nekontrolovateľnú a tým aj asociálnu, tak sa bude nazerať na človeka už iba ako na výrobcu, respektíve na spotrebiteľa a nie ako na subjekt, ktorý vyrába a konzumuje preto, aby mohol žiť. Potom táto sloboda stráca svoj vzťah k človeku a napokon ju odcudzuje a utláča. Ak budú naďalej v globalizovanom svete panovať iba zákony trhu, využívané na to, aby priniesli úžitok bohatým, výsledky nemôžu byť iné, ako negatívne. Je potrebná alternatíva voči vízii trhového fundamentalizmu, ktorý je „založený na čisto ekonomickej koncepcii človeka len ako výrobcu a spotrebiteľa“ a „považuje zisk a zákon trhu za jediné ukazovatele“. **Globalizovať je treba aj solidaritu“!** Som presvedčený, že tieto postoje sú akceptovateľné pre každého zodpovedného politika so sociálnym cítením, aj keď citujem názory osobnosti, ktorú by asi nikto nenazval ľavicovým populistom, prípadne extrémnym socialistom, ako s radosťou označujú nositeľov takýchto názorov apologéti superliberalizovaného trhu. O koho ide? Sú to myšlienky Jána Pavla II..

Ako je zrejmé z uvedeného, sociálna demokracia už dávno nie len sama tvrdila, že tento koncept zlyhá. Dnes sa k tomuto názoru pridávajú aj ďalšie osobnosti, nielen sociálnodemokratickej a socialistickej orientácie. Takáto spolupatričnosť sa musí tvoriť ako sieť hodnôt, vzťahov a pravidiel, ktoré budú hľadať primeranú mieru rastu, zisku, bohatstva aj chudoby. Nemôžem nepripomenúť, že presadzovanie takýchto pravidiel je programom pre sociálny rozmer aj našej vlády. To je kľúčové, pretože kríza bola spôsobená jej opakom – odtrhnutím záujmov úzkej skupiny finančných hráčov a zbohatlíkov, od záujmov spoločnosti, s cieľom hromadiť zisky. Aby neprišlo k omylu, spolupatričnosť neznamená rovnostárstvo, ani popretie slobody podnikania. Je to vedome udržiavaná spoločenská súdržnosť a solidarita, jedna z hodnôt aj pre trvalo udržateľný rozvoj na našej planéte.

Úloha, ktorá stojí pred Slovenskom musí byť postavená na týchto princípoch, princípoch sociálnej a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky. Znamená to prejsť na novú trajektóriu rozvoja smerujúcu k spoločnosti založenej na vedomostiach a učiacej sa spoločnosti. Hybnou silou takéhoto prechodu je predovšetkým technologický rozvoj, zabezpečovaný rastúcou úrovňou vzdelania obyvateľstva, výkonnou a efektívnou výskumno-vývojovou základňou a inovačnou aktivitou stimulovanou priaznivým podnikateľským prostredím. Je dôležité si uvedomiť túto skutočnosť, najmä v čase súčasnej krízy, v ktorej sa nachádzajú najvýznamnejšie ohniská svetovej ekonomiky, a ktorá svojimi turbulenciami a nepriaznivým dopadom zasiahli aj Slovenskú republiku.

Vláda si uvedomuje potrebu štrukturálnych reforiem a aj preto v minulom roku prijala dva zásadné strategické dokumenty, ktorých cieľom je posilniť našu konkurencieschopnosť: Modernizačný program Slovensko 21 a Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2008 až 2010. Zatiaľ čo prvý bol schválený v júni, a teda ešte pred vypuknutím súčasnej krízy, druhý bol schválený v októbri, keď sa už začali objavovať prvé šokujúce správy zo Spojených štátov amerických. K jeho schváleniu došlo v dobe, keď sa globálna finančná a tým aj ekonomická kríza začala čoraz rýchlejšie rozbiehať a jedna burza za druhou začali padať. Oba dokumenty obsahujú také opatrenia, ktoré nám majú zabezpečiť zlepšenie konkurencieschopnosti na globálnom trhu a to nielen na pár rokov, ale na mnoho rokov dopredu. Veď napríklad výchova vzdelaných občanov nie je otázkou dvoch-troch rokov, ale desaťročí. Nie je dôvod jednotlivé opatrenia prehodnocovať, je však dôvod na každom z nich trvať a požadovať jeho dôslednú implementáciu, pretože tento trend nie je cestou rýchlej žatvy, ale súčasnej dobrej sejby. Nemôžme uvažovať o tom, že odpoveďou na globálnou krízu by mali byť škrty najmä v oblasti vzdelávania či výskumu a vývoja. Práve naopak, tieto investície do budúcnosti, nám umožnia nielen prežiť dnešok, ale aj dobre naštartovať, po ukončení krízy. Pri návrhoch riešení musí byť ponúknutá paleta možností a variantov a prijímať efektívne, solidárne a aj konsenzuálne riešenia. Ekonómovia musia byť odborníci a analytici, nie ideológovia, prezentujúci jedno riešenie, jeden model a dehonestujúci iné možnosti. Pluralitná spoločnosť potrebuje dialóg, dialóg aj v spore, ale predovšetkým moderná spoločnosť si žiada viac solidarity, v ktorej musí výraznú úlohu zohrávať sociálny štát.
Ďakujem Vám za pozornosť.

Dušan Čaplovič
podpredseda vlády Slovenskej republiky

Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti

Valéria Bezáková

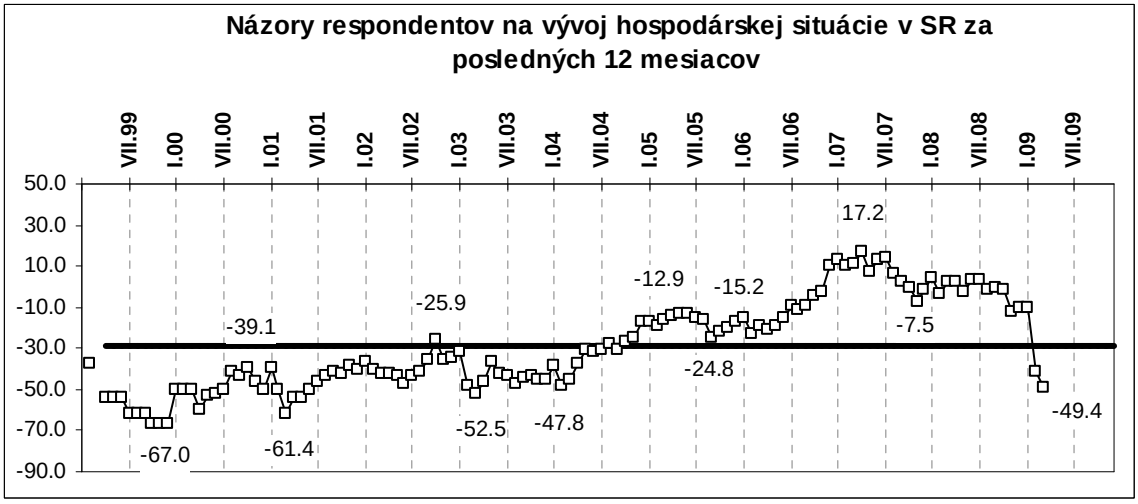
1. Úvod

Spotrebiteľský barometer je prieskumom verejnej mienky, v ktorom sa sledujú spotrebiteľské nálady občanov starších ako 16 rokov. Toto zisťovanie je súčasťou medzinárodného programu, v rámci ktorého sa skúmajú názory investorov, výrobcov, obchodníkov, poskytovateľov služieb a spotrebiteľov. Tie vo svojom súhrne slúžia ako podklad na predpoveď ekonomického vývoja jednotlivých krajín i väčších územných celkov. Do programu je zapojených 27 členských štátov EÚ. Prieskumy sú koordinované a podporované Generálnym riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie.

Zisťovania u spotrebiteľov začal Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR pravidelne uskutočňovať v apríli 1999 najprv so štvrťročnou, neskôr s mesačnou periodicitou. Prostredníctvom 15 indikátorov sa sledujú názory obyvateľov na finančnú situáciu v domácnosti, úmysly investovať, ale aj mienka o súčasnom dianí v ekonomike a očakávania jej ďalšieho vývoja. Počas prvej marcovej dekády 2009 na otázky odpovedalo 1153 občanov SR reprezentujúcich populáciu Slovenska od 16 rokov vyššie v znakoch: pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, veľkosť bydliska a kraj. V centre pozornosti tejto informácie bude tá časť Spotrebiteľského barometra, v ktorej verejnosť posudzuje zmeny celkovej ekonomickej situácie na Slovensku za posledných 12 mesiacov a odhaduje jej vývoj v nasledujúcom období. Výsledky v grafoch sú uvedené v prepočítanej podobe koeficienta, ktorý nadobúda hodnoty z intervalu od –100 (v prípade, ak sú všetky výroky oslovených osôb maximálne nepriaznivé) do +100 (v opačnom prípade, ak sú všetky výroky maximálne priaznivé).

2. Hodnotenie doterajšej hospodárskej situácie na Slovensku

Počas prieskumov ÚVVM boli pri hodnotení uplynulého vývoja ekonomiky SR respondenti najkritickejší v októbri 1999. Vtedy o zhoršení ekonomickej situácie na Slovensku hovorilo 85 % opýtaných. Po viacerých vlnách vzostupov a pádov od mája 2006 opäť pokračoval priaznivý vývoj názorovej hladiny. Ten vrcholil v apríli 2007, keď vývoj ekonomiky za posledných 12 mesiacov hodnotilo kladne 47 %, záporne 15 % a neutrálne (bez zmien) 35 % opýtaných, čo sa v indexovej podobe výsledku odrazilo v kladnom znamienku výsledku a v hodnote +17,2. Do polovice roku 2007 namerané hodnoty oscilovali v blízkosti maxima, v druhej polovici roku 2007 začalo napätia pribúdať, prevahu získali opäť negatívne odpovede, v októbri 2007 sa príslušnému koeficientu vrátilo mínusové znamienko. Po 12 mesiacoch relatívne stabilizovanej situácie pri hodnotení v novembri 2008 istoty doterajšieho vývoja ekonomiky na Slovensku boli spochybnené o viac ako 10 bodov (na -12,7) a prepadom o viac ako 30 bodov vo februári 2009 na -41,2 sa príslušná hodnota koeficienta dostala pod čiaru dlhodobého priemeru. V marci 2009 hodnotilo doterajší vývoj hospodárskej situácie na Slovensku ako zlepšenie 7 % (pokles od apríla 2007 o 40 percentuálnych bodov), ako zhoršenie 78 % (nárast oproti aprílu 2007 o 63 percentuálnych bodov) a neutrálne (bez zmien) 13 % respondentov (pokles o 22 percentuálnych bodov). Príslušný koeficient mal v marci 2009 hodnotu -49,4, a v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka napätie obyvateľov pri tomto indikátore stúplo o 51,4 bodu.

Graf č. 1: Názory respondentov na vývoj hospodárskej situácie v SR za posledných 12 mesiacov

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt za celé sledované obdobie sa oproti minulému roku nezmenilo, je to stále 84,2 bodu (od –67,0 do +17,2), posledných 12 mesiacov bolo značne búrlivých, výsledky sa pohybovali v rozmedzí 52,7 bodu (od –49,4 do +3,3). Priemerné hodnoty za celý rok dokumentujú od roku 2004 do roku 2007 priaznivý vývoj, priemer v roku 2008 znamená zhoršenie situácie a prvé tri mesiace roku 2009 naznačujú prepad hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky na Slovensku.

Tabuľka č.1: Charakteristiky indikátora doterajšieho vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

	Doterajší ekonomický vývoj v SR (v bodoch)						
koeficient	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Min	-52.5	-47.8	-24.8	-22.6	-7.5	-12.7	-49.4*
Max	-31.6	-17.3	-12.9	10.0	17.2	4.3	-10.1*
priemer	-44.0	-32.6	-17.3	-11.7	7.1	-1.4	-33.5*

* za prvé tri mesiace

Tabuľka č.2: Indikátor doterajšieho vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa vyvíjala hospodárska situácia v štáte v uplynulých 12 mesiacoch						
Obdobie	marec 2003	marec 2004	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009
Belgicko	-51	-22	-11	-25	-8	-42	-75
Bulharsko	-32	-26	-18	-32	-23	-39	-48
Česko	-10	-29	-7	+3	-2	-9	-51
Dánsko	-14	-4	+19	+26	+23	-3	-54

Nemecko	-58	-43	-39	-24	+14	+6	-57
Estónsko	+16	+9	+12	+26	+30	-17	-68
Írsko	-50	-22	+7	-1	-13	-41	:
Grécko	-41	-28	-30	-36	-29	-45	-71
Španielsko	-27	-15	-16	-19	-17	-33	-69
Francúzsko	-45	-43	-37	-44	-36	-51	-73
Taliansko	-51	-54	-47	-45	-32	-66	-67
Cyprus	-21	-31	-32	-23	-20	-19	-46
Lotyšsko	-1	-1	-7	-9	-2	-35	-77
Litovsko	-6	-2	+2	+4	+18	-11	-58
Luxembursko	-35	-29	-20	-25	-8	-15	-52
Maďarsko	-10	-39	-22	-14	-51	-56	-78
Malta	-10	-35	-34	-34	-28	+2	-44
Holandsko	-73	-52	-35	-20	+14	-13	-67
Rakúsko	-41	-27	-25	-18	+7	-2	-59
Poľsko	-44	-45	-19	+2	0	+12	-33
Portugalsko	-59	-51	-49	-47	-37	-56	-71
Rumunsko	-19	-16	-12	-20	-9	-20	-44
Slovinsko	-30	-32	-22	-20	-10	-26	-60
Slovensko	*-47*	*-41*	*-11*	*-15*	*+13*	*+2*	*-46*
Fínsko	-11	+1	+7	0	+8	-6	-59
Švédsko	-24	-14	-4	+5	+11	-3	-65
Veľká Británia	-33	-18	-13	-28	-31	-39	-77
Európska Únia spolu	**-45****	**-35****	**-29****	**-28****	**-15**	**-30**	**-67**

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

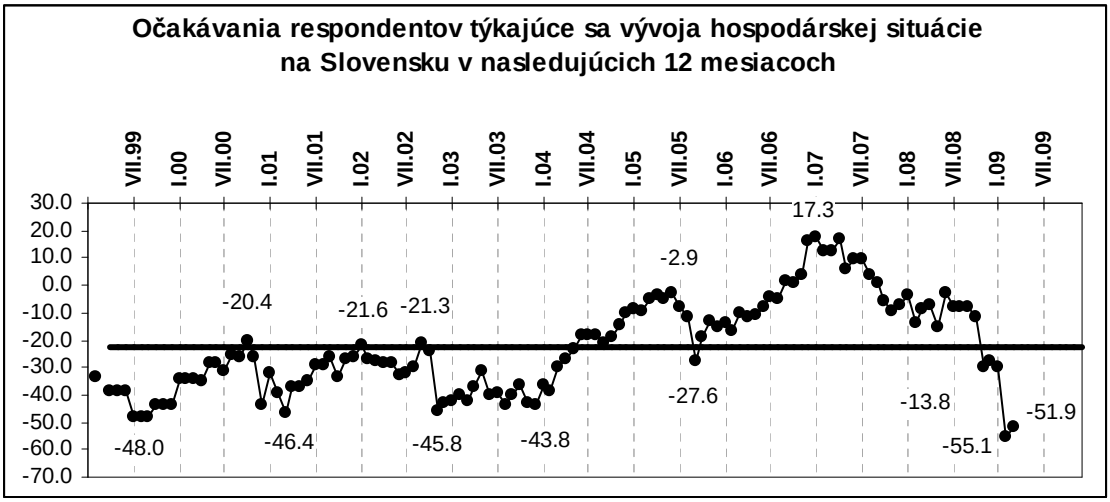
: v čase publikovania výsledok nebol k dispozícii

Z tabuľky č. 2 vyplýva, že pri poslednom hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky počas marca 2009 vo všetkých krajinách, čo poskytli údaje, prevládal pesimizmus nad optimizmom. Vyskytujúce sa hodnoty sa oproti stavu pred rokom posunuli negatívnejším smerom. Kým v marci 2008 tvorili mantinely čísla od –66 do +12, aktuálne to bolo od –78 do -33. Komparácia aktuálneho výsledku so situáciou pred rokom indikovala zhoršenie vo všetkých štátoch. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka celkový európsky pesimizmus stúpol o 37 bodov z –30 na -67.

3.Očakávaný vývoj ekonomiky na Slovensku

Podobne ako pri ukazovateli o doterajšom vývoji hospodárskej situácie v SR, aj pri indikátore o odhadovanom vývoji ekonomiky Slovenska možno rok 2006 hodnotiť ako rok priaznivého vývoja, ktorý kulminoval v januári 2007 pri parametroch 47 % optimistických, 13 % pesimistických a 33 % neutrálnych výrokov. Rok 2007 sa pre ekonomické očakávania niesol v znamení zostupnej tendencie, od októbra 2007 opäť s prevahou pesimizmu nad optimizmom. Približne do októbra 2008 indexové hodnoty indikátora kmitali medzi hodnotami -15,5 do -3,1, v novembri 2008 došlo k nárastu nedôvery o viac ako 18 bodov a vo februári 2009 o viac ako 25 bodov. Podiel optimistických predpovedí od januára 2007 poklesol o 41 percentuálnych bodov na aktuálnych 6 %, pričom vo februári 2009 bol zaznamenaný ich historicky najnižší podiel na úrovni 5 %. Za rovnaké obdobie stúpli pesimistické predikcie takmer šesťnásobne, z 13 % v januári 2007 na aktuálnych 76 %. Zastúpenie neutrálnych vyjadrení predstavovalo v marci tohto roka 14 %. Inou podobou

výsledku je koeficient -51,9, vzdialený 3,2 bodu od historicky najpesimistickejšej hodnoty, ktorá bola nameraná pred mesiacom (-55,1). Od rovnakého obdobia minulého roku sa obavy občanov zvýšili o 43,4 bodu.

Graf č. 2: Očakávania respondentov týkajúce sa vývoja hospodárskej situácie na Slovensku v nasledujúcich 12 mesiacoch

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt v SR za celé obdobie sa oproti situácii pred rokom rozšírilo na 72,4 bodu (od –55,1 do +17,3), posledných 12 mesiacov sa výsledky pohybovali v rozpätí 52 bodov (od -55,1 do -3,1). Očakávania respondentov zohľadnené v celoročnom priemere sa od roku 2004 do roku 2007 zlepšovali, priemer za rok 2008 znamená zhoršenie oproti predchádzajúcemu obdobiu a výsledky za prvé tri mesiace roku 2009, ako aj táto stredná hodnota za posledných 12 mesiacov naznačuje aj v prípade očakávaní ďalšie narastanie pesimizmu.

Tabuľka č.3: Charakteristiky indikátora očakávaného vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

	Očakávaný ekonomický vývoj v SR (v bodoch)						
koeficient	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
min	-44.0	-38.7	-27.6	-16.4	-9.3	-29.6	-55.1*
max	-31.6	-10.0	-2.9	16.2	17.3	-3.1	-29.7*
priemer	-40.0	-22.8	-10.7	-4.9	5.5	-12.0	-45.6*

* za prvé tri mesiace

Tabuľka č.4: Indikátor očakávaného vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa bude vyvíjať hospodárska situácia v štáte v nasledujúcich 12 mesiacoch						
Obdobie	marec 2003	marec 2004	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009
Belgicko	-27	+5	+2	-8	-3	-15	-24
Bulharsko	-14	-10	-1	-20	-12	-25	-37
Česko	-2	-25	+2	+7	+3	-6	-21

Dánsko	-11	+5	+13	+9	+5	-10	-2
Nemecko	-29	-20	-23	-7	+7	-4	-52
Estónsko	+25	-6	+11	+22	+21	-10	-38
Írsko	-31	-8	+6	-6	-20	-33	:
Grécko	-34	-6	-19	-30	-21	-40	-64
Španielsko	-18	-4	-5	-12	-8	-17	-47
Francúzsko	-31	-13	-10	-25	-10	-24	-47
Taliansko	-17	-15	-12	-8	-8	-24	-27
Cyprus	-18	-31	-33	-20	-24	-18	-48
Lotyšsko	+9	-6	+8	+8	+8	-13	-47
Litovsko	+11	0	+8	+2	+16	-8	-52
Luxembursko	-24	-5	-4	-18	+2	-10	-42
Maďarsko	0	-23	-8	+7	-37	-41	-65
Malta	+2	-23	-26	-26	-21	-3	-29
Holandsko	-35	-9	-4	+6	+10	-20	-59
Rakúsko	-11	+1	-4	0	+10	-7	-38
Poľsko	-22	-33	-7	+6	-1	+9	-30
Portugalsko	-51	-28	-18	-29	-30	-45	-58
Rumunsko	-4	-2	+5	-8	+2	-6	-33
Slovinsko	-10	-17	-4	-9	0	-8	-39
Slovensko	*-39*	*-28*	*-3*	*-12*	*+11*	*-10*	*-51*
Fínsko	-5	+7	-8	-2	+1	-12	-17
Švédsko	-6	-2	-1	+3	+2	-10	-8
Veľká Británia	-29	-9	-2	-17	-19	-28	-33
Európska Únia spolu	**-26****	**-13****	**-10****	**-11****	**-6**	**-18**	**-40**

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

: v čase publikovania výsledok nebol k dispozícii

Tabuľka č. 4 napovedá, že vo všetkých štátoch EÚ, ktoré poskytli výsledky, sa na budúcnosť ekonomiky díva viac občanov pesimisticky ako optimisticky. Vyskytujúce sa hodnoty sa aj pri ekonomických očakávaniach posunuli smerom k pesimistickejším názorom (pred rokom od –45 po +9, teraz od -65 do -2). Oproti marcu 2008 sa vyhliadky do budúcnosti zlepšili v Dánsku a Švédsku. V ostatných štátoch boli občania pesimistickejší než pred rokom. Najviac pesimizmu pribudlo aj v tomto prípade v Nemecku. Slovensko v marci 2009 dosiahlo hodnotu, ktorá je o 11 bodov nepriaznivejšia ako priemer EÚ. Európska únia ako celok vykazovala za rok zvýšenie pesimizmu o 22 bodov, keď hodnota príslušného indikátora klesla z –18 na -40.

5. Záver

V percepcii ekonomického diania na Slovensku za posledný rok v marci 2009 prevažovala nedôvera nad dôverou, aktuálna hodnota je nepriaznivejšia ako jej dlhodobý priemer, ako priemer za EÚ a je najnepriaznivejšia za posledných 6 rokov. Oproti stavu pred rokom došlo k výraznému nárastu kritických hodnotení u obyvateľov.

V laických prognózach ďalšieho smerovania ekonomiky na Slovensku sa od januára 2007 posilňuje nedôvera, ktorá vo februári 2008 dosiahla historicky najvyššiu hodnotu, marcový výsledok bol pesimistickejší ako dlhodobý priemer, ako priemer EÚ a nie príliš vzdialený od historicky najpesimistickejšieho údaja. V porovnaní so situáciou pred rokom pesimizmus obyvateľov výrazne vzrástol.

Kým pred rokom boli výsledky za Slovensko priaznivejšie pri oboch analyzovaných indikátoroch ako priemer za celú Európsku úniu, v marci 2009 sú oba výsledky za Slovensko pesimistickejšie ako priemer EÚ. Zhoršenie nálady obyvateľov za posledných 12 mesiacov bolo charakteristické pre priemer únie a dokonca i pre takmer všetky jej štáty.

6. **Literatúra**

[1] ÚVVM pri ŠÚ SR. 2009. Dotazník, datový súbor a výsledky z prieskumu 5/2009 Spotrebiteľský barometer, marec 2009

[2] ÚVVM pri ŠÚ SR, 1997-2009. Vlastný archív výsledkov prieskumu Spotrebiteľský barometer autora.

[3] European Commission DG ECFIN, March 2009. Business and Consumer survey results.

Adresa autora:
Valéria Bezáková
Miletičova 3
824 67 Bratislava 26

ŠTATISTICKÁ SPRÁVA O ZÁKLADNÝCH VÝVOJOVÝCH TENDENCIÁCH V HOSPODÁRSTVE SR V ROKU 2008 A PROGNÓZA VÝVOJA NA 1. POLROK 2009 [1)]

1. ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ TENDENCIE

1.1 Súhrnné hodnotenie

Hrubý domáci produkt medziročne vzrástol o 6,4 % pri zvýšení v 4. štvrťroku o 2,5 %.

Slovenská ekonomika štyri roky po sebe nepretržite zrýchľovala svoju výkonnosť. V roku 2008 sa tento trend prerušil. Podľa spresneného odhadu sa dynamika tvorby hrubého domáceho produktu [2)] zmiernila oproti roku 2007 v stálych cenách o 4 p. b. na 6,4 %. V bežných cenách objem vytvoreného HDP vzrástol o 9,5 % na 2 028,4 mld. Sk (67,3 mld. Eur). Z hľadiska jednotlivých štvrťrokov sa reálny rast postupne spomaľoval z 9,3 % v 1. štvrťroku na 2,5 % v 4. štvrťroku.

Na celkovej tvorbe HDP sa podieľal rast produktivity práce a zároveň sa zvýšila aj zamestnanosť. Celková zamestnanosť [3)] v roku 2008 dosiahla 2 237,1 tis. osôb, z toho bolo 1 928,9 tis. zamestnancov. V porovnaní s rokom 2007 vzrástla o 2,8 % pri zvýšení počtu zamestnancov o 2 %.

Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 1 839 mld. Sk (61 mld. Eur). Jej medziročné zvýšenie o 7,2 % súviselo s vyššou pridanou hodnotou v obchode, hoteloch a reštauráciách a doprave (o 17 %), stavebníctve (o 14 %), vo finančnom sprostredkovaní a nehnuteľnostiach (o 10,5 %), vo verejnej správe, školstve, zdravotníctve a ostatných službách (o 6,7 %), pôdohospodárstve a rybolove (o 6,6 %) a nižšou pridanou hodnotou v priemysle (o 3,7 %). Tvorbu hrubého domáceho produktu ovplyvnil aj o 0,6 % nižší výber daní z produktov znížených o subvencie.

V štruktúre úhrnného dopytu sa zvýšil domáci dopyt o 6,4 % a zahraničný dopyt o 3,2 %. Rozhodujúcim faktorom rastu domáceho dopytu bola vyššia tvorba hrubého kapitálu o 8,2 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu o 6,8 %). Jej dynamika sa medziročne spomalila o 2,2 p. b. (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu o 1,9 p. b.). Konečná spotreba domácností sa zvýšila o 6,1 % (vlani o 7,1 %) a konečná spotreba verejnej správy o 4,3 % (vlani bol pokles o 1,3 %). Vzrástla aj spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich prevažne domácnostiam o 1,4 % (tvorila 0,9 % HDP). Rast vývozu výrobkov a služieb sa spomalil o 10,6 p. b. a dovozu výrobkov a služieb o 5,6 p. b. na 3,3 %.

Celková tvorba hrubého kapitálu dosiahla 584 mld. Sk (19,4 mld. Eur), v tom tvorba hrubého fixného kapitálu 526,2 mld. Sk (17,5 mld. Eur) a zmena stavu zásob 57,9 mld. Sk (1,9 mld. Eur).

Tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne vzrástla o 6,8 %, konečná spotreba domácností o 10,8 % a konečná spotreba verejnej správy o 8,6 %.

Objem tvorby hrubého fixného kapitálu medziročne vzrástol o 6,8 %. Investičný dopyt ovplyvnil najmä vyšší nákup nových fixných aktív o 6,6 % v hodnote 522,4 mld. Sk (17,3 mld. Eur). Znížili sa objemy nadobudnutého použitého dlhodobého majetku o 34,8 % na 69,5 mld. Sk (2,3 mld. Eur) a úbytku použitého dlhodobého majetku o 36,5 % na 66,6 mld. Sk (2,2 mld. Eur).

V štruktúre investovania dopyt po stavebných prácach prevýšil dopyt po strojoch. Podiel stavebných investícií na tvorbe hrubého fixného ka-

pitálu sa medziročne znížil o 0,4 p. b. na 50,9 %. Do stavieb sa investovalo 267,9 mld. Sk (8,9 mld. Eur), z toho do budov na bývanie 51,7 mld. Sk (1,7 mld. Eur). Kapitálové výdavky do strojov dosiahli 220 mld. Sk (7,3 mld. Eur), z toho do dopravných prostriedkov 59 mld. Sk (2 mld. Eur). Na získanie nehmotných fixných aktív sa vynaložilo 27,2 mld. Sk (0,9 mld. Eur) a kultivovaných aktív 11,2 mld. Sk (0,4 mld. Eur). Objem stavebných investícií sa zvýšil o 2 % pri raste investícií do budov na bývanie o 11,4 %. Investície do ostatných stavieb zostali na minuloročnej úrovni. Rast strojových investícií o 19,6 % ovplyvnili vyššie výdavky za dopravné prostriedky o 23,1 % a za ostatné stroje a zariadenia o 18,4 %. Menej financií sa vynaložilo na zaobstaranie kultivovaných aktív o 26,2 % a nehmotných fixných aktív o 14,8 %. [4)]

Stav zásob sa k 31. decembru oproti stavu na začiatku roka 2008 zvýšil o 57,9 mld. Sk (o 1,9 mld. Eur). V ich zmene v bežných cenách sa premietol rast nedokončenej výroby (o 23 %), materiálu (o 22,8 %), stavu zvierat (o 11,4 %) a zásob tovaru (o 6,6 %).

Konečná spotreba domácností naďalej pozitívne prispievala k tvorbe HDP. Jej dynamika sa medziročne zrýchlila v bežných cenách na 10,8 % (o 0,9 p. b.). Vývoj podporil hlavne rast hrubého zmiešaného dôchodku o 16,1 % a odmien zamestnancov o 10,1 %. Hrubé úspory domácností boli vyššie o 22,3 %. Reálny rast konečnej spotreby domácností o 6,1 % ovplyvnil rýchlejší medziročný rast inflácie.

Na celkovej konečnej spotrebe domácností v bežných cenách sa najviac podieľali výdavky na bývanie 26,3 %, na nákupy potravinárskeho tovaru 18,4 %, na rekreáciu a kultúru 9,2 % a na dopravu 8,7 %. Najrýchlejšie rástli výdavky na nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu domu o 25,1 %, na odievanie a obuv o 20,9 % a na rekreáciu a kultúru o 12 %.

V porovnaní s rokom 2007 bola konečná spotreba verejnej správy vyššia v bežných cenách o 8,6 % a dosiahla 348,4 mld. Sk (11,6 mld. Eur). Jej podiel na HDP sa medziročne znížil o 0,1 p. b. na 17,2 %.

Najvyšší podiel v štruktúre konečnej spotreby verejnej správy v bežných cenách mali výdavky na odmeny zamestnancov 39,3 %, naturálne sociálne dávky 26 % a výdavky na medzispotrebu 25,9 %. Z celkových výdavkov smerovalo na kolektívnu spotrebu 53,6 % a na individuálnu spotrebu 46,4 %.

Pasívne saldo zahraničného obchodu tovarov a služieb bolo 49,4 mld. Sk (1,6 mld. Eur).

Saldo ***zahraničného obchodu tovarov a služieb*** bolo podľa predbežných výsledkov pasívne v objeme 49,4 mld. Sk (1,6 mld. Eur). Jeho úroveň ovplyvnilo pasívne saldo zahraničného obchodu tovarov 21,5 mld. Sk (0,7 mld. Eur) a pasívne saldo vývozu a dovozu služieb 15,1 mld. Sk (0,5 mld. Eur). [5)]

Exportná výkonnosť ekonomiky (meraná podielom vývozu výrobkov a služieb na HDP) klesla v bežných cenách na 82,6 % (o 3,9 p. b.). Dovozná náročnosť (meraná podielom dovozu výrobkov a služieb na HDP) sa znížila na 85 % (o 2,5 p. b.).

Z pohľadu tvorby dôchodkov bol medziročný prírastok hrubého domáceho produktu ovplyvnený rastom hrubého prevádzkového prebytku a zmiešaných dôchodkov o 10,6 %, odmien zamestnancov [6)] o 11,2 % a poklesom vybraných daní na produkciu znížených o subvencie o 2,6 %.

Bežné príjmy domácností sa podľa spresneného odhadu oproti roku 2007 nominálne zvýšili o 11,8 % na 1 654,3 mld. Sk (54,9 mld. Eur), reálne vzrástli o 6,9 %. Hlavným zdrojom bežných príjmov domácností boli odmeny zamestnancov vo výške 798,8 mld. Sk (26,5 mld. Eur). Hrubý zmiešaný dôchodok dosiahol 503,8 mld. Sk (16,7 mld. Eur), sociálne dávky 247,9 mld. Sk (8,2 mld. Eur), ostatné bežné transfery 55,2 mld. Sk (1,8 mld. Eur) a dôchodky z majetku 48,6 mld. Sk (1,6 mld. Eur). Vo vývoji príjmov sa premietlo predovšetkým zvýšenie objemu hrubého zmiešaného dôchodku o 16,1 % a odmien zamestnancov o 10,1 %. Príjmy zo sociálnych dávok vzrástli o 10,2 %, dôchodky z majetku o 7,5 % a príjmy z ostatných bežných transferov o 9,1 %.

Korporácie nefinančného sektora vytvorili podľa predbežných výsledkov zisk v hodnote 285,7 mld. Sk, korporácie finančného sektora dosiahli stratu 17,5 mld. Sk.

V oblasti dôchodkov podnikateľských sektorov vytvorili korporácie *nefinančného sektora* podľa predbežných výsledkov zisk v objeme 285,7 mld. Sk (9,5 mld. Eur). [7)] Celkovú ziskovosť najvýznamnejšie ovplyvnil kladný hospodársky výsledok v obchode 83,5 mld. Sk (2,8 mld. Eur), priemyselnej výrobe 71 mld. Sk (2,4 mld. Eur) a vo výrobe a rozvode elektriny, plynu a vody 45,5 mld. Sk (1,5 mld. Eur). Podnikateľské subjekty v nehnuteľnostiach a prenájme dosiahli zisk 30,4 mld. Sk (1 mld. Eur), doprave, poštách a telekomunikáciách 21,3 mld. Sk (0,7mld. Eur), stavebníctve 20,4 mld. Sk (0,7 mld. Eur), pôdohospodárstve a rybolove 4,7 mld. Sk (0,2 mld. Eur), ťažbe nerastných surovín 4 mld. Sk (0,1 mld. Eur), ostatných spoločenských službách 2,5 mld. Sk (0,08 mld. Eur), zdravotníctve a sociálnej pomoci 1,2 mld. Sk (0,04 mld. Eur), hoteloch a reštauráciách 1,1 mld. Sk (0,04 mld. Eur) a v školstve 0,2 mld. Sk (0,007 mld. Eur).

Tvorba zisku *nefinančných korporácií* sa oproti roku 2007 znížila o 22,9 mld. Sk (o 0,8 mld. Eur, t. j. o 7,4 %). Zníženie zisku súviselo v rozhodujúcej miere s jeho medziročným poklesom v priemyselnej výrobe o 24,9 mld. Sk (o 0,8 mld. Eur), doprave, poštách a telekomunikáciách o 19 mld. Sk (o 0,6 mld. Eur), vo výrobe a rozvode elektriny, plynu a vody o 8,1 mld. Sk (o 0,3 mld. Eur), ostatných spoločenských službách o 1,6 mld. Sk (o 0,05 mld. Eur), v hoteloch a reštauráciách o 0,6 mld. Sk (o 0,02 mld. Eur). Zvýšil sa v obchode o 15,8 mld. Sk (o 0,5 mld. Eur), stavebníctve o 5,2 mld. Sk (o 0,2 mld. Eur), pôdohospodárstve a rybolove o 3,5 mld. Sk (o 0,1 mld. Eur), nehnuteľnostiach a prenájme o 3,2 mld. Sk (o 0,1 mld. Eur), ťažbe nerastných surovín o 0,9 mld. Sk (o 0,03 mld. Eur) a v školstve o 0,2 mld. Sk (o 0,007 mld. Eur). Kvalitatívna zmena hospodárskeho výsledku bola v zdravotníctve a sociálnej pomoci (v roku 2007 bola strata).

V hospodárení *finančných korporácií* bola strata 17,5 mld. Sk (0,6 mld. Eur), z toho vo finančných inštitúciách 15,5 mld. Sk (0,5 mld. Eur) a u ostatných finančných sprostredkovateľov 2,4 mld. Sk (0,08 mld. Eur). Poisťovacie korporácie a penzijné fondy hospodárili so ziskom 0,4 mld. Sk (0,01 mld. Eur). Vývoj ovplyvnila zmena hospodárskeho výsledku finančných inštitúcií (v roku 2007 mali zisk 1,9 mld. Sk, 0,06 mld. Eur) a ostatných finančných sprostredkovateľov (vlani bol zisk 8,1 mld. Sk, 0,3 mld. Eur). Zisk v poisťovacích korporáciách a penzijných fondoch sa medziročne znížil o 8,9 mld. Sk (o 0,3 mld. Eur).

V rozpočtovom hospodárení SR sa ku koncu decembra 2008 dosiahol schodok 21,2 mld. Sk (0,7 mld. Eur).

Rozpočtové hospodárenie Slovenskej republiky [8)] skončilo k 31. decembru 2008 schodkom 21,2 mld. Sk (0,7 mld. Eur). Celkové príjmy štátneho rozpočtu dosiahli 342 mld. Sk (11,4 mld. Eur) a výdavky sa čerpali v objeme 363,2 mld. Sk (12,1 mld. Eur).

Na medziročnom zvýšení príjmov o 19,8 mld. Sk (o 0,7 mld. Eur) sa

podieľali vyššie daňové výnosy o 13,6 mld. Sk (o 0,5 mld. Eur), granty a transfery o 3,4 mld. Sk (o 0,1 mld. Eur) a nedaňové príjmy o 2,8 mld. Sk (o 0,09 mld. Eur). Z daňových príjmov najviac vzrástli výnosy dane z príjmov právnických osôb o 11,5 mld. Sk (o 0,4 mld. Eur) a dane z pridanej hodnoty o 3,6 mld. Sk (o 0,1 mld. Eur).

Celkové výdavky štátneho rozpočtu medziročne vzrástli o 5,1 % na 363,2 mld. Sk (12,1 mld. Eur). V absolútnom vyjadrení boli vyššie o 17,5 mld. Sk (o 0,6 mld. Eur), z toho bežné výdavky o 17,9 mld. Sk (o 0,6 mld. Eur). Kapitálové výdavky klesli o 0,4 mld. Sk (o 0,01 mld. Eur).

Príjmy štátneho rozpočtu boli oproti plánovanému ročnému objemu nižšie o 6,2 mld. Sk (o 0,2 mld. Eur) a výdavky o 17 mld. Sk (o 0,6 mld. Eur).

Medziročná inflácia v priemere za rok 2008 dosiahla 4,6 % a bola o 1,8 p. b. vyššia ako v roku 2007.

Medziročný rast inflácie, ktorý začal v decembri 2007, sa od októbra 2008 začal spomaľovať. Zmiernila sa aj tendencia rastu jadrovej inflácie (cien potravín od júla) a čistej inflácie. Naďalej pokračovalo zvyšovanie regulovaných cien. V priemere za rok 2008 dosiahla miera inflácie 4,6 % (o 1,8 p. b. viac ako v roku 2007). Zvýšila sa aj jadrová inflácia na 4,6 % (o 1,7 p. b.) hlavne v dôsledku zvýšenia cien potravín o 8 % (o 4 p. b.) a čistá inflácia na 3,8 % (o 1,2 p. b.). Regulované ceny medziročne vzrástli o 4,5 % (o 2,8 p. b. vyšší prírastok ako pred rokom).

Od októbra sa spomalil tiež rast inflácie odvodenej z vývoja harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien. Priemerná medziročná miera inflácie za dvanásť mesiacov dosiahla 3,9 % (o 0,2 p. b. pod maastrichtským kritériom cenovej stability).

Pokračoval rast menových agregátov M3 a M2.

Menový agregát M3 ku koncu decembra 2008 dosiahol 1 135,3 mld. Sk (37,7 mld. Eur) a v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2007 bol vyšší o 4,9 %. Objem peňažného subagregátu M2 vzrástol o 5,5 % (vklady a prijaté úvery s dohodnutou splatnosťou do dvoch rokov o 27 %). Peňažný subagregát M1 sa znížil o 7,5 % v dôsledku poklesu hodnoty obeživa o 66 %. [9)]

Celkový prírastok obyvateľstva bol vyšší ako v roku 2007.

Podľa predbežných ***demografických*** údajov sa v roku 2008 v Slovenskej republike narodilo 57 360 živých detí (o 2 936 viac ako v roku 2007) a zomrelo 53 164 osôb (o 692 menej). Prirodzený prírastok obyvateľstva dosiahol 4 196 osôb (o 3 628 viac ako v roku 2007). Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 7 060 osôb (prisťahovalo sa 8 765 a vysťahovalo sa 1 705 osôb). Celkový prírastok obyvateľstva Slovenska medziročne vzrástol o 3 895 a dosiahol 11 256 osôb.

K 31. decembru 2008 mala Slovenská republika 5 412 254 obyvateľov. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril 51,4 %.

Na trhu práce pretrvával trend rastu zamestnanosti sprevádzaný poklesom nezamestnanosti.

Zamestnanosť hospodárstva (podľa výberového zisťovania pracovných síl) [10)] sa v porovnaní s rokom 2007 zvýšila o 3,2 % na 2 433,8 tis. osôb. Počet zamestnancov vzrástol o 2,5 % (na 2 094,2 tis.), podnikateľov bez zamestnancov o 11,6 % (na 254,3 tis.), podnikateľov so zamestnancami o 6 % (na 77,9 tis.) a vypomáhajúcich členov domácností o 36,4 % (na 3 tis.).

Od 2. štvrťroka sa zmenil trend vo vývoji odchodu za prácou do zahraničia. V priemere za rok 2008 sa počet pracujúcich v zahraničí medziročne znížil o 9,6 tis. (o 5,4 %) na 167,6 tis. osôb (tvoril 6,9 % z cel-

kového počtu pracujúcich). Najvyšší úbytok bol u pracujúcich Slovákov vo Veľkej Británii (o 8,8 tis.). Najviac zamestnaných v zahraničí bolo z Prešovského a Nitrianskeho kraja (47,1 %).

Z európskych krajín pracovali občania SR hlavne v Českej republike (41,9 %), vo Veľkej Británii (12,1 %), Maďarsku (11,3 %), Rakúsku (10,6 %), Nemecku (5,5 %), Taliansku (5,3 %) a v Írsku (4,8 %). Najčastejšie boli zamestnaní v priemyselných odvetviach (31,8 %) a v stavebníctve (29,3 %).

Miera zamestnanosti (vo vekovej skupine 15 - 64 rokov) [11)] sa medziročne zvýšila o 1,6 p. b. na 62,3 %.

Podľa štatistického výkazníctva sa v priemere za rok 2008 zvýšil počet ***zamestnaných*** osôb v hospodárstve medziročne o 2,6 % (o 57,3 tis.) na 2 280 tisíc. Absolútne najviac vzrástla zamestnanosť v obchode (o 21 tis.), stavebníctve (o 15,1 tis.), priemyselnej výrobe (o 11,1 tis.), doprave, poštách a telekomunikáciách (o 7,5 tis.), nehnuteľnostiach a prenájme (o 7,3 tis.). Znížila sa vo výrobe a rozvode elektriny, plynu a vody, v ostatných spoločenských službách, zdravotníctve a sociálnej pomoci, školstve a v ťažbe nerastných surovín. Nezmenila sa v pôdohospodárstve a rybolove pri poklese v poľnohospodárstve.

V roku 2008 bolo v hospodárstve SR k dispozícii v priemere 24 799 ***voľných pracovných miest***. [12)] Oproti roku 2007 sa ich počet zvýšil o 15,3 % (v 4. štvrťroku bol pokles o 1,5 %). Relatívne najviac vzrástol v ťažbe nerastných surovín (viac ako trojnásobne). Rýchlejšie ako v priemere sa zvyšoval aj vo verejnej správe a obrane (o 57,6 %), vo finančnom sprostredkovaní (o 30,7 %), v hoteloch a reštauráciách (o 24,8 %). Znížil sa v pôdohospodárstve a rybolove, priemyselnej výrobe, stavebníctve, nehnuteľnostiach a prenájme, školstve a v ostatných spoločenských službách.

Počet nezamestnaných klesol medziročne o 34,4 tis. osôb, miera nezamestnanosti sa znížila na 9,6 %.

Počet **nezamestnaných** (podľa výberového zisťovania pracovných síl) [13)] klesol medziročne o 34,4 tis. (o 11,8 %) na 257,5 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa znížila o 1,4 p. b. na 9,6 % (v 4. štvrťroku na 8,7 %). Bola to najnižšia ročná a štvrťročná hodnota od roku 1994 (od začiatku sledovania tohto ukazovateľa).

Podľa ekonomickej činnosti posledného zamestnania klesla nezamestnanosť okrem finančného sprostredkovania (prírastok 0,7 tis.) vo všetkých ostatných odvetviach. Najviac sa znížila v priemysle (o 4,7 tis.), stavebníctve (o 2,5 tis.), pôdohospodárstve a rybolove (o 2,3 tis.), vo verejnej správe a obrane (o 2 tis.), v hoteloch a reštauráciách (o 1,7 tis.). Nižší bol aj počet nezamestnaných s nezisteným predchádzajúcim zamestnaním (o 10,9 tis.) a osôb, ktoré nemali ešte zamestnanie (o 5,6 tis.).

Priemerná mesačná mzda vzrástla reálne o 3,3 %.

Priemerná nominálna mesačná **mzda** [14)] zamestnanca v hospodárstve dosiahla 21 782 Sk (723,03 Eur), oproti roku 2007 sa zvýšila o 8,1 %. Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien sa rast reálnej mzdy medziročne spomalil na 3,3 % (o 1 p. b.).

Najvyššia úroveň priemernej mesačnej mzdy pretrvávala vo finančnom sprostredkovaní 42 342 Sk (1 405,50 Eur) a vo výrobe a rozvode elektriny, plynu a vody 31 834 Sk (1 056,70 Eur). V šiestich odvetviach bola mzda nižšia ako v priemere za hospodárstvo SR. Najnižšiu priemernú nominálnu mzdu mali zamestnanci v hoteloch a reštauráciách

15 481 Sk (513,88 Eur), stavebníctve 16 753 Sk (556,10 Eur), ostatných spoločenských službách 16 909 Sk (561,28 Eur), v pôdohospodárstve a rybolove 17 169 Sk (569,91 Eur), z toho v poľnohospodárstve 16 538 Sk (548,96 Eur).

V porovnaní s rokom 2007 vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda vo všetkých odvetviach. Najvyšší relatívny prírastok bol v ťažbe nerastných surovín (12,8 %), zdravotníctve a sociálnej pomoci (11,9 %) a v obchode (9,8 %). Najpomalšie rástli mzdy v hoteloch a reštauráciách (o 2,9 %). Po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien sa mzda reálne zvýšila (s výnimkou hotelov a reštaurácií, finančného sprostredkovania) vo všetkých ostatných odvetviach.

Podľa právnej formy subjektov vzrástla priemerná nominálna mesačná mzda v rozpočtových organizáciách o 9 % na 21 825 Sk (724,46 Eur), v príspevkových organizáciách o 9 % na 18 913 Sk (627,80 Eur), v podnikateľskej sfére (podniky s 20 a viac zamestnancacami) o 8,1 % na 24 737 Sk (821,12 Eur) a v malých podnikoch do 19 zamestnancov o 7 % na 18 873 Sk (626,47 Eur).

V 1. polroku 2009 sa prognózuje prírastok HDP v stálych cenách vo výške 0,8 %.

V 1. polroku 2009 Štatistický úrad SR prognózuje rast hrubého domáceho produktu v stálych cenách o 0,8 %. Miera inflácie v júni 2009 oproti júnu 2008 sa očakáva vo výške 3,1 %. Na trhu práce (podľa výberového zisťovania pracovných síl) by mala zamestnanosť hospodárstva medziročne vzrásť o 0,4 % a počet nezamestnaných o 1,6 % na 280 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa očakáva v priemere za 1. polrok 2009 vo výške 10,4 %. Priemerná nominálna mesačná mzda sa prognózuje vo výške 730,27 Eur (22 000 Sk) s medziročným prírastkom 5 %. Po zohľadnení prognózovaného vývoja spotrebiteľských cien reálna mzda medziročne vzrastie o 1,7 %.

Vysvetlivky:

[1] Údaje v eurách sú informatívnymi prepočtami (1 Eur = 30,1260 Sk). Prípadné odchýlky na poslednom mieste v súčtoch a podieloch vznikajú zaokrúhľovaním údajov. Počet pracovných dní bol v roku 2008 rovnaký ako v roku 2007.

[2] Údaje o HDP sú spresnenými odhadmi podľa metódy ESNÚ 95 v znení neskorších úprav podľa nariadení ES. Pre údaje z hľadiska produkcie, spotreby a tvorby dôchodkov pokiaľ nie je uvedené inak, platí, že absolútne hodnoty a štruktúra sú v bežných cenách, údaje o medziročnom vývoji sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2000.

[3] Zamestnanosť podľa ESNÚ 95 - zamestnanosť vyjadrená počtom osôb (zamestnancov a samozamestnávateľov), ktorí sú zapojení do výrobnej činnosti v zmysle systému národných účtov. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa vychádza z definícií ILO a ESNÚ 95.

[4] Na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1392/2007 a nového členenia tvorby hrubého fixného kapitálu podľa klasifikácie produkcie.

[5] Údaje sú z Platobnej bilancie Národnej banky Slovenska a upravené o štatistický odhad neevidovanej ekonomiky.

[6] Odmeny zamestnancov vyplatené rezidentskými zamestnávateľmi.

[7] Podľa podnikovej metódy. Absolútne hodnoty aj indexy sú v bežných cenách. Korporácie sú podniky vo vlastníctve skupiny subjektov. Údaje sú vrátane kvázikorporácií (podniky vo vlastníctve jedného subjektu) a neobsahujú výsledky živnostníkov, ktoré sú zahrnuté v dôchodkoch domácností. Výsledok hospodárenia je pred zdanením.

[8] Údaje Ministerstva financií SR, zahrnuté sú iba údaje štátnej správy.

[9] Údaje Národnej banky Slovenska podľa metodiky Európskej centrálnej banky.

[10] Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami ILO a Eurostatu; vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke, profesionálnych príslušníkov ozbrojených zložiek a pracujúcich v zahraničí.

[11] V percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich vo veku 15-64 rokov z obyvateľstva v rovnakom veku.

[12)] Počet voľných pracovných miest - uvádza sa počet novovytvorených, neobsadených alebo uvoľnených pracovných miest v priemere za obdobie, pri ktorých zamestnávateľ podniká aktívne kroky nájsť vhodného kandidáta mimo podniku a je pripravený podniknúť ďalšie kroky, aby voľné miesto obsadil bezprostredne alebo v priebehu 3 mesiacov. Voľným pracovným miestom je tiež pracovné miesto, ktoré sa uvoľní z dôvodu dlhodobej absencie (materská, rodičovská dovolenka) a dlhodobej práceneschopnosti (viac ako 4 týždne). V prípade rezervovania voľného pracovného miesta pre konkrétneho kandidáta, ktorý nastúpi do zamestnania neskôr, toto pracovné miesto prestane byť voľným pracovným miestom. Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane odhadu za živnostníkov.

[13)] Definícia nezamestnanosti je v súlade s Nariadením komisie (ES) č. 1897/2000.

[14)] Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov, od roku 2006 sú do súboru zahrnuté ozbrojené zložky, od roku 2007 aj profesionálni vojaci (týka sa to aj údajov o zamestnanosti); údaje sú upravené o štatistický odhad neevidovanej mzdy.

p. b. - percentuálny bod

Makroekonomický vývoj SR do marca 2009

Jozef Chajdiak

Celkovo možno náš makroekonomický vývoj charakterizovať ako trochu lepší než ešte stále zlý stav s otáznou tendenciou vývoja.

Na obr. 1 je znázornený rast HDP v stálych cenách 2000. V roku 2008dosiahol najväčší objem (50,5 mld. €).Vo vývoji HDP s stálych cenách 2000 na obr. 2 môžeme konštatovať tri etapy: do roku 1998; po roku 1999 do roku 2008 a po roku 2007. Úroveň konca druhej etapy (10 percentný rast v roku 2007) prekonala začiatok prvej etapy. Momentálny vývoj v tretej etape predstavuje pokles s nejasným termínom ukončenia poklesu.

Na obr.3 je znázornený vývoj počtu narodených. V roku 2008 sme po dlhom čase dosiahli výraznejší obrat v počte narodených (57586).

Hospodárenie so štátnym rozpočtom je zobrazené na obr. 4 až obr. 5. Najhoršie bolo obdobie okolo roku 2004. V poslednom roku sa zlepšila veľkosť schodku štátneho rozpočtu, bezprostredne aktuálny je nepriaznivý. Na obr. 6 a 7 je vývoj dane z pridanej hodnoty, ktorý po dlhodobom raste výrazne poklesol.

Na obr. 8 je vývoj medziročnej inflácie. Môžeme sledovať vývoj vo vlnách, ktorých výška sa postupne znižuje.

Kurz slovenskej koruny voči euru (obr. 9) sa k 31.12.2008 skončil na úrovni 30,126 . Ten signalizuje nepriame spevňovanie SKK voči českej korune (obr. 10) a čakáme na moment rovnosti 1 SKK=1 CZK.

Mzdový vývoj je na obr. 11 a obr. 12. Vidíme, že oproti roku 1989 (s platmi pod 100 € sa v súčasnosti už dostávame na úroveň 800 € (v kladnej sezónnej odchýlke). V reálnej mzde sa už podarilo jasne a trvalo prekročiť mzdovú úroveň roku 1989.

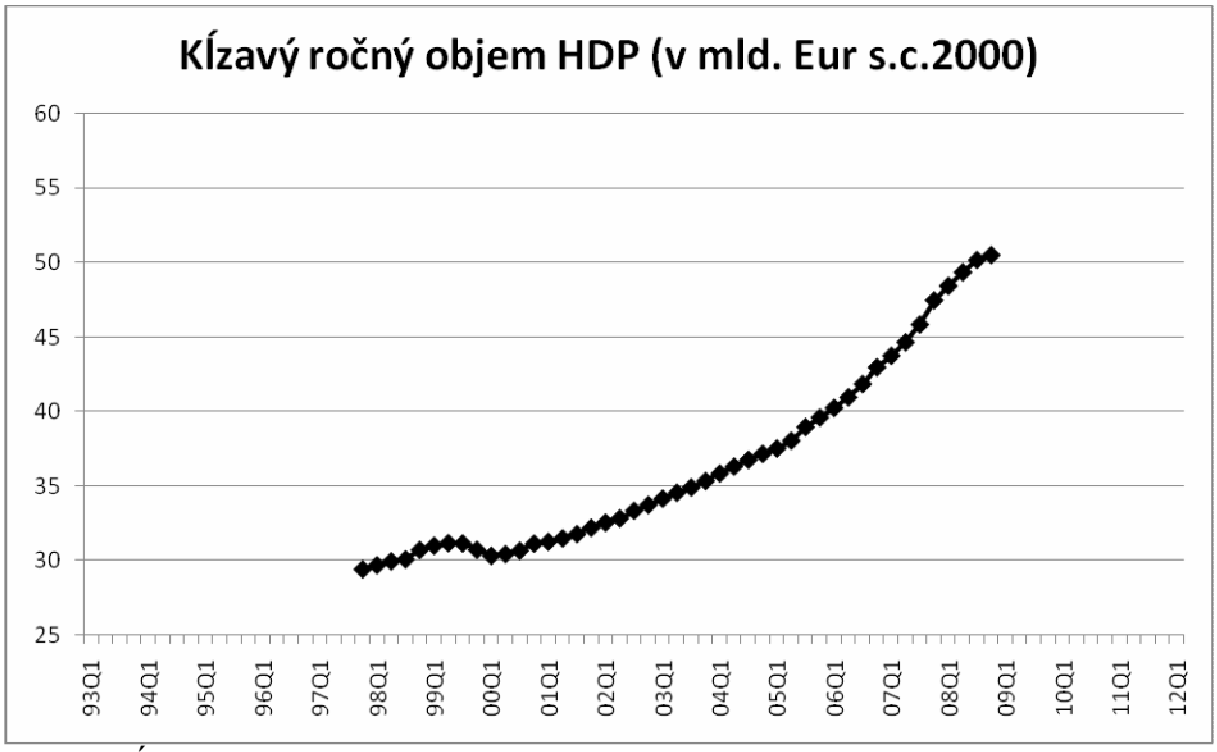
Na obr. 13 je znázornený vývoj celkového počtu nezamestnaných. Oproti vrcholom v rokoch 2000 až 2002 ich počet postupne klesal a posledné mesiace opäť začal dynamicky rásť a blížiť sa k úrovni 300 tisíc nezamestnaných..

Vývoj zahraničného obchodu je na obr. 14 a obr. 15. V konce obdobia máme etapu zlepšovania salda zahraničného obchodu až do bodu znamenajúcom otočenie smeru vývoja na úroveň 1 mld. € schodku zahraničného obchodu.

Na obr. 16 je vývoj podielu dlhu (maastrichtský) ústrednej vlády na HDP v percentách. Po dramatickom vývoji v 1. štvrťroku 2001 sa tento podiel znižoval a v 4. štvrťroku 2008 opäť výrazne vzrástol.

Na obr. 17 je vývoj počtu zamestnaných podľa Výberového zisťovania pracovných síl. Môžeme sledovať rast tohto počtu až po posledný bod, o ktorom sa nevieme vyjadriť, či ide o sezónny alebo aj trendový pokles.

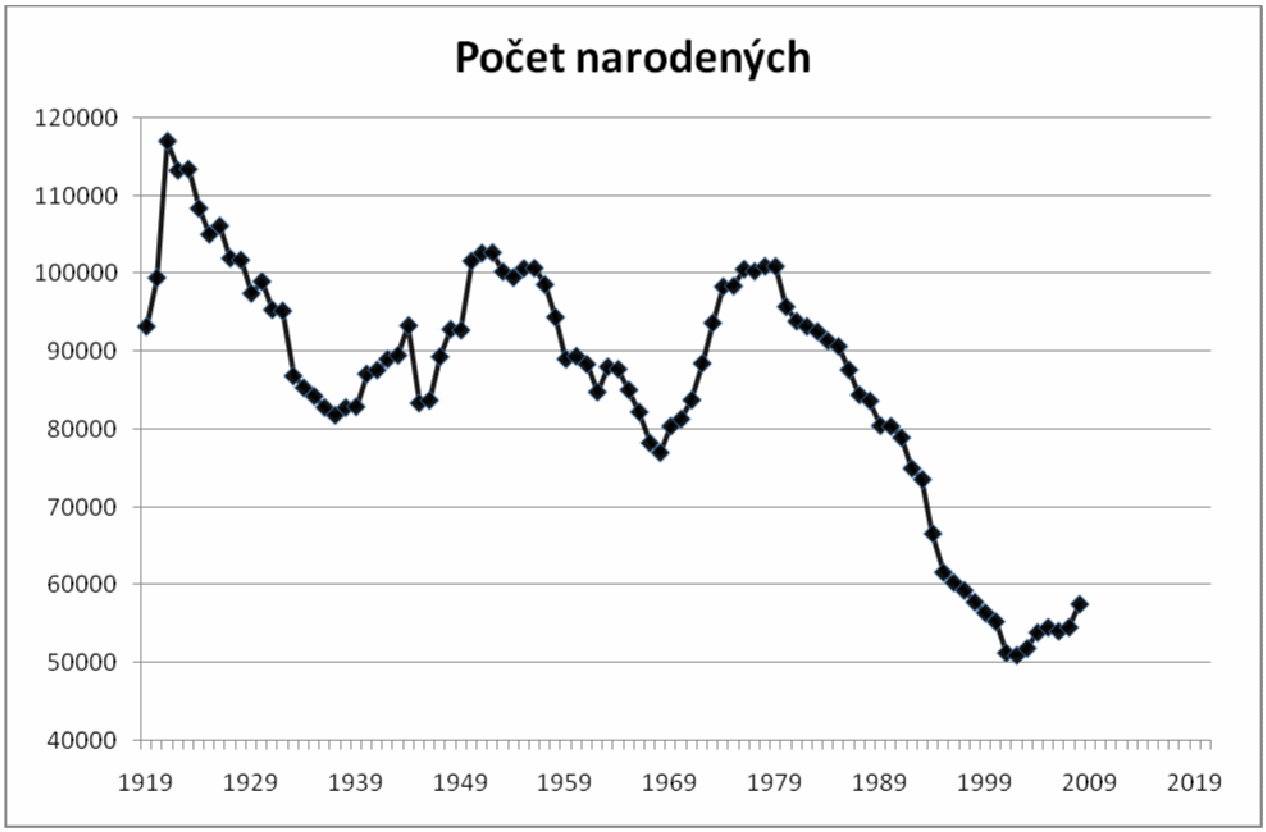
Na obr.18 je graf mesačného objemu prepravy tovar a na obr.19 objem € HDP na jednu tonu prepraveného tovaru.

Obr.1 Kĺzavý ročný objemu HDP v stálych cenách 2000

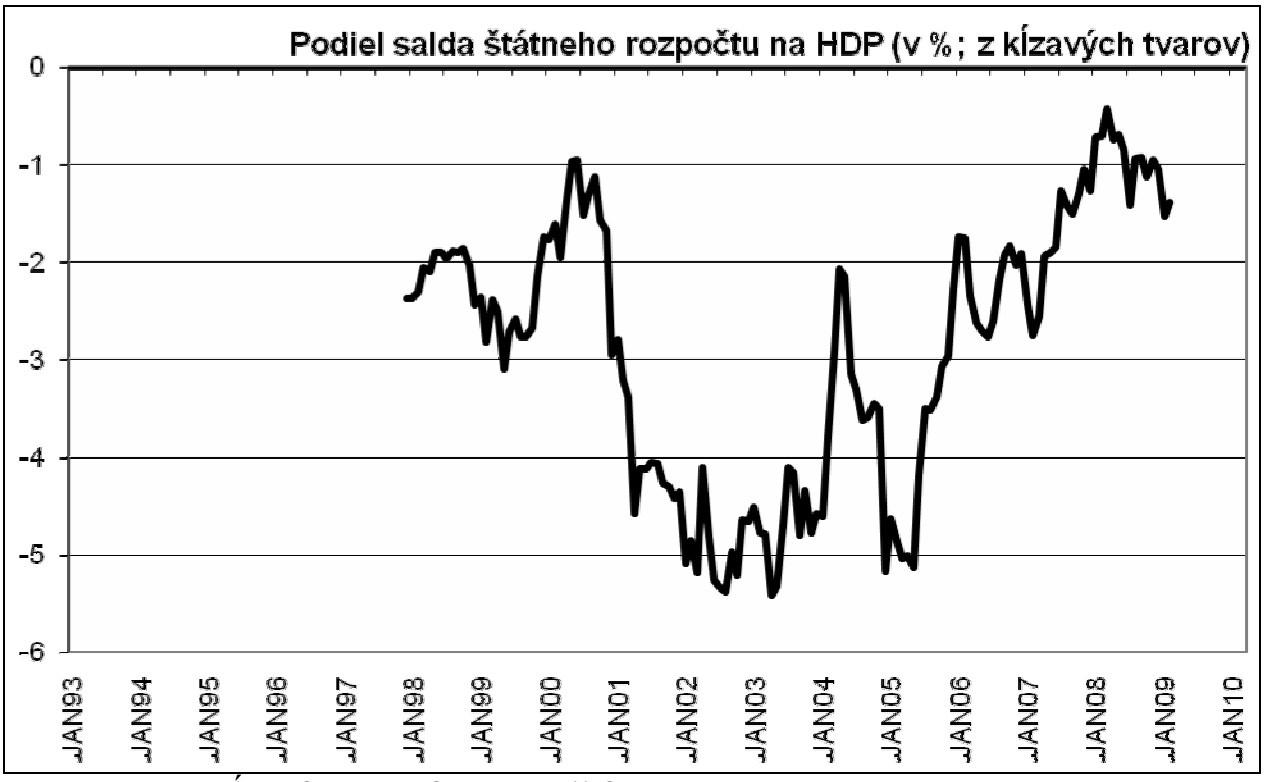
Obr. 2 Medziročný index rastu kĺzavého ročného objemu HDP v s.c. 2000

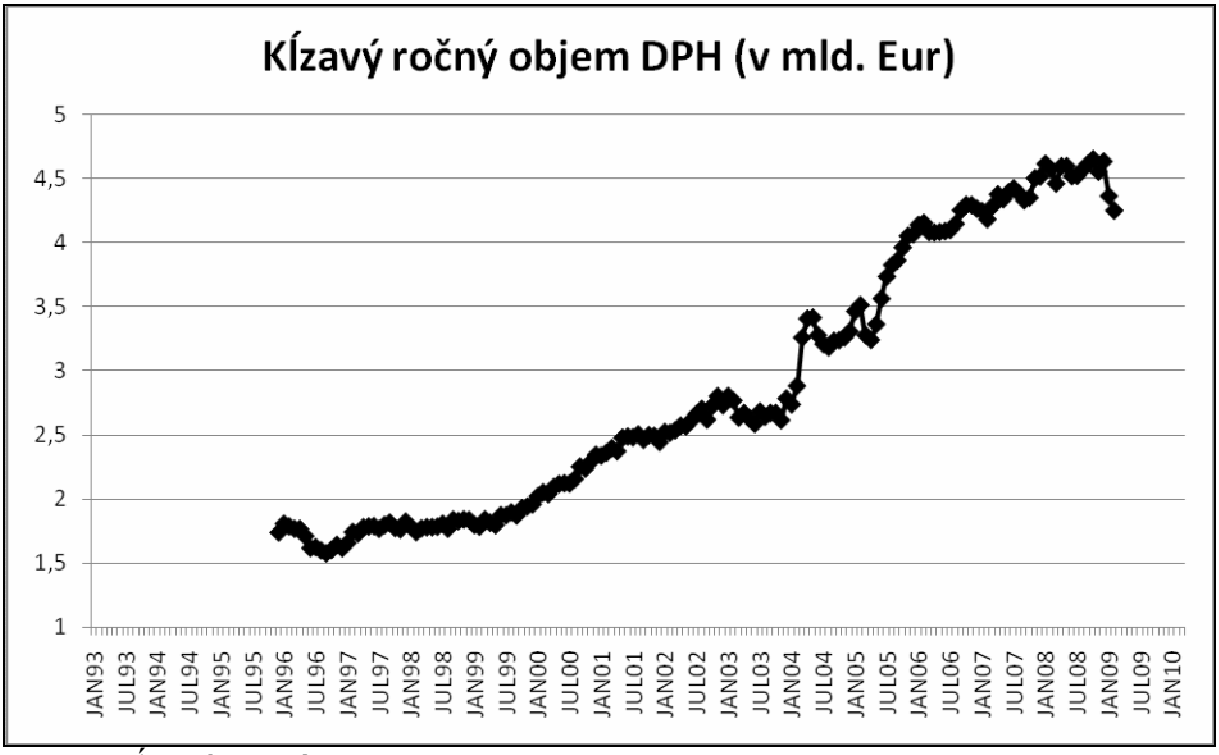
Obr.3 Vývoj počtu narodených

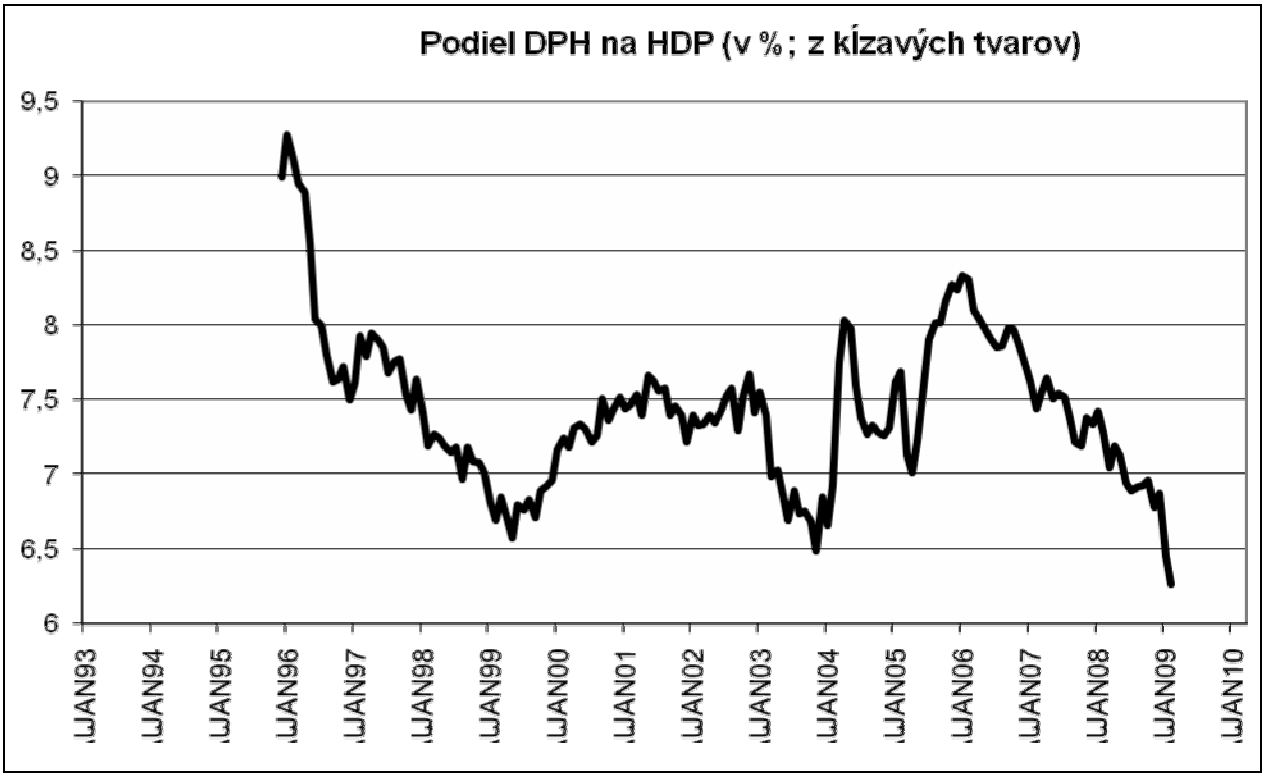
Obr. 4 Mesačné a kĺzavé ročné saldo štátneho rozpočtu (v mil. Sk)

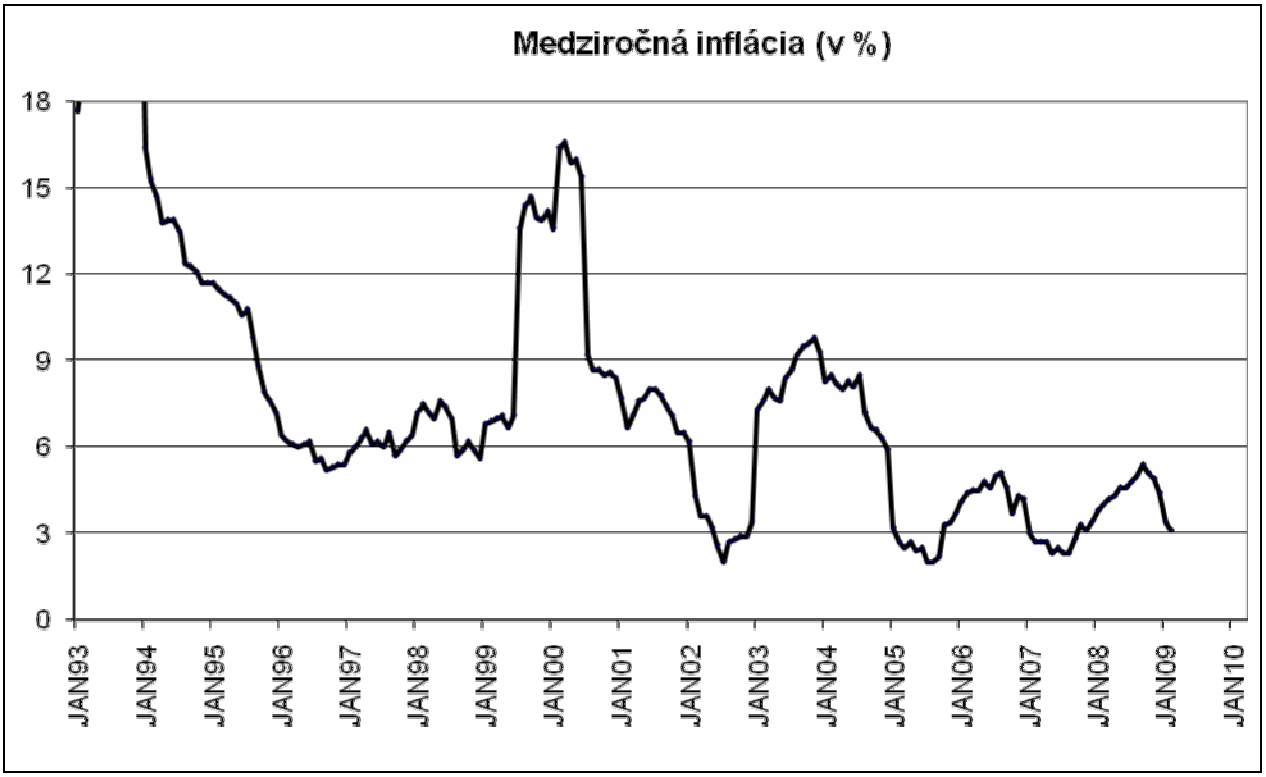
Obr. 5 Podiel kĺzavého ročného salda štátneho rozpočtu na HDP (v %)

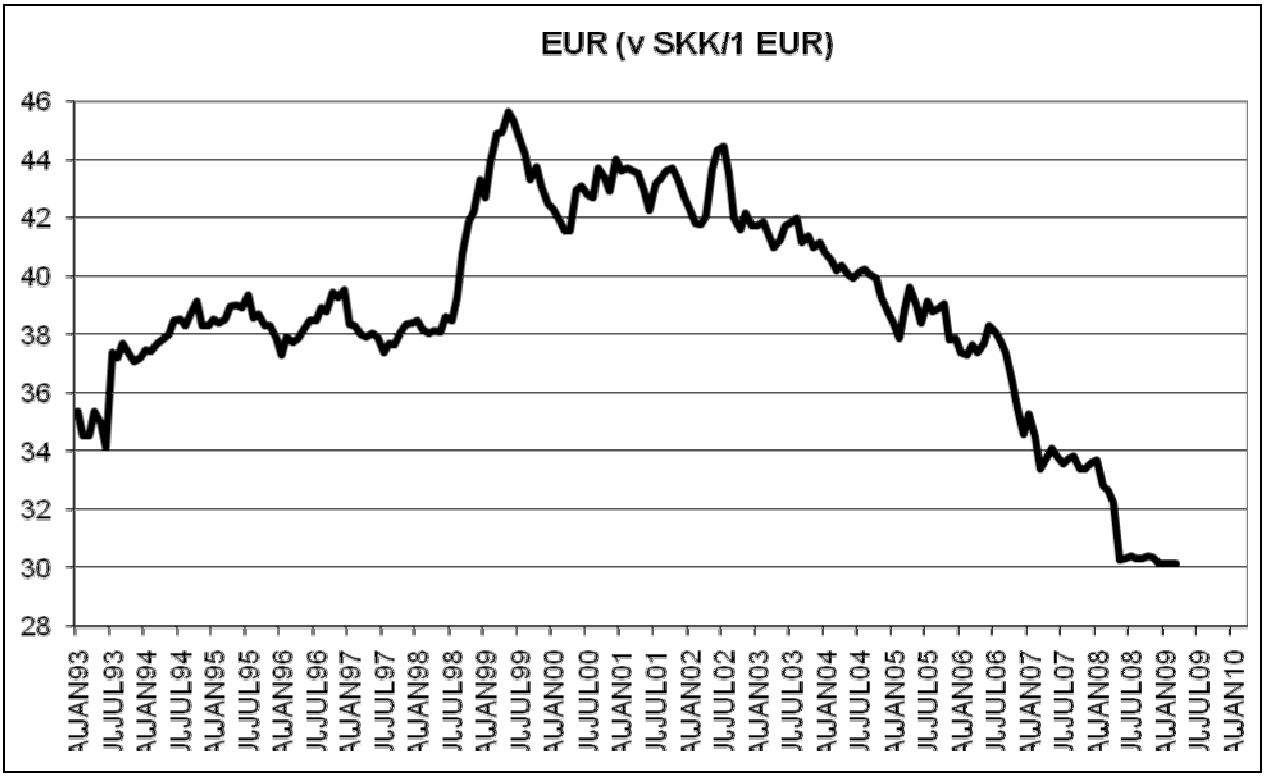
Obr. 6 Kĺzavý ročný objem dane z pridanej hodnoty (v mld. €)

Obr.7

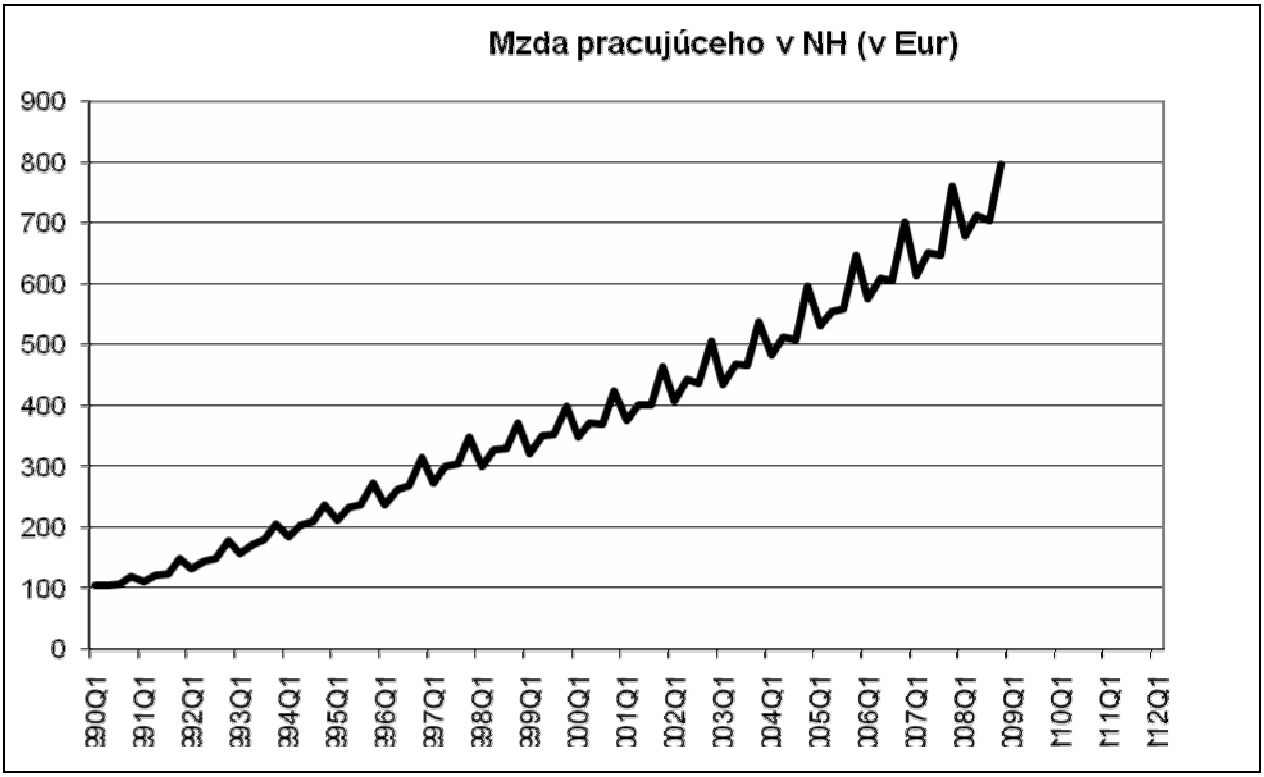
Obr. 8 Medziročná inflácia (v %)

Obr. 9 Kurz eura

Obr. 10 Kurz českej koruny

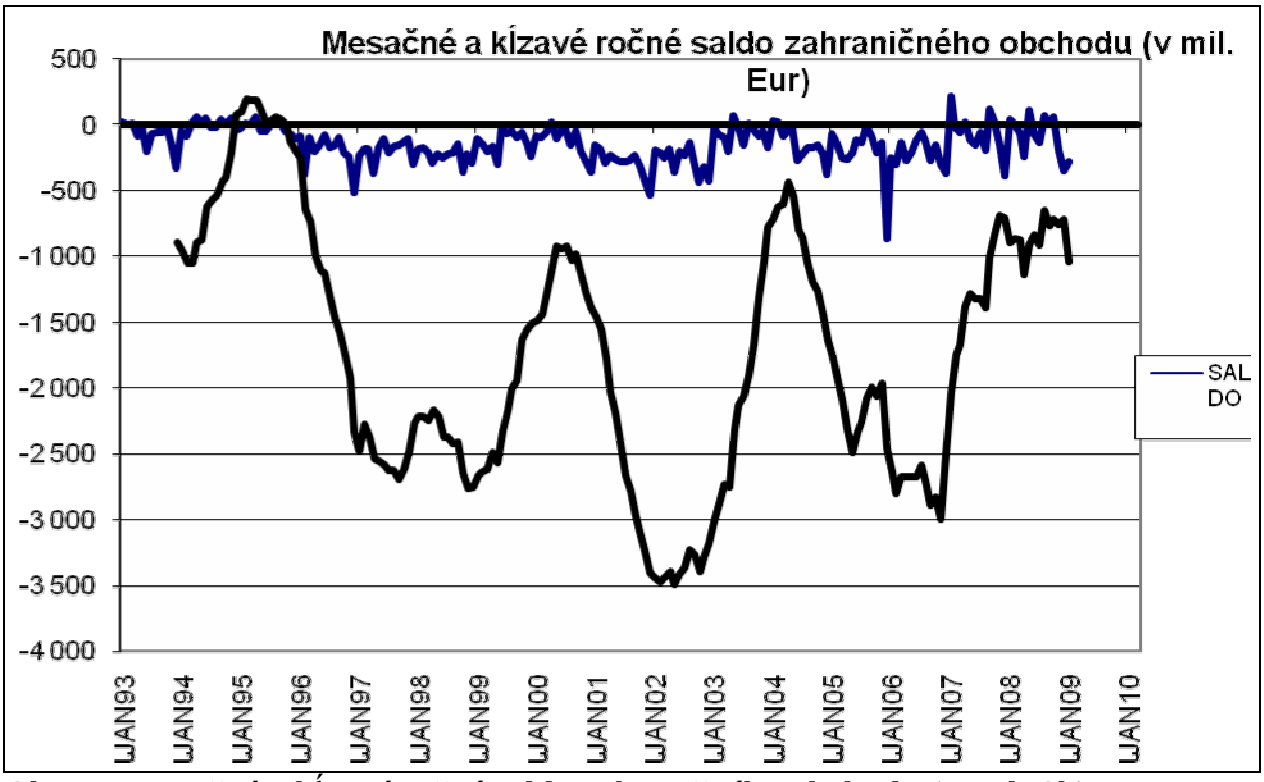
Obr. 11 Priemerná mesačná mzda pracujúceho v národnom hospodárstve

Obr. 12 Bázický index reálnej mzdy pracujúceho v národnom hospodárstve
(štvrťroky 1989 sa rovnajú 1)

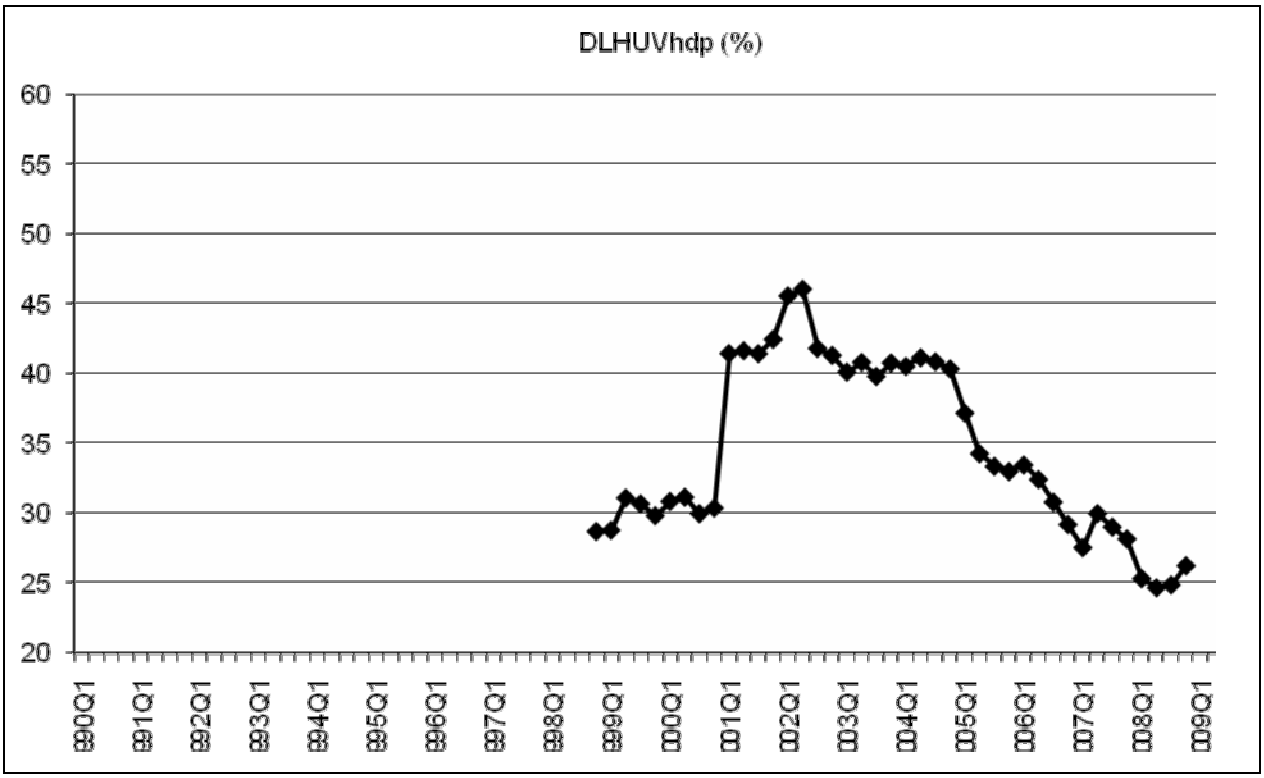
Obr. 13 Celkový počet nezamestnaných

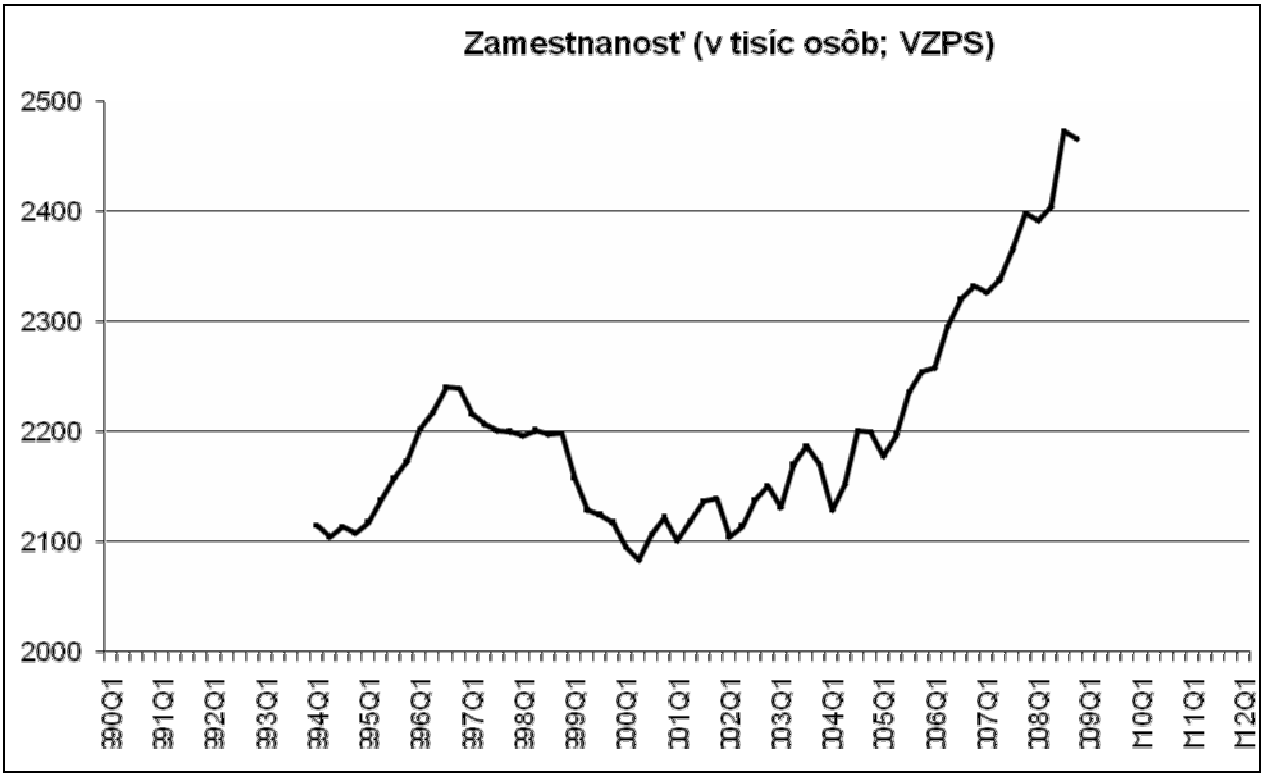
Obr. 14 Mesačné a kĺzavé ročné saldo zahraničného obchodu (v mil. Sk)

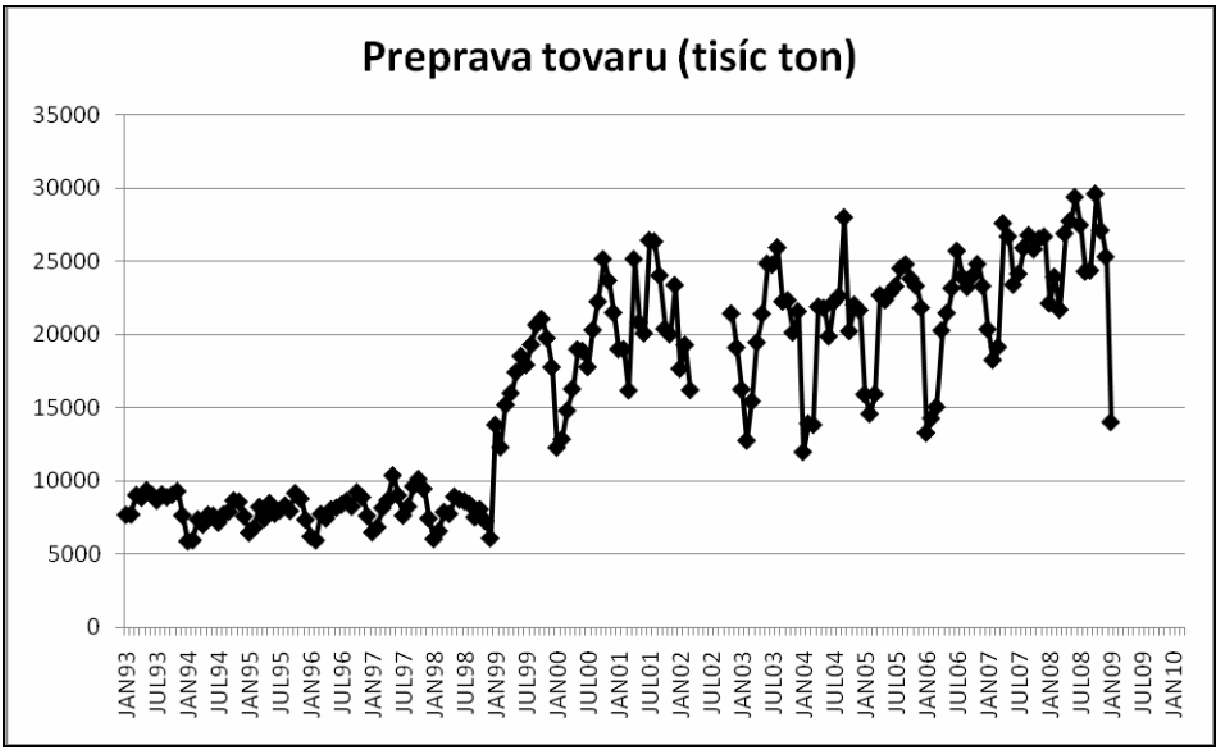
Obr. 15 Podiel kĺzavého ročného salda zahraničného obchodu na HDP (v %)

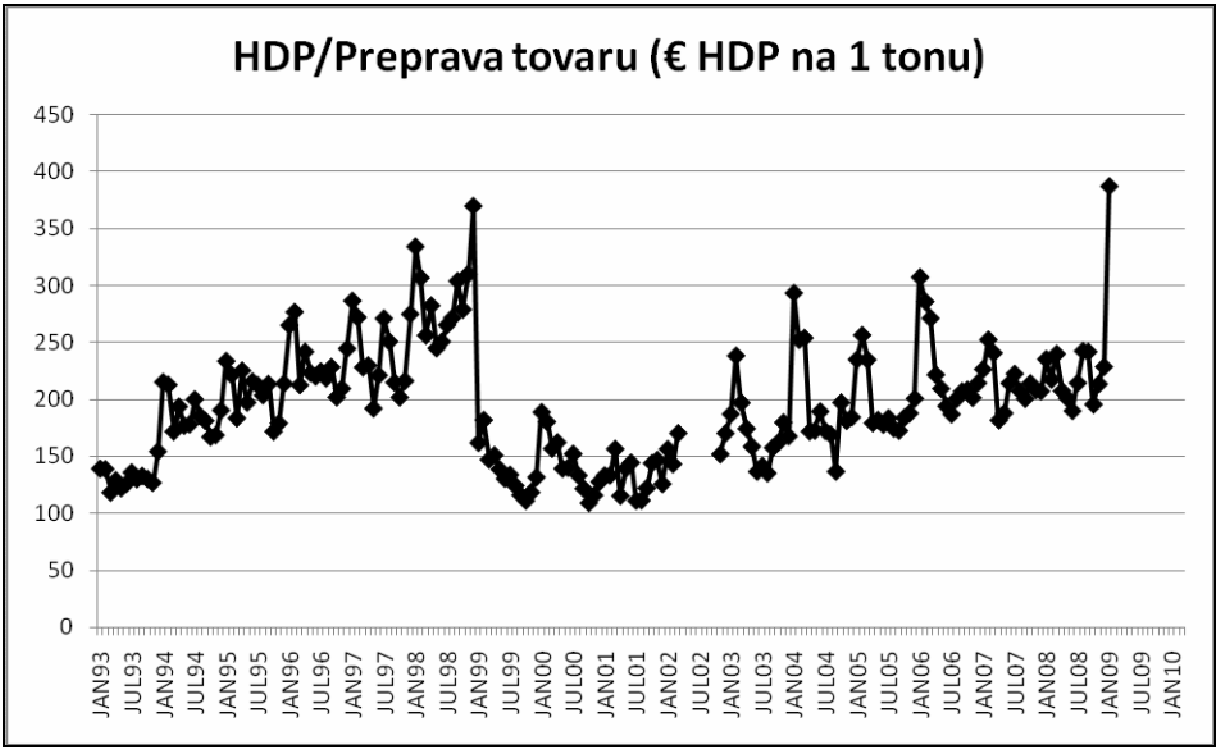
Obr. 16 Podiel dlhu ústrednej vlády (maastrichtský) na HDP (v %)

Obr. 17 Počet zamestnaných (v tisíc osôb; podľa VZPS)

Obr. 18 Preprava tovaru (v tisíc ton)

Obr. 19 Objem HDP v € na 1 prepravenú tonu tovaru

Zdroj údajov:
EIS Slovensko, Statis, Bratislava
www.statistics.sk
www.nbs.sk
www.finance.gov.sk
www.upsvar.sk
Kontakt na autora: chajdiak@statis.biz

HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT A DAŇ Z PRIDANEJ HODNOTY
(rok 2004, rok 2005, rok 2006, rok 2007 a rok 2008)

Jozef Chajdiak

Štatistický úrad[1]: Hrubý domáci produkt SR v roku 2004 bol **1362 mld. Sk**
v roku 2005 bol **1485 mld. Sk**
v roku 2006 bol **1660 mld. Sk**
v roku 2007 bol **1852 mld. Sk**
v roku 2008 bol **2028 mld. Sk**

Ministerstvo financií: Príjmy štátneho rozpočtu z dane z pridanej hodnoty v SR[2]
za rok 2004 boli **100 mld. Sk**
za rok 2005 boli **122 mld. Sk**
za rok 2006 boli **128 mld. Sk**
za rok 2007 boli **136 mld. Sk**
za rok 2008 boli **139 mld. Sk**

Teória ekonomickej štatistiky: Hrubý domáci produkt predstavuje súčet individuálnych pridaných hodnôt a dane z pridanej hodnoty.

Výpočet[3]:

rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008
+ 524 mld.	+ 644 mld.	+ 676 mld.	+ 716 mld.	+ 735 mld. pridanej hodnoty
+ 100 mld.	+ 122 mld.	+ 128 mld.	+ 136 mld.	+ 139 mld. dane z pridanej hodnoty
+ **738 mld.**	+ **719 mld.**	+ **855 mld.**	+ **1000 mld.**	+ **1154 mld. nezdanený zvyšok**
= 1362 mld.	= 1485 mld.	= 1660 mld.[4]	= 1852 mld.	= 2028 mld. HDP

Nemenovaný filozof: „Pochybujem – teda myslím, ...“

Pieseň populárnej hudby: „ Sme také aké sme, ...“

Ale ... rok 2005: „O 19 mld. sme sa zlepšili.“
Ale ... rok 2006: „O 136 mld. sme sa zhoršili.“
Ale ... rok 2007: „O ďalších 145 mld. sme sa zhoršili.“
Ale ... rok 2008: „O ďalších 154 mld. sme sa zhoršili.“

Nuž čo: „Z pohľadu **HDP rastieme**, ale **dane z pridanej hodnoty nepribúda**!“

---

[1] Slovstat, 20.3.2009
[2] www.finance.gov.sk, 20.3.2009
[3] Pri výpočte sa použila sadzba dane z pridanej hodnoty 19 %.
[4] 1659,573 mld. Sk

Námety na riešenie problému zabezpečenia lepšieho ekonomického rastu

Jozef Chajdiak
Ústav manažmentu STU v Bratislave

Aktuálny ekonomický vývoj charakterizuje spomalenie rastu HDP smerujúce k jeho absolútnemu poklesu, výrazné zhoršovanie vývoja viacerých ďalších ukazovateľov. Prijali sa opatrenia na zvrátenie ekonomického vývoja k lepšiemu, nie je však isté, či sú dostatočné a kedy smer ekonomického vývoja obrátia k lepšiemu. Sú odhady, že vývoj sa po lete 2009 obráti k lepšiemu, sú ale aj odhady, že vývoj sa obráti o dva až tri roky, či šesť až sedem rokov, či ešte viac. V každom prípade, po prvotnej platobnej neschopnosti zvyčajne nastupuje vlna druhotnej platobnej neschopnosti (tá ešte neprišla), rast nezamestnanosti znamená stratu príjmov a následne schopnosť splácať svoje úvery (aj to len ešte čakáme na boom). Zdá sa, že polrok je na otočenie vývoja priveľký optimizmus.

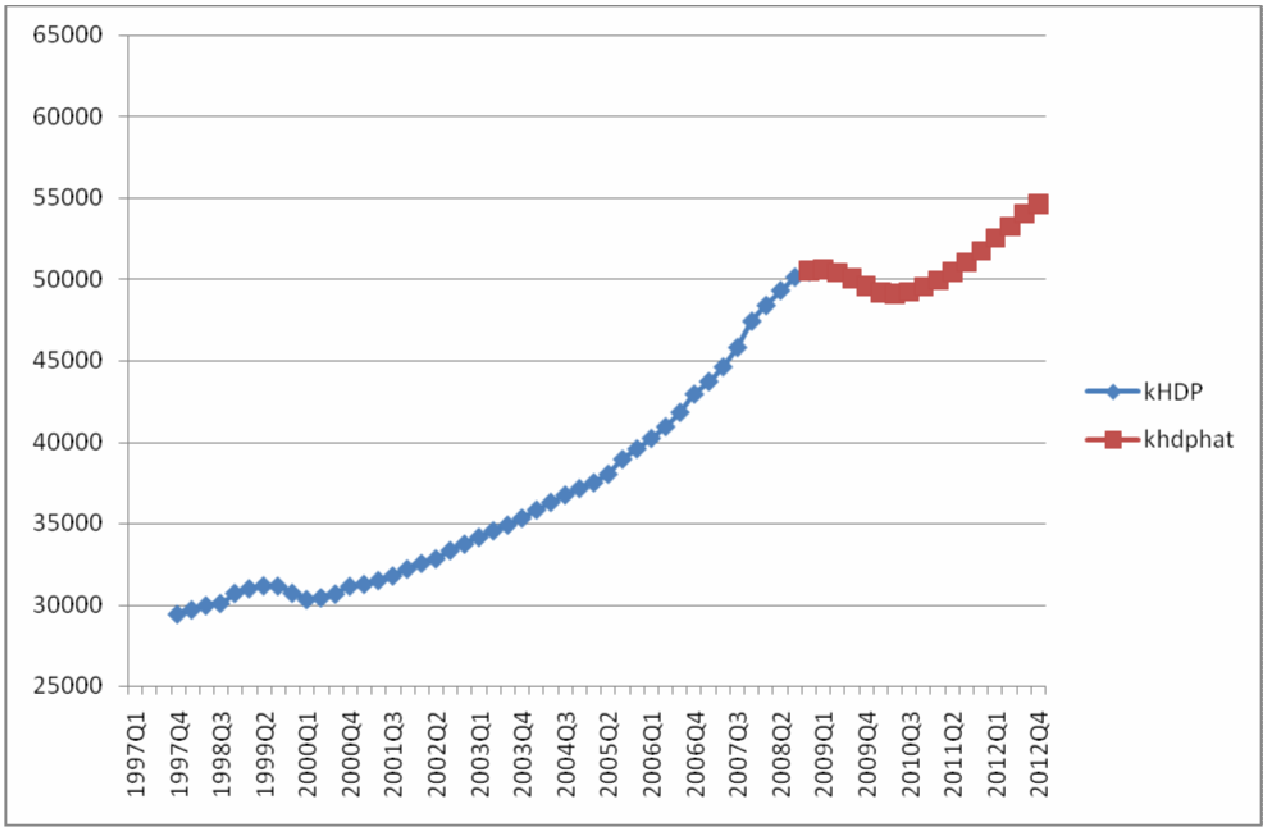
Autorova prognóza vývoja HDP v s.c. 2000 je v nasledujúcej tabuľke a vývoj kĺzavých ročných objemov HDP na nasledujúcom grafe.

Rok	% rastu HDP
2008	6,4
2009	-1,8
2010	-0,1
2011	4,4
2012	5,6

Prognóza predpokladá, že pokles trendu vývoja HDP v druhej polovivi roku 2010 skončí a odhad vývoja na roky 2011 a 2012 predpokladá rast HDP.

Námet 1 - školstvo

Prakticky nám budú končiť vysoké školy deti, ktoré celý čas študovali v nových spoločensko-ekonomických pomeroch. Môžeme u nich konštatovať podstatne vyššie sebavedomie , vyššie potreby, nové vedomosti, vyššiu scestovanosť. Na druhej strane sa väčšinou učia v priestoroch postavených za socializmu a aj vybavenosť učiteľskej práce je taká, aká je. Výška platov učiteľov predurčuje zloženie tokov potenciálnej pracovnej sily. U časti vysokoškolákov je na prvom mieste potreba zarobiť ihneď peniaze a až na ďalších miestach potreba získať vedomosti pre budúcnosť.

Obr.1 Vývoj kĺzavého ročného objemu HDP v mil. € (štvorčky – prognóza)

Na školách sa znižujú požiadavky resp. sa posúvajú, či predlžujú termíny ich splnenia. Školstvo je na druhom mieste z odvetví podľa podielu pridanej hodnoty na hrubej produkcii (pozri námet 5). Stojí za ďalšiu úvahu, či krátkodobo dotovať bohaté banky, automobilový priemysel alebo dlhodobo dotovať chudobné školstvo (naše deti). Treba vidieť, že vysokoškolsky vzdelaná pracovná sila musí študovať **dvadsať rokov**, t.j. efekty opatrení bude vidieť až za dvadsať rokov.

Námet 2 – kvalita merania

Pozorujeme rozličné javy a procesy, meriame ich rozličné parametre, namerané hodnoty analyzujeme a podľa výsledkov analýz a iných skutočností spätnou väzbou sa ich pokúšame, viac, či menej úspešne, riadiť. Mieru kvality naších riadiacich opatrení predurčuje kvalita nameraných a analyzovaných údajov. A v kvalite nameraných údajov máme množstvo problémov. **Dane a clá**, ktoré sú zložkou HDP, nevieme rozložiť podľa odvetví. Tak môžeme kvalifikovane určiť podiel pridanej hodnoty na hrubej produkcii a nie podiel HDP na hrubej produkcii. Otázkou je kvalita východiskových údajov. Účtovníctvo pracuje

s cenami bez DPH a k zachyteniu pohybu DPH má účet 343. Pritom máme aj cenu s DPH, ktorej obsah rádovo lepšie vyjadruje cenu ako cena bez DPH. Za momet realizácie produkcie sa považuje moment fakturovania a nie **moment zaplatenia**. AJ za „socializmu“ sa teoretici dožadovali konečných národohospodárskych výsledkov, teraz sa musia dožadovať v podmienkach trhovej ekonomiky momentu zaplatenia. Potom, okrem iného, máme fiktívne aktíva, ktoré cestujú po celom svete.

Námet 3 – HDP?

Hrubý domáci produkt (HDP) predstavuje efekty vytvorené na domácov území. Pre Slovenskú republiku je asi dôležité obyvateľstvo Slovenskej republiky – koľko efektov vyprodukuje a koľko spotrebuje. HDP obsahuje aj časť, ktorú produkuje a spotrebováva niekto iný, než obyvateľ SR (zahraničný vlastníci, zahraničná pracovná sila pracujúca u nás) a na druhej strane prakticky stotisíce naších pracovných síl pracujú a produkujú v zahraničí a výsledky ich práce do nášho HDP nevchádzajú. **HNP** (hrubý **národný** produkt) predstavuje efektz vytvorené národnými producentami (vlastníci a pracovná sila zo Slovenskej republiky).

Námet 4 – vojna?

Vojna je pokračovaním politiky inými prostriedkami (tak som si to zapamätal z vojenskej prípravy). Aktívna vojna ničí ľudské životy, ničí vytvorené hodnoty. Na druhej strane nastoľuje rovnovážnejšie stavy, než boli pred vojnou, je významným zdrojom progresívnych inovácií a pre víťaznú stranu môže byť dostatočne efektívnym ekonomickým procesom (ak výnosy víťaznej strany sú vyššie ako náklady víťaznej strany). Nebezpečenstvo vojenského riešenia problémov tu máme:

- Zničenie vytvorených hodnôt znamená **dopyt** po obnove zničených starých zdrojov,
- Hospodárska kríza zamená pre USA zníženie životnej úrovne. Na druhej strane sú USA špičkovou vojenskou veľmocou. Čo bude, ak nejaký simulačný model nejakej vojny vygeneruje pre USA nielen víťazstvo, ale jej dá aj pečiatku dostatočne efektívneho ekonomického procesu pre USA?

- Máme jedného súseda, ktorý nie je súčasťou EU. Ekonomický vývoj je tu neradostný. Jeho priestor je rozdelený na proruskú východnú časť a západnú západnú časť. Možno sledovať v tejto krajine tak záujmy USA, ako aj záujmy Ruskej federácie. Je tu ďaleko ku konštatovaniu, že politika sa dá robiť aj inými prostriedkami?

Námet 5 – twenty (dvadsať)

Svojho času dostal autor otázku, či slovenská inteligencia splnila svoje historické poslanie v procese privatizácie. Diskutujúci sa zhodli, že asi nie.

Už vyše 15 rokov, zvyčajne v špecifických atmosférach neskorého večera, možno počuť slovo „twenty“, po slovensky dvadsať. Autorovi sa zdá slovo „fifteen“ (pätnásť) alebo „ten“ (desať) je pre ekonomický vývoj Slovenskej republiky podstatne krajšie. Chcelo by to ale aktívnu zhodu slovenskej inteligencie z oboch strán slova „twenty“.

Námet 6 – podiel HDP na hrubej produkcii

Zjednodušene, hrubý domáci produkt (HDP) predstavuje objem hrubej produkcie (HP) znížený o medzispotrebu. V priamom vyjadrení je to súčet odpisov, osobných nákladov, zisku a nepriamych daní. HDP patrí do skupiny ukazovateľov typu pridanej hodnoty.

Na tribúnach často možno počuť požiadavku zvýšiť objemy produkcie v odvetviach v vyššou pridanou hodnotou. Nasledujúce tabuľky obsahujú údaje podľa odvetví NH (ESNÚ95), konkrétne percentuálny podiel pridanej hodnoty na hrubej produkcii (5PH/HP), objem hrubej prudukcie v mil Sk b.c.(HP), podiel odvetvia na celkovom objeme hrubej produkcie (% z HP), objem pridanej hodnoty v mil. Sk b.c. (PH) a podiel odvetvia na celkovom objeme pridanej hodnoty (% z PH) plus pomocné výpočty. V prvej tabuľke sú hodnoty usporiadané metódou váženého súčtu poradí zahrňujúcom poradia podielu PH na HP a podielu PH na celkovom objeme PH a druhá tabuľka len podľa podielu PH na HP. Tabuľky možno využiť ku konkrétnej špecifikácii požiadaviek z tribún.

Tab. Usporiadenie odvetví podľa objemu PH a podielu PH na HP (2008)

Odvetvie	ESNÚ 95		% PH/HP	HP	% z HP	PH	% PH	%r	ePHr	spolu
Bytové služby- imput.nájomné	K	32	77,9	111 534	2,4	86 885	4,7	1	6	7
Verejná správa, obrana	L	34	63,7	153 237	3,3	97 543	5,3	6	5	11
Obchod spolu	G	25	55,1	547 186	11,7	301 422	16,4	11	1	12
Nehnut., prenaj. a obch.služ., výskum a vývoj	K	31	56,3	303 555	6,5	170 973	9,3	10	2	12
Zdravotníctvo a sociál. Starostlivosť	N	36	65,2	120 302	2,6	78 436	4,3	5	9	14
Školstvo	M	35	77,7	69 035	1,5	53 660	2,9	2	15	17
Peňažníctvo, poisťovníctvo	J	30	57,8	117 684	2,5	68 067	3,7	9	10	19
Ost. Verejné služby	O	37	58,7	105 937	2,3	62 166	3,4	8	11	19
Spoje	I	28	59,4	101 191	2,2	60 086	3,3	7	12	19
Stavebníctvo	F	24	36,6	436 847	9,3	159 792	8,7	17	3	20
Hotely, reštaurácie /H-(5512+522)/	H	26	65,7	54 152	1,2	35 566	1,9	4	18	22
Doprava	I	27	32,6	257 575	5,5	83 885	4,6	19	7	26
Poľnohosp., poľovníctvo,rybolov, chov rýb	AB	1	49,8	114 813	2,4	57 216	3,1	12	14	26
Výroba el., plynu, vody	E	22	29,4	341 845	7,3	100 618	5,5	23	4	27
Ťažba energetických surovín	CA	4	75,7	11 255	0,2	8 518	0,5	3	28	31
Výroba kov, výrobkov	DJ	16	28,9	283 790	6,0	82 038	4,5	24	8	32
Spracovanie dreva	DD	10	40,0	50 580	1,1	20 228	1,1	13	21	34
Ostatná priemyselná výroba	DN	20	37,9	43 406	0,9	16 461	0,9	16	24	40
Výroba paiera, tlač	DE	11	30,3	76 340	1,6	23 137	1,3	21	20	41
Textilná a odevná výroba	DB	8	39,9	32 839	0,7	13 096	0,7	14	27	41
Výroba potravín	DA	7	28,0	131 399	2,8	36 795	2,0	25	17	42
Výroba doprav. Prostr.	DM	19	14,0	426 721	9,1	59 634	3,2	30	13	43
Výroba nekov. Výrobkov	DI	15	29,8	62 008	1,3	18 468	1,0	22	22	44
Výroba el.zariadení	DL	18	17,6	292 573	6,2	51 490	2,8	29	16	45
Výroba strojov a zariadení	DK	17	25,5	124 532	2,7	31 783	1,7	26	19	45
Ťažba neenergetických surovín	CB	5	38,0	7 332	0,2	2 787	0,2	15	31	46
Lesníctvo	A	2	36,3	15 566	0,3	5 643	0,3	18	29	47
Výroba z gumy, plastov	DH	14	22,8	76 536	1,6	17 474	1,0	27	23	50
Spracovanie kože	DC	9	32,2	16 365	0,3	5 269	0,3	20	30	50
Výroba chem. Výrobkov	DG	13	18,5	75 346	1,6	13 918	0,8	28	26	54
Výroba rop.prod., koksu	DF	12	12,1	131 347	2,8	15 958	0,9	31	25	56

Tab. Usporiadenie odvetví podľa podielu PH na HP (2008)

Odvetvie	ESNÚ 95		% PH/HP	HP	% z HP	PH	% PH	%r	ePHr	spolu
Bytové služby- imput.nájomné	K	32	77,9	111 534	2,4	86 885	4,7	1	6	7
Školstvo	M	35	77,7	69 035	1,5	53 660	2,9	2	15	17
Ťažba energetických surovín	CA	4	75,7	11 255	0,2	8 518	0,5	3	28	31
Hotely, reštaurácie /H-(5512+522)/	H	26	65,7	54 152	1,2	35 566	1,9	4	18	22
Zdravotníctvo a sociál. Starostlivosť	N	36	65,2	120 302	2,6	78 436	4,3	5	9	14
Verejná správa, obrana	L	34	63,7	153 237	3,3	97 543	5,3	6	5	11
Spoje	I	28	59,4	101 191	2,2	60 086	3,3	7	12	19
Ost. Verejné služby	O	37	58,7	105 937	2,3	62 166	3,4	8	11	19
Peňažníctvo, poisťovníctvo	J	30	57,8	117 684	2,5	68 067	3,7	9	10	19
Nehnut., prenaj. a obch.služ., výskum a vývoj	K	31	56,3	303 555	6,5	170 973	9,3	10	2	12
Obchod spolu	G	25	55,1	547 186	11,7	301 422	16,4	11	1	12
Poľnohosp., poľovníctvo,rybolov, chov rýb	AB	1	49,8	114 813	2,4	57 216	3,1	12	14	26
Spracovanie dreva	DD	10	40,0	50 580	1,1	20 228	1,1	13	21	34
Textilná a odevná výroba	DB	8	39,9	32 839	0,7	13 096	0,7	14	27	41
Ťažba neenergetických surovín	CB	5	38,0	7 332	0,2	2 787	0,2	15	31	46
Ostatná priemyselná výroba	DN	20	37,9	43 406	0,9	16 461	0,9	16	24	40
Stavebníctvo	F	24	36,6	436 847	9,3	159 792	8,7	17	3	20
Lesníctvo	A	2	36,3	15 566	0,3	5 643	0,3	18	29	47
Doprava	I	27	32,6	257 575	5,5	83 885	4,6	19	7	26
Spracovanie kože	DC	9	32,2	16 365	0,3	5 269	0,3	20	30	50
Výroba paiera, tlač	DE	11	30,3	76 340	1,6	23 137	1,3	21	20	41
Výroba nekov. výrobkov	DI	15	29,8	62 008	1,3	18 468	1,0	22	22	44
Výroba el., plynu, vody	E	22	29,4	341 845	7,3	100 618	5,5	23	4	27
Výroba kov, výrobkov	DJ	16	28,9	283 790	6,0	82 038	4,5	24	8	32
Výroba potravín	DA	7	28,0	131 399	2,8	36 795	2,0	25	17	42
Výroba strojov a zariadení	DK	17	25,5	124 532	2,7	31 783	1,7	26	19	45
Výroba z gumy, plastov	DH	14	22,8	76 536	1,6	17 474	1,0	27	23	50
Výroba chem. výrobkov	DG	13	18,5	75 346	1,6	13 918	0,8	28	26	54
Výroba el.zariadení	DL	18	17,6	292 573	6,2	51 490	2,8	29	16	45
Výroba doprav. prostr.	DM	19	14,0	426 721	9,1	59 634	3,2	30	13	43
Výroba rop.prod., koksu	DF	12	12,1	131 347	2,8	15 958	0,9	31	25	56

Premeň: ŠÚ SR a vlastný výpočet

Poznámky k vývoju predvolebných preferencií k marcu 2009

Jozef Chajdiak

Situácia

- V období začiatku roka 2009 možno za relevantné politické strany a hnutia považovať len strany a hnutia zastúpené v parlamente – SMER-SD, SDKU, SNS, SMK, ĽS-HZDS a KDH.
- Dve strany (ĽS-HZDS a KDH) disponujú nemalým vnútorným potenciálom k svojmu ukončeniu činnosti ako parlamentných strán.
- Politická scéna sa zmenila a z pomerne roztrieštenej v predchádzajúcom volebnom období máme scénu s dominantným postavením strany SMER-SD – jeho preferencie sú prakticky tri krát vyššie ako ďalších strán.

Problémy

- SMK – strana pokrývajúca voličskú základňu od prava do ľava na princípe maďarskej národnosti – z vonkajšieho pohľadu signalizuje národnostné problémy.
- Chýba relevantný pravý protipól vľavo stojacemu Smeru – pred SDKU stojí úloha generačnej výmeny top riadiacich kádrov

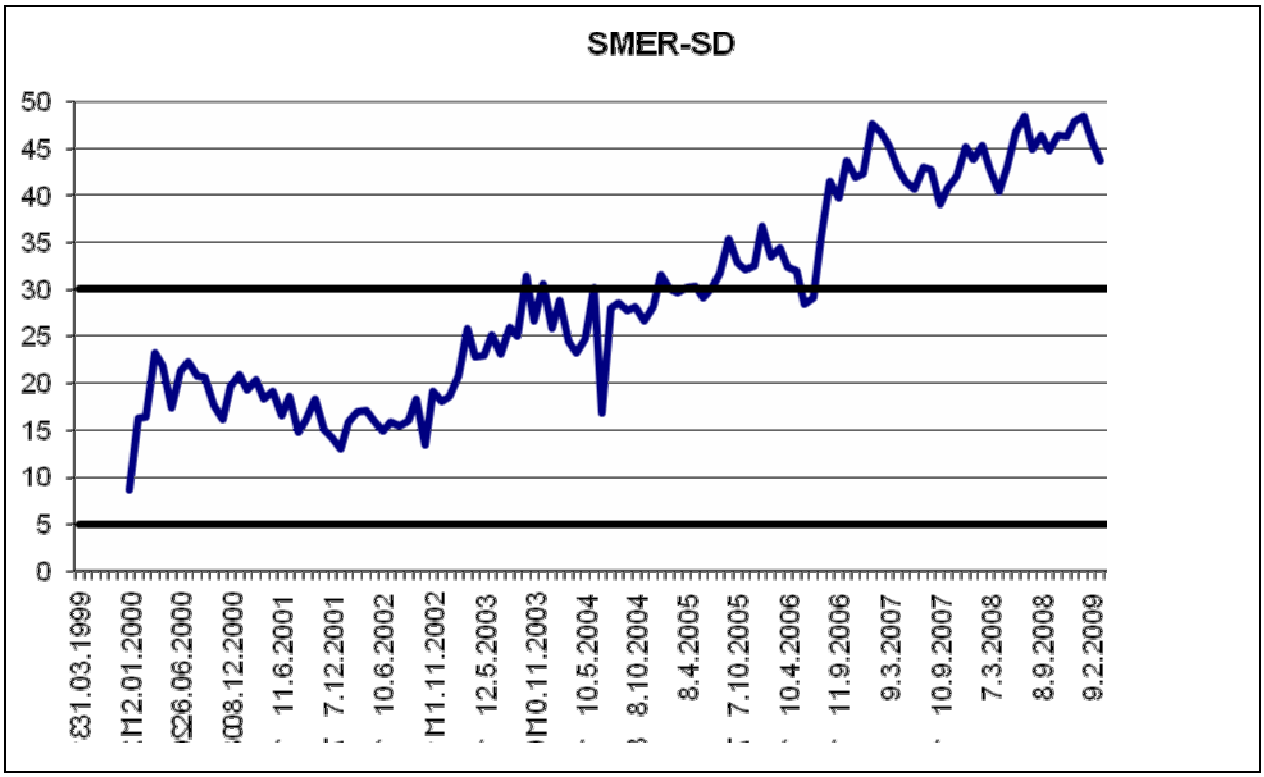
Vývoj preferencií ÚVVM pri ŠÚ SR pravidelne publikovaných v médiách je na obr. 1 až obr. 6.

1. **SMER**

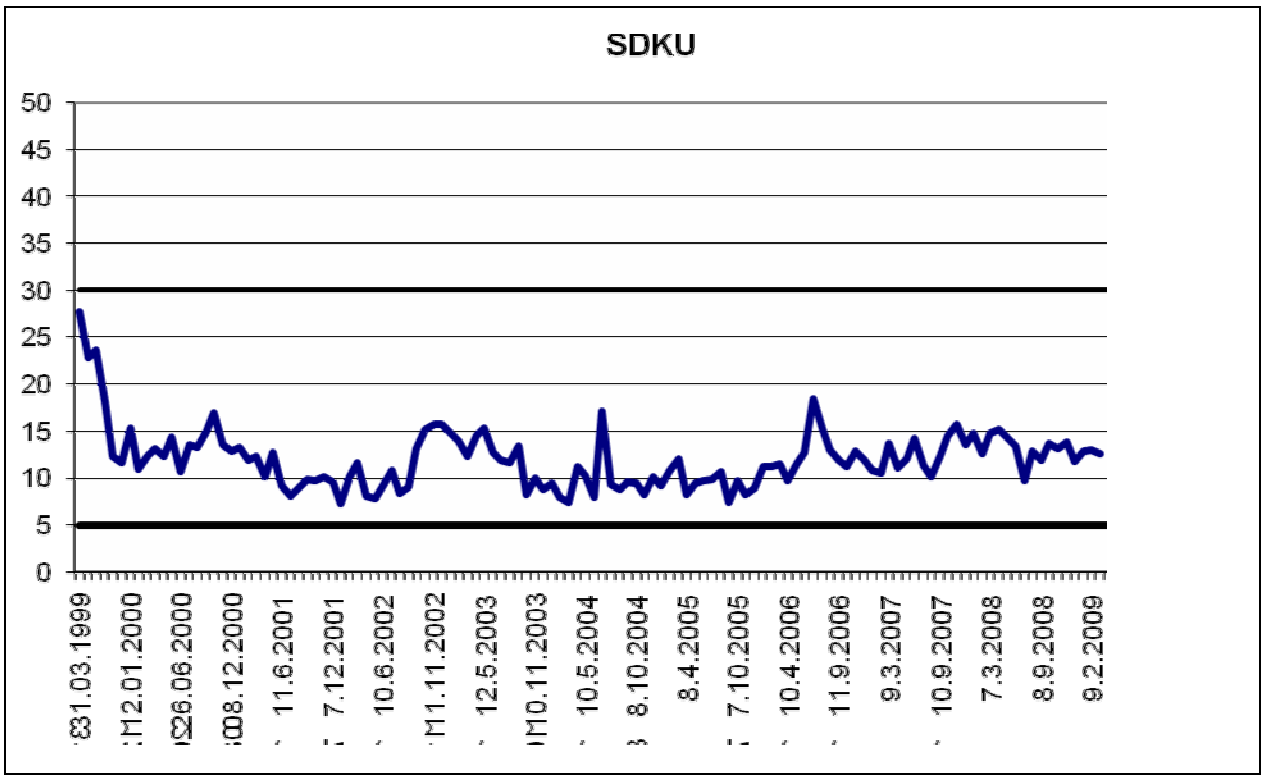
- **SMER-SD** sa v preferenciách drží nad 40 %, môže získať časť voličov ĽS-HZDS a tiež má možnosť osloviť časť voličov maďarskej národnosti napríklad ponukou práce v potenciálnej časti SMER-IRÁNY,
- Negatívne môže pôsobiť dôsledok nedostatočnej kvality časti nominantov Smeru hlavne na stredných a nižších úrovniach; prípadne výrazne zlepšená práca ostatných strán. V rámci volieb ešte stále môže fungovať symptóm Smerového „V“ (pred a po voľbách má strana výrazne vyššie preferencie)
- .Prípadný hospodársky pokles znamená tiež zníženie preferencií.
- Zdá sa, že Smer je na vrchole svojich preferencií

2. SDKU

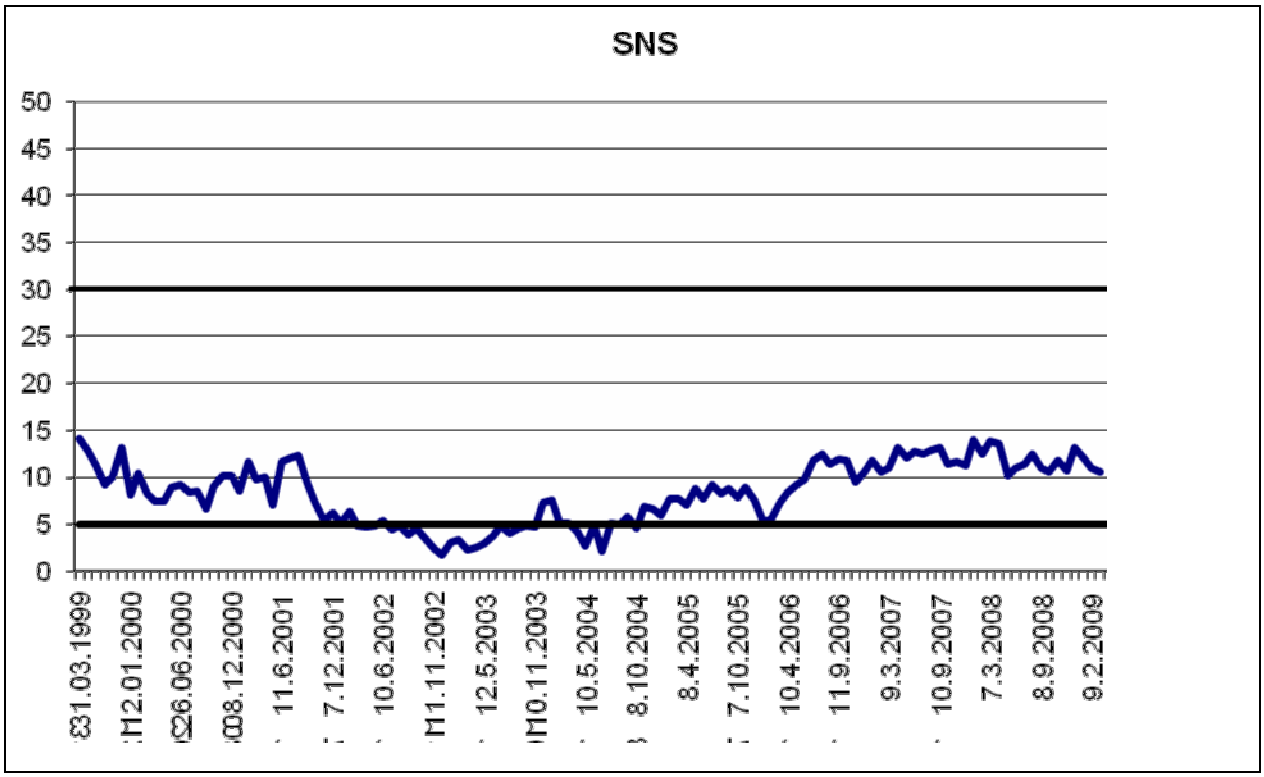
- **SDKU** by mala byť protipólom Smeru. Podľa predvolebných preferencií jasne nie je. Nová pravá politika prezentovaná SDKU potrebuje rozumného, mladého, pekného, „modroústeho“ predstaviteľa.
- V súčasnej konštelácii kádrov, riešených tém a spôsobu riešenia časti tém je nejaký víťazný výsledok v budúcich voľbách málo pravdepodobný.

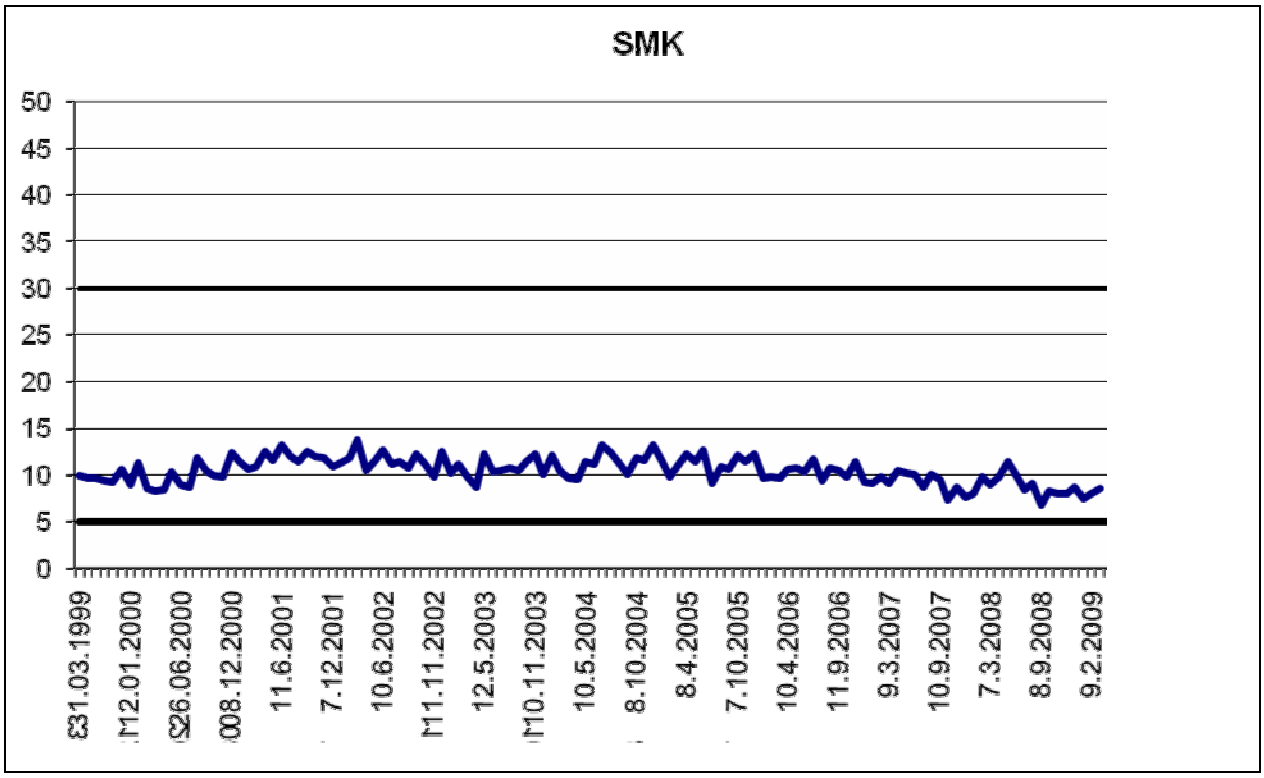
Obr.1 Vývoj preferencií SMER-SD

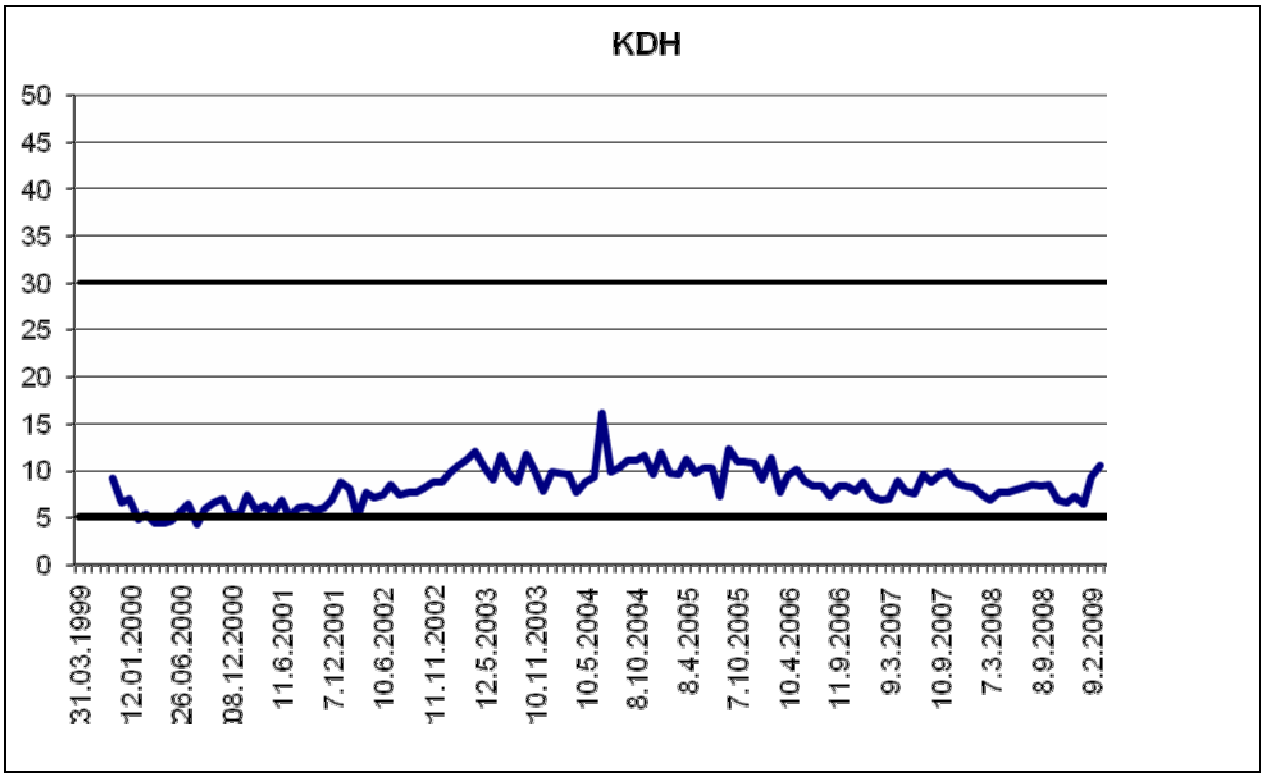
Obr.2 Vývoj preferencií SDKU

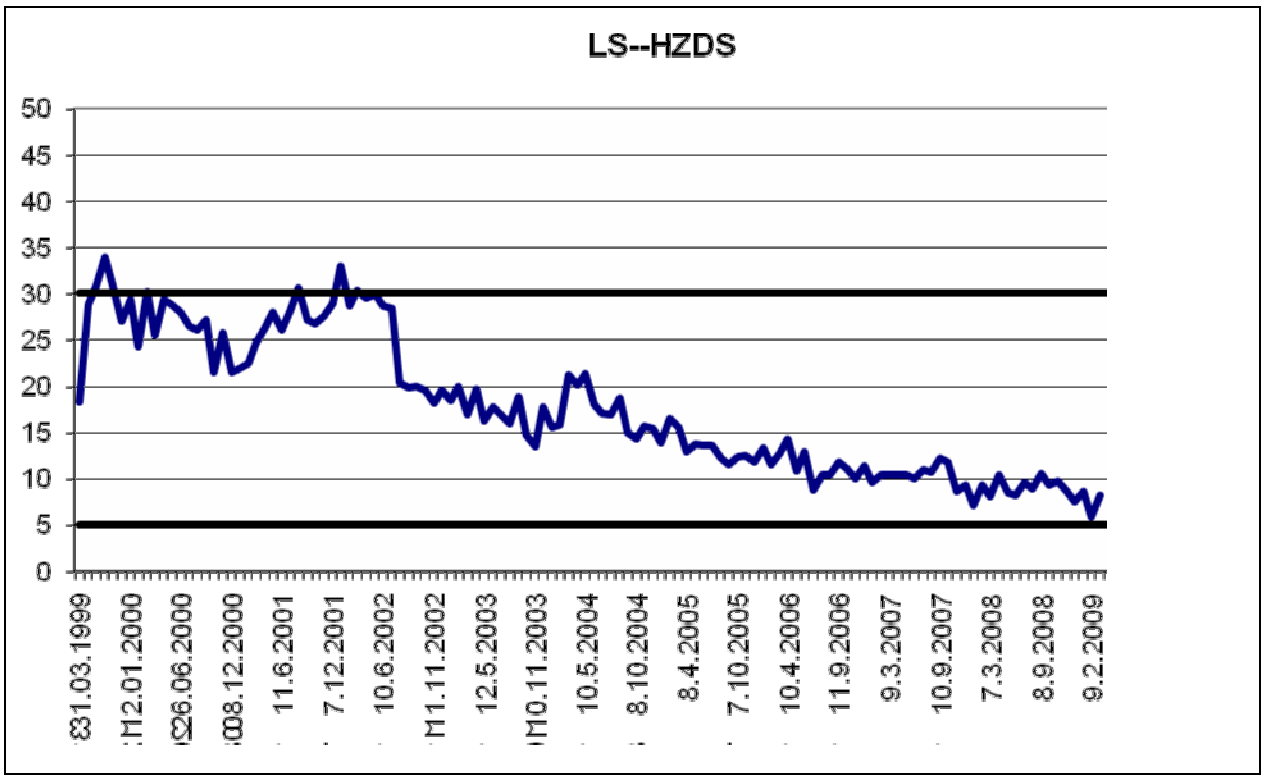
Obr.3 Vývoj preferencií SNS

Obr.4 Vývoj preferencií SMK

Obr.5 Vývoj preferencií KDH

Obr. 6 Vývoj preferencií ĽS-HZDS

3. SNS

- **SNS** sa drží preferencií úmerným svojim volebným výsledkom.
- Má potenciál získať ďalších národneorientovaných voličov nespokojných so súčasným stavom – naprieč politickým spektrom

4. SMK

- Pri predvolebných preferenciách **SMK** možno pozorovať dlhodobú tendenciu ich poklesu.
- Priostrenie národnostných aspektov v súčasnej politike SMK narušuje „maďarskú“ jednotu SMK a jej voličov až do možnosti rozkladu strany koalície na tri koaličné strany s ich otáznym postupom do parlamentu v budúcich voľbách.
- Tiež môže zapôsobiť potenciálna snaha Smeru osloviť ľavú časť spektra a SDKU osloviť pravú časť spektra voličov SMK, ktorá by mohla tendenciu poklesu zintenzívniť.

5. KDH

- **KDH** čaká na komisára EK Fígeľa a dúfa v „zázrak“.
- Jeho politika je iná, ako ostatnej časti politického spektra a výklad „božích ciest“ v podaní KDH je časti verejnosti málo zrozumiteľný.

6. ĽS-HZDS

- **ĽS-HZDS** je jasný dlhodobý trvalý pokles.
- Momentálne si môžeme položiť otázku - či ĽS-HZDS pri budúcich voľbách uspeje.

Záver

- Budúce voľby vyhrá SMER.
- Pravdepodobne zostaví vládu so SNS.
- Pred krajinou stojí úloha dobudovania diaľničnej siete, práce na energetickej bezpečnosti krajiny a riešenie problému trvale rastúceho deficitu Sociálnej poisťovne.
- Otázkou je, aké úlohy prinesie momentálne prehlbovanie svetovej ekonomickej krízy v našom hospodárstve.

Adresa autora:
Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.
UM STU Bratislava
chajdiak@statis.biz

Vývoj ekonomiky SR v roku 2008

Slovensko úspešne zavŕšilo eurointegračné snahy, keď od 1.januára 2009 prijalo spoločnú menu - euro. Najmä z tohto pohľadu treba hodnotiť rok 2008 z ekonomického hľadiska ako úspešný, nakoľko Slovensko muselo splniť Maastrichtské kritéria na vstup do eurozóny a preukázať aj ich udržateľné plnenie do budúcnosti.

Slovensko zaznamenalo aj v roku 2008 vysoký ekonomický rast na úrovni 6,4% v stálych cenách. Predstavuje to spomalenie oproti roku 2007 a bolo to najmä v dôsledku zníženia zahraničného dopytu, čo sa prejavilo najmä v druhej polovici roka. V druhom polroku 2008 sa už začal prejavovať vplyv finančnej krízy aj v reálnej ekonomike u našich hlavných obchodných partnerov. Príspevok domáceho dopytu k ekonomickému rastu zostal aj v roku 2008 na približne rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku.

Rast konečnej spotreby sa zrýchlil v roku 2008 najmä v dôsledku akcelerácie spotreby verejnej správy. Konečná spotreba domácností sa naopak oproti roku 2007 mierne spomalila, dosiahla však relatívne vysokú medziročnú dynamiku (6,1%). Tento vývoj bol podporený najmä rastom zamestnanosti a miezd.

Fixné investície dosiahli v roku 2008 rast 6,8%, čo predstavovalo mierne spomalenie oproti roku 2007. Bolo to spôsobené predovšetkým vývojom v druhom polroku, kedy sa začali výraznejšie prejavovať prvé dôsledky finančnej krízy v krajinách západnej Európy. Problémy bankového sektora v niektorých krajinách EÚ a následné vyššie trhové úrokové sadzby a zvýšené vnímanie rizika v niektorých sektoroch ekonomiky negatívne vplývali na investície v treťom a vo štvrtom štvrťroku 2008. Dokumentuje to aj zníženie objemu poskytnutých investičných úverov a úverov na nehnuteľnosti v tomto období. Tieto faktory sa prejavili v medzikvartálnych poklesoch investícií v treťom a štvrtom štvrťroku 2008 (sezónne očistené údaje).

Čistý export, ktorý dlhodobo akceleroval výkonnosť ekonomiky vplyvom začatia produkcie priamych zahraničných investícií, prispieval k ekonomickému rastu v prvom polroku. Avšak v druhej polovici roka v dôsledku oslabenia zahraničného dopytu zaznamenal čistý export negatívny príspevok k rastu HDP.

Vysoké rasty HDP v predchádzajúcich rokoch mali pozitívny vplyv na trh práce. Vďaka prílevu priamych zahraničných investícií a ich následnom začatí produkcie sa zvyšovala aj v roku 2008 zamestnanosť sprevádzaná poklesom miery nezamestnanosti a tiež relatívne rýchlym rastom nominálnych aj reálnych miezd. Napriek relatívne vysokému rastu produktivity práce v roku 2008, reálne kompenzácie na zamestnanca dosiahli rýchlejší rast. Tento priestor na výraznejší rast jednotkových nákladov práce v roku 2008 bol však vytvorený v predchádzajúcich rokoch, kedy rast produktivity práce výrazne predstihoval rast kompenzácií na zamestnanca.

Za január až december 2008 sa saldo bežného účtu platobnej bilancie medziročne mierne zhoršilo v porovnaní s rokom 2007. Medziročné prehĺbenie deficitu bolo spôsobené najmä horším vývojom bilancie služieb a bilancie bežných transferov. Naopak, nižší deficit bilancie výnosov zmierňoval celkový nárast negatívneho salda bežného účtu. Saldo zahraničného obchodu sa v roku 2008 v porovnaní s minulým rokom takmer nezmenilo. Deficit bežného účtu platobnej bilancie znamená, že Slovensko neusporilo dostatok prostriedkov na investície a muselo ich financovať cez prebytky kapitálového a finančného účtu.

Miera inflácie mala počas väčšej časti roka 2008 rastúcu tendenciu, čo súviselo najmä s globálnym rastom cien poľnohospodárskych a energetických komodít. Následné spomaľovanie vo štvrtom štvrťroku odzrkadľovalo globálny pokles cien komodít. V prvých troch štvrťrokoch 2008 výraznejšie rástli ceny potravín a obchodovateľné tovary. Regulované ceny zrýchľovali svoju dynamiku počas celého roka. Príspevok cien trhových služieb do celkovej inflácie sa počas celého roku 2008 mierne zvyšoval. Vývoj inflácie v roku 2008 bol v porovnaní s rokom 2007 mierne rýchlejší a decembrová hodnota miery inflácie bola nad inflačným cieľom NBS, avšak faktory, ktoré tento vývoj ovplyvnili, boli mimo pôsobenia menovej politiky.

Peter Ševčovic, Národná banka Slovenska

Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2008 a odhad jej vývoja v roku 2009

Ján Haluška a kolektív
INFOSTAT Bratislava

V príspevku sú analyzované vývojové tendencie vybraných makroekonomických ukazovateľov reálneho sektora slovenskej ekonomiky v roku 2008. Okrem stručnej analýzy ich vývoja je v ňom prezentovaný a interpretovaný aj odhad vývoja makroekonomickej výkonnosti (meranej vývojom tvorby reálneho HDP) ekonomiky SR v roku 2009. Poznamenávame, že následkom globálnej hospodárskej krízy má dnes vývoj v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí slovenskej ekonomiky taký charakter, ktorý zatiaľ v histórii jej samostatnej existencie nemá analógiu. V dôsledku toho je miera neurčitosti odhadu resp. prognózovania jej ďalšieho vývoja extrémne vysoká. S týmto vedomím je potrebné vnímať aj všetky odhady, ktoré sú v materiáli prezentované a interpretované.

Hlavné trendy vývoja v roku 2008

Hlavnou vývojovou tendenciou slovenskej ekonomiky v roku 2008 bolo sústavné spomaľovanie dynamiky ekonomického rastu. Vyplýva to z medziročných prírastkov tvorby reálneho HDP, ktoré sa z kvartálu na kvartál znižovali. Kým v 1. štvrťroku 2008 stúpol reálny HDP o 9.3%, vo 4. štvrťroku to bolo podľa predbežného odhadu len o 2.5%. Toto spomalenie zapríčinil vývoj agregátneho dopytu, ktorého rast sa od začiatku minulého roka tiež výrazne spomaľoval, ale vo 4. štvrťroku na medziročnej báze poklesol o vyše 2%.

Rozhodujúcim faktorom poklesu agregátneho dopytu vo 4. štvrťroku bol pokles vonkajšieho dopytu, ktorý ide na vrub globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Vplyvom poklesu vonkajšieho dopytu sa totiž objem celkového vývozu v poslednom štvrťroku minulého roka znížil medziročne takmer o 8%, čo je pokles, ktorý určite prekonal aj tie najpesimistickejšie očakávania. Proti výraznejšiemu poklesu agregátneho dopytu pôsobil vývoj domáceho dopytu, ktorý vo 4. štvrťroku síce medziročne stúpol o 3.5%, ale jeho rast sa tiež výrazne spomalil. K spomaleniu rastu domáceho dopytu prispeli všetky jeho hlavné zložky, relatívne najviac však tvorba hrubého fixného kapitálu. Jej medziročný prírastok, ktorý za 1.-3. štvrťrok 2008 predstavoval v priemere takmer 9%, dosiahol vo 4. štvrťroku len 1.4%.

Vplyv poklesu agregátneho dopytu sa odzrkadlil aj vo vývoji celkového dovozu, ktorého objem zaznamenal vo 4. štvrťroku tiež pokles, ale menší ako celkový vývoz (cca o 1 p. b.). V konečnom dôsledku to znamenalo, že rast reálneho HDP bol v poslednom štvrťroku minulého roka založený len na raste domáceho dopytu, pretože príspevok čistého vývozu bol negatívny a rast HDP spomalil.

Spomaľovanie dynamiky rastu slovenskej ekonomiky bolo v minulom roku sprevádzané zrýchlením rastu cien na spotrebiteľskom trhu. Ich úhrnná hladina stúpla vlani v priemere o 4.6%, čo je o 1.8 percentuálneho bodu (p. b.) viac ako predvlani[1]. Vzostup celkovej inflácie bol síce v rozhodujúcej miere dôsledkom zrýchlenia dynamiky rastu regulovaných cien, ale prispel k nemu aj nárast jadrovej inflácie. Tlak na

[1] Podľa harmonizovanej metodiky bol vzostup celkovej inflácie v minulom roku ešte vyšší, pretože z 1.9% v roku 2007 stúpla na 3.9% v roku 2008, teda o 2 percentuálne body (v priemere).

rast jadrovej inflácie - z 2.9% v roku 2007 na 4.6% v roku 2008 - súvisel predovšetkým s rastom cien potravín, ktorého dynamika sa v rovnakom období zvýšila zo 4.0% na 7.7% (v priemere). Hoci rast cien potravín bol na medzimesačnej báze zaznamenaný len v 1. polroku 2008, z celoročného hľadiska bol ich medziročný prírastok (o 7.7%) najvyšší za posledných 7 rokov, čo bolo spôsobené globálnym rastom cien potravín a potravinárskych komodít.

Vývojové tendencie na trhu práce zostali vlani - napriek prudkému spomaľovaniu tempa ekonomického rastu - veľmi priaznivé. Vzhľadom na to, že z makroekonomického hľadiska nebol pokles dopytu na trhu práce ani vo 4. štvrťroku až tak zreteľný, celoročný prírastok celkovej zamestnanosti bol relatívne vysoký - podľa štatistického výkazníctva o 2.6%, podľa metodiky VZPS o 3.2%. Napriek začínajúcim dopadom globálnej hospodárskej krízy však bola situácia na trhu práce vo 4. štvrťroku 2008 veľmi priaznivá aj pokiaľ ide o vývoj nezamestnanosti. Počet nezamestnaných osôb sa vo 4. štvrťroku znížil na 234 tisíc (v priemere), čo v metodike VZPS zodpovedá poklesu miery nezamestnanosti na 8.7%[2]. Uvedený počet nezamestnaných i miera nezamestnanosti vo 4. štvrťroku 2008 predstavuje ich historické minimá. Na historické minimum vlani klesla aj celoročná miera nezamestnanosti, ktorá dosiahla v priemere 9.6%, čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje pokles o 2.4 p. b. (v metodike VZPS).

Keďže vývoj na trhu práce bol vlani relatívne imúnny voči spomaľovaniu ekonomického rastu, zákonite muselo dôjsť aj k spomaleniu rastu produktivity práce, ktorý na makroúrovni vytvára priestor pre rast miezd. Na rozdiel od predchádzajúcich rokov bol vlani prírastok produktivity práce v bežných cenách menší ako prírastok priemernej mesačnej nominálnej mzdy v celom hospodárstve. Priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve stúpla medziročne o 8.1% resp. o 1 600 Sk (54 €) a dosiahla 21 782 Sk resp. 723 €. Na druhej strane, po zohľadnení rastu cien v minulom roku bol prírastok produktivity práce v stálych cenách (o 3.7%) vyšší ako prírastok reálnej mzdy na makroúrovni (o 3.4%). Vo 4. štvrťroku však reálna mzda zaznamenala napriek zmierňujúcej sa inflácii na medziročnej báze pokles o 0.2%, ku ktorému došlo prvýkrát od roku 2003.

Odhad vývoja makroekonomickej výkonnosti v roku 2009

Odhad vývoja makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky v roku 2009 je založený na predpoklade, že pokles agregátneho dopytu, ktorý na medziročnej báze začal vo 4. štvrťroku 2008, bude tohto roku nielen pokračovať, ale vplyvom väčšieho poklesu vonkajšieho dopytu sa ešte prehĺbi. Vyplýva to z očakávanej ekonomickej recesie vo vonkajšom ekonomickom prostredí všeobecne a v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí zvlášť. O jej hĺbke však možno zatiaľ uvažovať len veľmi orientačne, pretože všetky odhady, ktoré boli doteraz zverejnené, boli následne pri každej ďalšej aktualizácii revidované smerom nadol.

V tomto zmysle bola opätovne korigovaná aj najnovšia verzia prognózy EECF (*Eastern Europe Consensus Forecast*) z marca 2009, ktorá je aktualizovaná každý mesiac. Kým z jej februárovej verzie vyplývalo, že ekonomický rast v 16 krajinách západnej Európy, z ktorých 11 sú krajiny eurozóny, poklesne v roku 2009 o 2.0%, marcová verzia už signalizuje pokles o 2.6%. Odhad hĺbky tohtoročnej ekonomickej recesie v severnej Amerike (USA a Kanada) bol revidovaný z -2.0% na -2.7%, pričom v recesii by sa mali tohto roku ocitnúť aj všetky ďalšie hlavné regióny svetovej eko-

[2] Medziročný úbytok počtu nezamestnaných predstavoval vyše 40 tisíc osôb (v priemere), miera nezamestnanosti poklesla o 1.6 percentuálneho bodu.

nomiky. Na základe uvedenej prognózy možno ďalej konštatovať, že v strednej Európe sa recesii tohto roku nevyhne nielen Maďarsko (revízia z -3.1% na -4.3%), ale pravdepodobne ani Česká republika (revízia z -0.8% na -2.1%) a Slovinsko (revízia z +0.4% na -0.5%). Na druhej strane, len tri krajiny strednej Európy, menovite Poľsko, Slovensko a Bulharsko, by podľa marcovej verzie prognózy EECF nemali v roku 2009 zaznamenať recesiu, ale veľmi mierny prípadne nulový ekonomický rast.

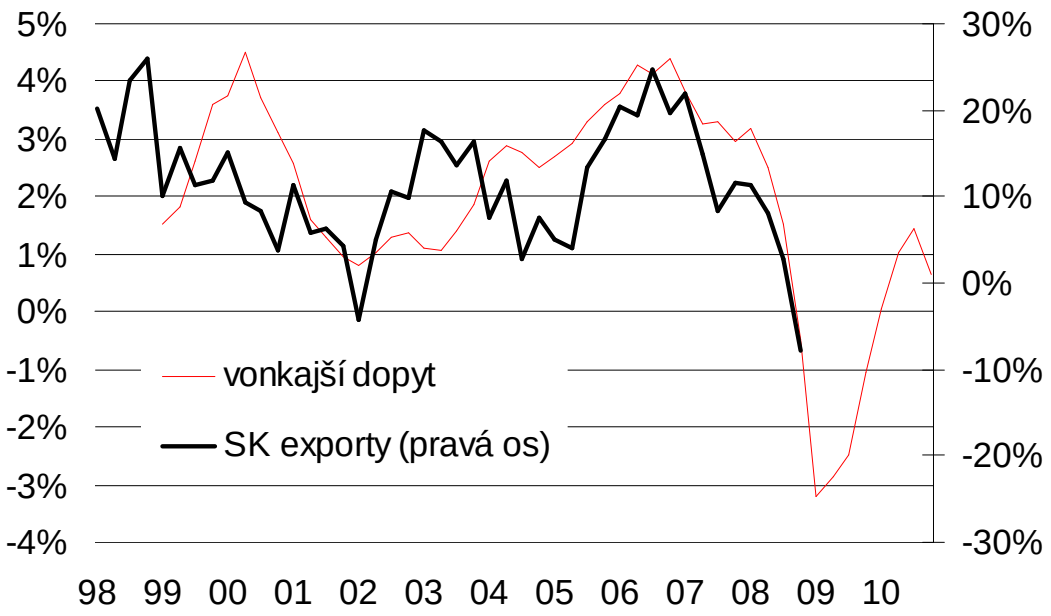
Pokiaľ ide o domáci dopyt, s veľkou pravdepodobnosťou by mal zaznamenať ďalšie spomalenie rastu. Súvisí to hlavne s očakávaným zmiernením rastu spotrebiteľského dopytu a stagnáciou až miernym poklesom investičného dopytu oproti roku 2008. Príčinou spomalenia rastu spotrebiteľského dopytu by mala byť slabšia kúpna sila obyvateľstva v dôsledku očakávaného zvýšenia nezamestnanosti a spomalenia rastu reálnej mzdy. Vzhľadom na to, že vplyv očakávaného rastu domáceho dopytu nebude schopný nahradiť vplyv očakávaného poklesu vonkajšieho dopytu, zaznamená pokles aj agregátny dopyt. V konečnom dôsledku je preto možné očakávať aj pokles makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky, a to o 0.5% až 1% oproti roku 2008.

Prognóza rastu ekonomiky v najbližších rokoch

Pre výpočet prognózy rastu sme použili posledný predpoklad UniCredit, o odhade recesie v eurozóne. Tento bol upravený z 2,3% poklesu na 3,5% pokles pre tento rok. To znamená, že sme prehĺbili odhad recesie v našom exportne orientovanom priemysle.

Kúpyschopnosť zahraničia (znázornená cez vážený priemer rastov našich obchodných partnerov) bude veľmi slabá do konca 3. štvrťroku a to by znamenalo, že slovenský vývoz by mal klesať rádovo tempom 10% medziročne. Koncom roka sa pokles exportu zníži na tempo -5%. V budúcom roku by už mohol narásť, ale nedostane sa na úroveň minulého roka ani v roku 2010.

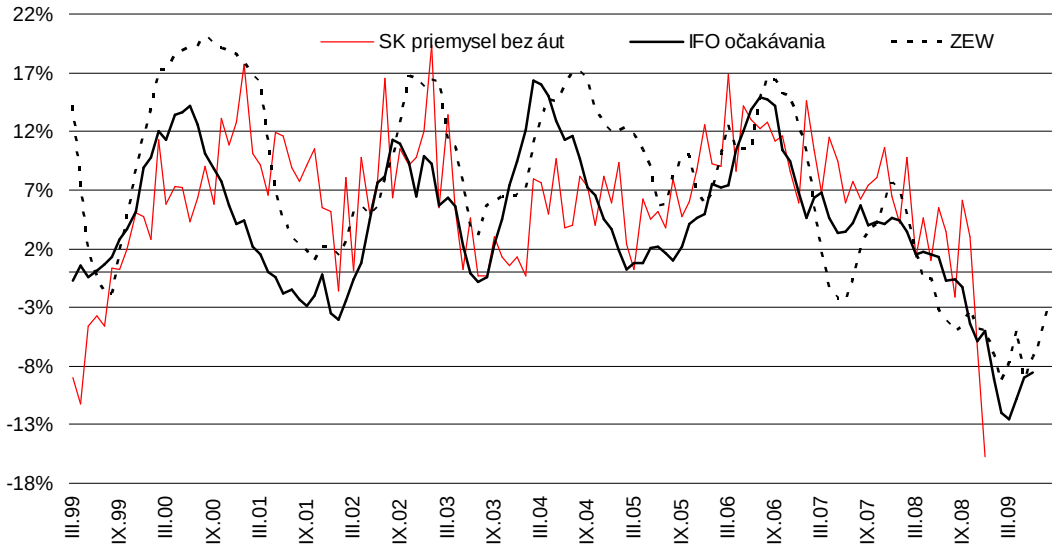
Graf: Externý dopyt po slovenských výrobkoch

Zdroj: UniCredit Bank

To bude znamenať priemerný pokles exportu o 7,1 % a priemyselnej výroby o 10%.

Graf č 2: Externý dopyt po slovenských výrobkoch (nemecké ind.)

Očakávania IFO posunuté dopredu o 3 mesiace. ZEW posunutý o 6 mesiacov. Zdroj: UniCredit Bank

Na druhej strane domáci dopyt sa nezníži tak radikálne, pretože väčší pokles ekonomickej aktivity (a teda aj nezamestnanosti) bude čiastočne kompenzovaný nižším rastom inflácie. Globálna recesia stačí aj slovenskú infláciu na polovicu z 4,6% v minulom roku na 2,1% v tomto roku. Pri predpoklade rastu nominálnych miezd o 4,2% (tlačených nahor hlavne mzdami vo verejnej správe o 8,7%) prognózujeme rast reálnej mzdy o 2,1%. Znížili sme však investície, kde predpokladáme pokles o 5% zapríčinený najmä pokles stavebníctva. Nepomáha, že vláda doteraz nezdynamizovala výstavbu diaľnic a je otázne, nakoľko sa budú reálne realizovať projekty PPP v najbližších mesiacoch. Rast domáceho dopytu teda predpokladáme na úrovni len veľmi mierne nad 0.

Výpočtom sme dospeli k odhadu recesie na úrovni 0,5% HDP v tomto roku a rast HDP na úrovni 3,1% v budúcom roku. Stále predpokladáme, že cenová výhoda Slovenska voči západnej Európe ako aj balíčky opatrení v EÚ15 a Česku by mohli dať určitú nádej pre 4.štvrťrok. Predpokladaná dynamika rastu v roku 2009 je podmienená prognózou pre eurozónu, ktorá predpokladá, že najväčší pokles ekonomickej aktivity sa dosiahne v tomto štvrťroku. Odhadujeme, že ŠÚSR zverejní pokles medziročného HDP v prvých 3 štvrťrokoch. Lepšie vypovedajúca štatistika anualizovaného medzištvrťročného vývoja (očisteného o tzv. cigaretový efekt) z našich prognóz napovedá, že pokles bude v troch

štvrťrokoch (-2,2%, -0,2%, -0,1%) zatiaľ čo pre posledný štvrťrok existuje určitá nádej nárastu (1,1%) .

Nezamestnanosť (podľa ŠÚSR) by mala vzrásť o viac ako 3% z 9,6% na 13,0% (podľa NÚP z 7,65% v minulom roku na 11%). Nižší rast spôsobí nižšie dane o odvody o 1% HDP. Spolu s nenaplnením odchodu ľudí z 2. piliera vznikne tlak na dodatočný deficit v rozmedzí 1,1% HDP. Preto predpokladáme deficit verejných financií na úrovni až 4,1% HDP.

Tab 1: Odhad rastu HDP pre najbližšie roky

	2006	2007	2008p	2009p	2010p	2011p
rast HDP	8,5%	10,4%	6,4%	-0.5%	3.1%	4.5%

Zdroj: ŠÚSR, Unicredit Bank

Výdavky na infraštruktúru

Vláda nedostatočne podporovala diaľnice a železnice v posledných rokoch, aj keď v tomto roku podpora diaľniciam výrazne stúpla. Výdavková podpora leteckej doprave bola veľmi podobná predchádzajúcemu obdobiu, aj keď zatvorením dverí pre strategického zahraničného investora sa zmenšil priestor pre investície do tohto odvetvia.

Ekonomika produkuje príjmy pre vládu, ktoré úzko súvisia s celkovým rastom ekonomiky. Určite existujú oblasti, kde verejné peniaze sú všeobecne vítané a odporúča sa znižovať celkový deficit šetrením v iných oblastiach. Takéto prioritné oblasti pre verejné financie by mohli byť napríklad vzdelanie, zdravotníctvo, diaľnice, sociálne veci, súdnictvo alebo kultúra a šport.

Porovnávanie výdavkov v týchto oblastiach s posledným rokom predchádzajúcej vlády sa používa aj v rozpočte pre zjednodušený test, či a aké sú rozdiely v hospodárskych politík rôznych vlád v skutočnosti, bez ohľadu na rétoriku na verejnosti. Výpočet sa štandardne robí cez porovnanie voči HDP. Nasledovná tabuľka uvádza takéto porovnanie, koľko miliárd sa pridalo (ak je číslo pozitívne), resp. koľko sa v danej oblasti ušetrilo v porovnaní s rokom 2006.

Diaľnice
Po dvoch rokoch výrazného podfinancovania diaľnic až rok 2009 bude rokom, kedy vláda podporí výstavbu diaľnic viac ako v poslednom roku predchádzajúcej vlády a to v sume 3,6 miliardy korún navyše. Táto suma je však menšia, ako „ušetrené“ peniaze na diaľniciach v rokoch 2007-2008, celkovo až 8 mld. korún.

Železnice
Podľa dostupných údajov vláda výrazne šetrila na železniciach, bohužiaľ aj na kapitálových výdavkoch počas celého obdobia (voči roku 2006).

Letecká doprava
Vláda mala veľmi podobnú výdavkovú stratégiu čo sa týka podpory leteckej dopravy a infraštruktúry. Bohužiaľ zastavením privatizácie bratislavského letiska vláda zmenšila priestor pre výrazný nárast súkromných zahraničných investícií do tohto odvetvia.

Porovnanie s rokom 2006, podpora (+) alebo šetrenie (-) v miliardách korún

	2007	2008	2009
Dialnice	-5,8	-2,2	3,6
Železnice	-2,4	-5,2	-3,4
Z toho kapitálové výdavky	-6,6	-4,7	-6,6
Letecká doprava	0,1	-0,1	0

Tabuľka naznačuje, koľko milliard korún sa v daných rokoch dáva viac (pozitívne čislo) alebo naopak okresáva (negatívne čislo) v porovnaní s posledným rokom predchádzajúcej vlády (za predpokladu fixného podielu voči HDP). Zdroj: UniCredit Bank

Ján Tóth, hlavný ekonóm UniCredit Bank

Meranie a žiaduce smery vývoja dopravnej náročnosti

Ing. Ľubomír Palčák,
Generálny riaditeľ VÚD a.s.
tel. 041 5686 203, vedenie@vud.sk

Biela kniha EU Európska dopravná politika do r. 2010: čas rozhodnúť, bola prijatá v r. 2001 (COM (2001) 370 final). Biela kniha definuje na základe doterajšieho nepriaznivého vývoja v sektore dopravy potrebu zmeniť – oddeliť trend prepravnej náročnosti od rastu HDP v záujme trvalo udržatelného rozvoja. Trvalo udržateľný rozvoj spoločnosti je taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov (§ 6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí). Biela kniha je založená na postupnom uplatnení prerušenia väzby medzi ekonomickým rastom a rastom dopravy.
Biela kniha rozpracovala 60 opatrení, prostredníctvom ktorých by došlo k postupnému prerušeniu tejto väzby. Hlavné opatrenia - revitalizácia železníc, cielené investície na transeurópsku sieť, dosiahnutie vyváženejšieho rozvoja jednotlivých druhov dopravy s cieľom na rozvoj železničnej dopravy, vodnej, prípadne námornej dopravy a najmä intermodálnej dopravy, zvládnutie vplyvov globalizácie, zvýšenie kvality cestnej dopravy, prijatie politických opatrení na účinné spoplatnenie dopravy, výskum a technológie v službách environmentálne priaznivej a výkonnej dopravy atď. Podľa Bielej knihy v predpokladaných trendoch vývoja do r. 2010 rast HDP v jednotlivých variantoch značne prevyšoval rast osobnej a nákladnej prepravy.
Európska komisia – Generálne riaditeľstvo pre energiu a dopravu vydalo v r. 2005 Správu o verejných konzultáciách k Bielej knihe o doprave, v ktorej sa hlavný dôraz kládol na novú fázu Spoločnej dopravnej politiky za účelom ďalšej podpory integrácie trhu a podporenia hospodárskeho rastu, ako aj udržateľnej mobility. Mobilita je vnímaná ako podporný nástroj pre hospodársky rast a zamestnanosť. Doprava je pociťovaná ako náklad pre ekonomiku, ktorý je potrebné minimalizovať.

Doprava má rozhodujúcu úlohu pri zabezpečovaní obehu tovaru a pri zabezpečovaní rôznych ľudských aktivít. Doprava je súčasťou výrobného cyklu a tiež aj cyklu poskytovaných služieb.

Dopravný systém ako významný faktor ekonomického rastu je možno definovať nasledujúcimi výstupmi :

- príspevok k tvorbe HDP
- podpora zamestnanosti
- podpora obchodu
- kreovanie dopravného trhu
- premiestňovanie osôb a tovaru
- fiškálne väzby – príspevok do ŠR

Doprava ako národohospodársky sektor prispieva k tvorbe HDP, na ktorom sa podieľa cca 7 %. V doprave je zamestnaných takmer 90 tis. pracovníkov a to iba za podniky s väčším počtom zamestnancov ako 20, ďalší pracovníci sú oblasti výroby dopravných prostriedkov, opráv a údržby dopravnej infraštruktúry atď.

Doprava zabezpečuje ročne prepravu 233 mil. ton a v osobnej doprave 2,6 mld. osôb vrátane cestnej individuálnej prepravy. Výrazne poklesla preprava osôb vo verejnej preprave a to ak u železničnej tak aj v mestskej hromadnej doprave.

Stratégia dopravy je spojená s hospodárskou stratégiou štátu. Dopyt po doprave ovplyvňuje:

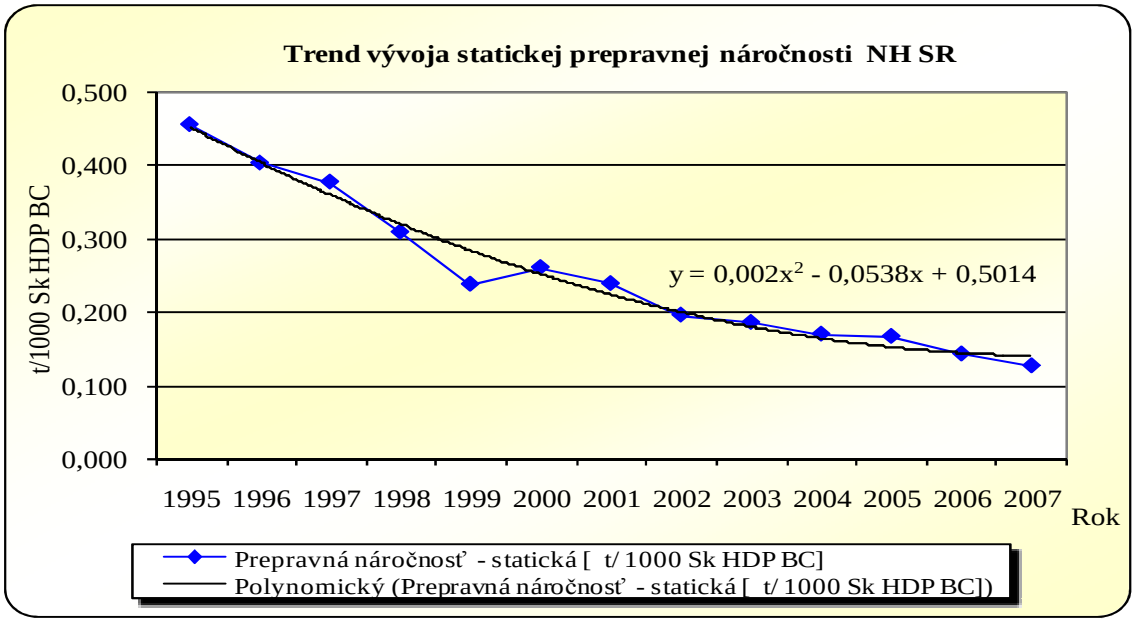
- úroveň globálnej produkcie a národného dôchodku
- hospodárska štruktúra
- lokalizácia hospodárskych aktivít
- frekvencia obratu tovaru.

Základný vzťah medzi prírastkom dopytu po doprave a produkciu je nasledovný:

$$\Delta Q = \Delta H \,.\, \Delta F$$

kde:
ΔQ – prírastok dopytu po doprave
ΔH – prírastok produkcie
ΔF – prírastok prepravy

Zmeny v hospodárskom systéme vyvolávajú zmeny dopytu po doprave a teda zmeny v prepravnej náročnosti.

Trend vývoja prepravných výkonov v preprave tovaru v rokoch 1995 – 2007 možno rozdeliť do troch etáp, pričom :

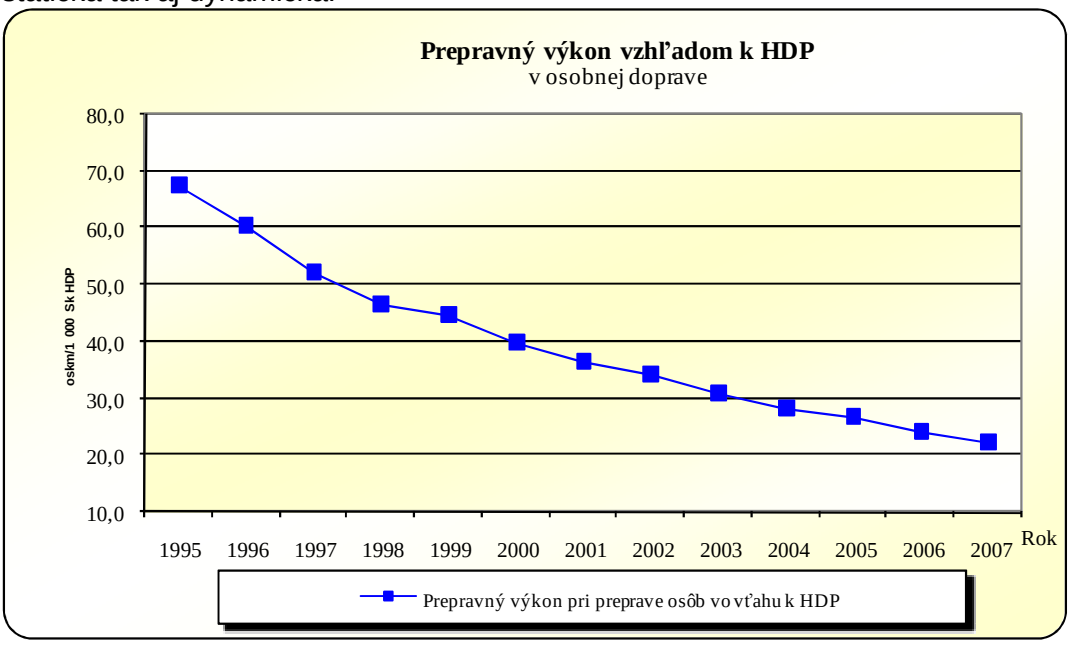
- do roku 1999 je zjavný rast prepravných výkonov pri rastúcom trende v cestnej doprave, ustálenom trende v železničnej doprave a mierne rastúcom trende vo vodnej doprave,
- do roku 2004 pokračoval pokles prepravných výkonov mierne klesajúcom trende v cestnej doprave, ustálenom trende v železničnej doprave a mierne klesajúcom trende vo vodnej doprave,
- po roku 2005 pokračoval rast prepravných výkonov pri rastúcom trende v cestnej doprave, klesajúcom trende v železničnej doprave a ustálenom trende vo vodnej doprave.

Trend vývoja v preprave tovaru v rokoch 1995 – 2007 možno rozdeliť do troch etáp, pričom :

- do roku 1997 je zjavný rast prepravy tovaru pri rastúcom trende v cestnej doprave, ustálenom trende v železničnej doprave a mierne klesajúcom trende vo vodnej doprave,
- do roku 2005 pokračoval nárast objemu prepraveného tovaru opäť pri rastúcom trende v cestnej doprave, ustálenom trende v železničnej doprave a mierne rastúcom trende vo vodnej doprave,
- po roku 2005 pokračoval pokles objemu prepraveného tovaru mierne klesajúcom trende v cestnej doprave, ustálenom trende v železničnej doprave a mierne rastúcom trende vo vodnej doprave.

Vývoj prepravnej náročnosti národného hospodárstva určitým spôsobom dokladujú zmeny prebiehajúce na prepravnom trhu tovaru, pričom dobrým znakom vývoja je pokles prepravnej náročnosti pri raste prepravy tovaru (v t a tkm).

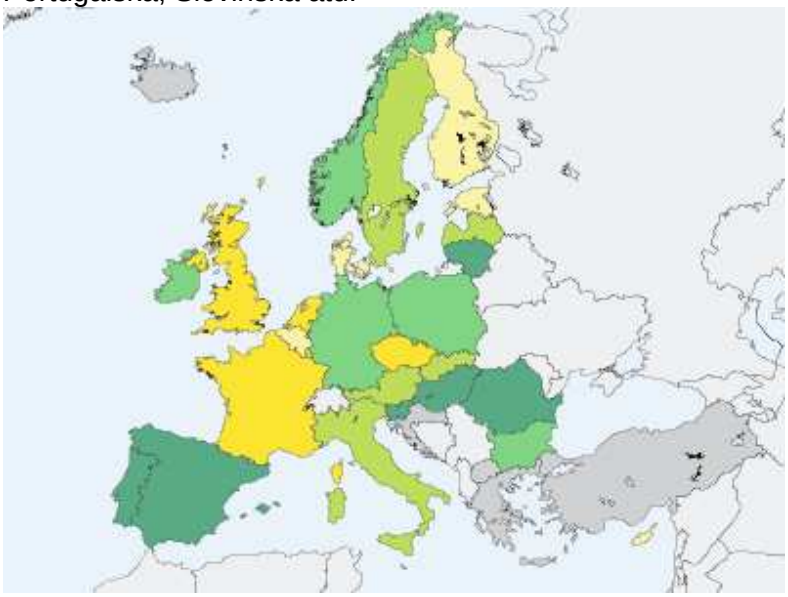
Obdobne ako v nákladnej doprave klesá prepravná náročnosť v osobnej doprave a to ak statická tak aj dynamická.

V osobnej doprave má v deľbe prepravnej práce na celkovom prepravnom a dopravnom výkone rozhodujúce postavenie individuálny motorizmus. Dokladuje tuto skutočnosť hybnosť obyvateľov, ktorá je dominujúca u IAD oproti verejnej osobnej dopravy a to ak statická tak dynamická.

Medzinárodné porovnanie

Z hľadiska medzinárodného porovnania kde sú uvedené iba indexy dopravného výkonu v tkm vo vzťahu k HDP, je možno konštatovať, že na Slovensku poklesla prepravná náročnosť rovnako ako napr. v Rakúsku, alebo Holandsku na rozdiel od Španielska alebo Rumunska, Portugalska, Slovinska atd.

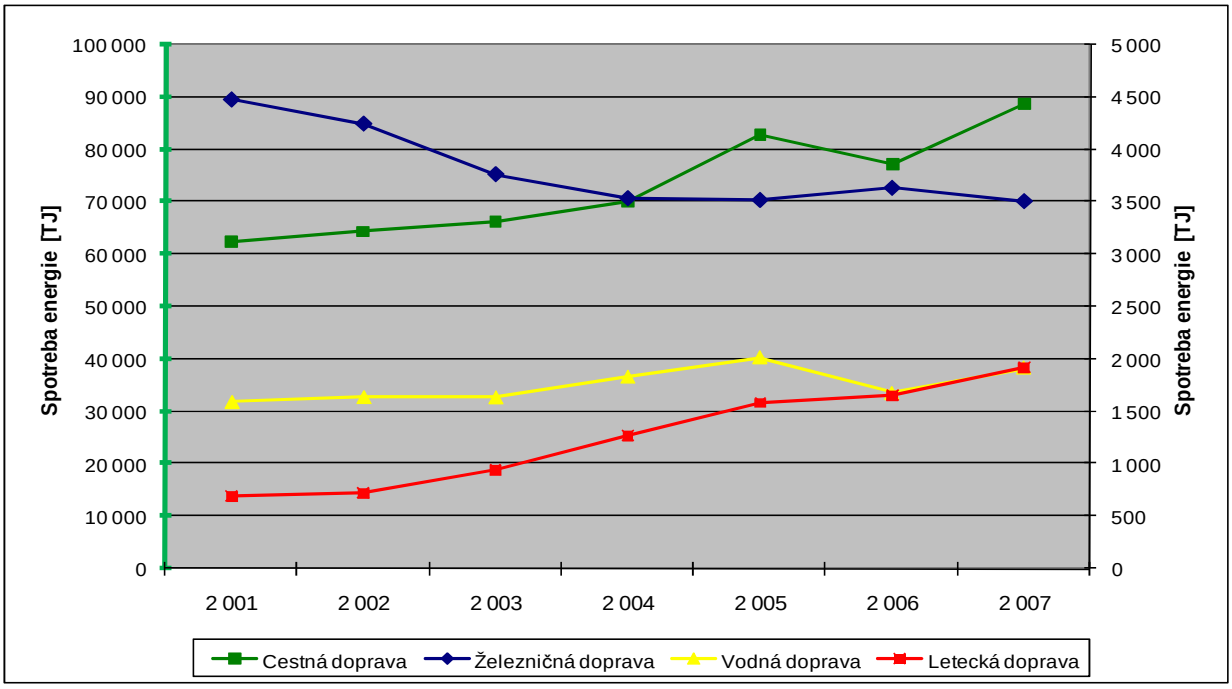

Legenda	Počet výskytov
67.1 - 78.3	5
78.3 - 90.0	5
90.0 - 95.2	5
95.2 - 120.3	5
120.3 - 162.8	6

Pokiaľ ide o osobnú prepravu a ich prepravné výkony, výrazne poklesol index dopravného výkonu v oskm vo vzťahu k HDP na Slovensku, Maďarsku, v Česku, Rumunsku, čo je zrejmé z mapového zobrazeni.

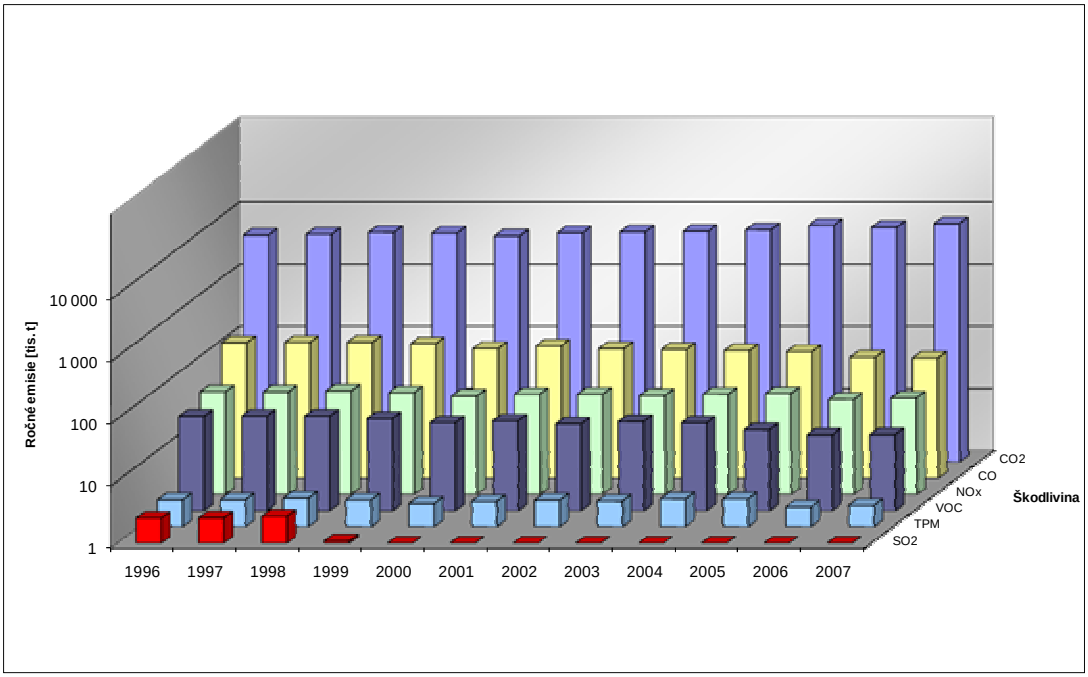
Environmentálny pilier TUR

Environmentálny pilier trvalo udržateľného rozvoja (TUR) definuje veľký počet indikátorov z hľadiska klimatických zmien, ochrany biodiverzity atď. Doprava okrem svojich pozitívnych funkcií je výrazným spotrebiteľom palív a energie. Výrazný nárast spotreby palív a energie z prevádzky je v cestnej a leteckej doprave. V železničnej doprave nastáva pokles spotreby, čo súvisí s poklesom výkonov, ale aj s postupnou elektrifikáciu tratí

S dopravnými výkonmi súvisia aj emisie z prevádzky, kde zaznamenávame výrazný nárast CO_2.

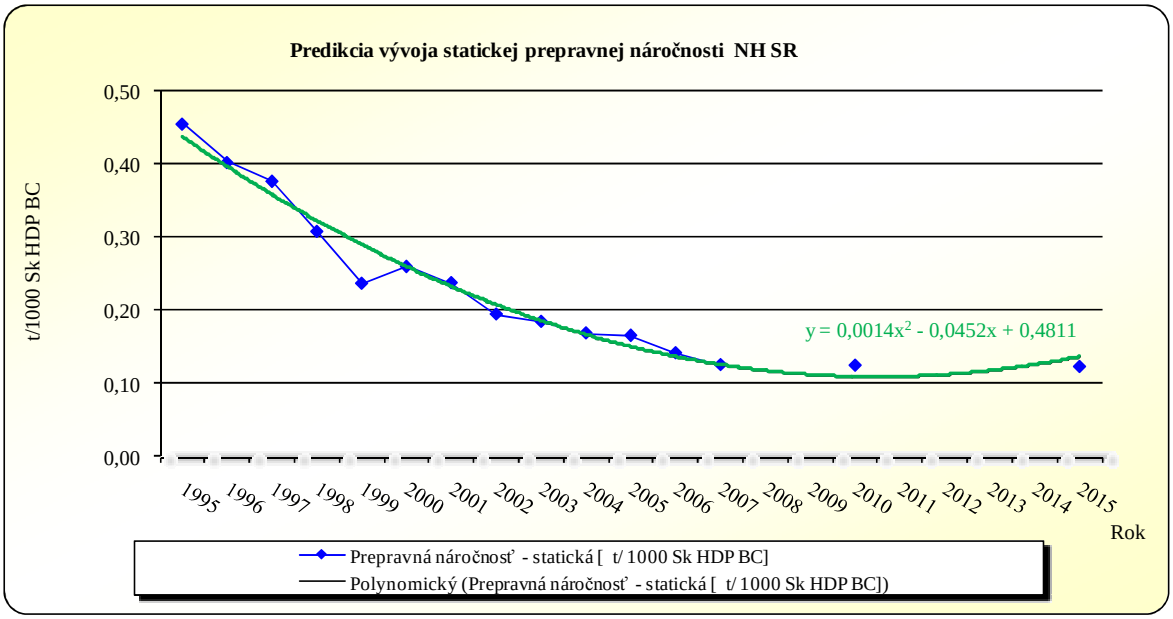
Celkové ročné emisie z prevádzky v roku 2007 predstavujú 6,979 mil.ton, čo predstavuje oproti roku 1996 49 % nárast.

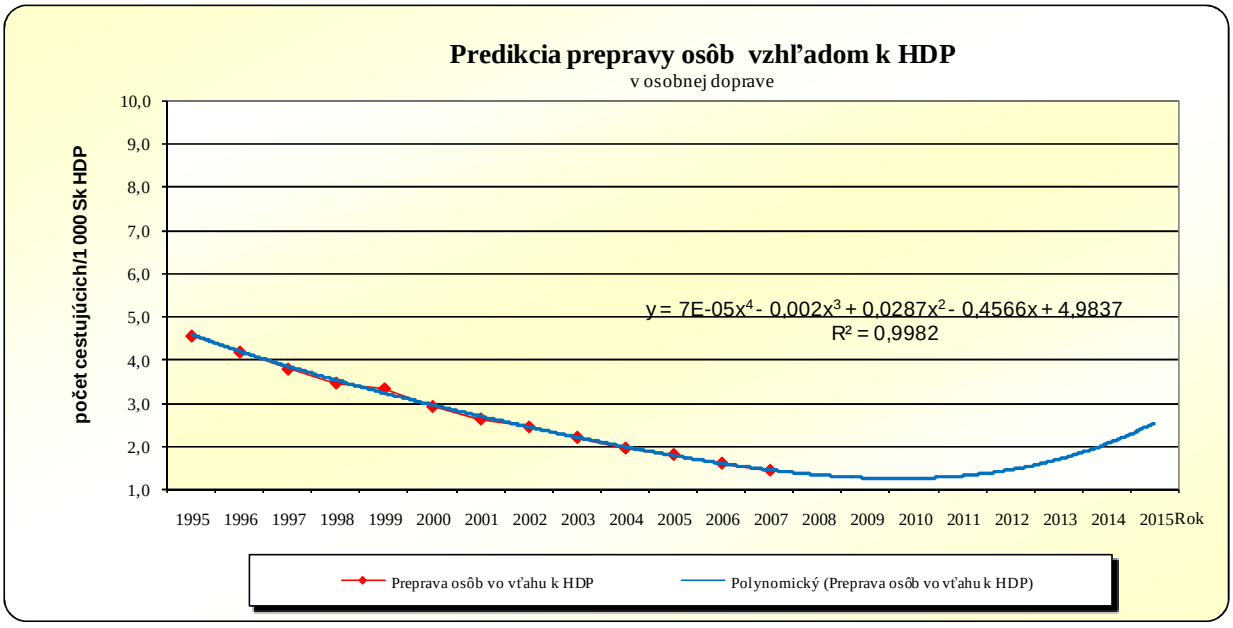
Prognóza HDP

V roku 2008 bola spracovaná ekonomickým ústavom SAV makroekonomická prognóza HDP . Ekonomický vývoj na Slovensku je do veľkej miery závislý od ekonomickej situácie v eurozóne a od dopytu zahraničných krajín po našich produktoch. Slovensko profitovalo zo štrukturálnych zlepšení v uplynulých rokoch, riziká modelu rastu založeného na investíciách a exporte sa počas terajšej krízy zväčšili a na slovenskú ekonomiku má výrazný dopad recesia v eurozóne a slabý globálny dopyt. Ďalšími faktormi je veľký podiel automobilového priemyslu na tvorbe hrubého domáceho produktu (HDP) a znehodnotenie ostatných mien regiónu voči euru, ktoré znižuje konkurencieschopnosť SR v porovnaní s týmito krajinami.

Vzhľadom k určitej miere nejasnosti v ďalšom vývoji a štruktúre priemyslu (najme v automobilovom a elektrotechnickom priemysle, ktoré majú dopad na ďalšie odvetvia priemyslu) je veľmi náročne stanoviť výhľadovú prepravnú náročnosť vo vzťahu k HDP.
Z tohto dôvodu je výhľadová dynamická aj statická PN stanovená ako predikcia na základe trendu predošlého vývoja. Trendovú čiaru dynamickej prepravnej náročnosti najlepšie vystihuje v nákladnej doprave polynóm 3.stupňa a u osobnej dopravy polynóm 4. stupňa, čo dokumentuje koeficient korelácie.

Dopravný výkon vo vzťahu k HDP by nemal doznať výraznejším zmien, u osobnej dopravy by sa mal dostať na úroveň hodnôt roku 2000. V nákladnej doprave klesá dopyt po preprave hromadných substrátov ako je uhlie, drevo, stavebniny a chémia a to ako v železničnej , tak aj v cestnej doprave. Dopyt po preprave je u výrobkov s vyššou pridanou hodnotou.

Z analýzy predchádzajúceho vývoja prepravnej náročnosti vyplýva, že v poslednom období závislosť dopravy od rastu HDP sa oslabila, čo je z pohľadu trvalo udržateľného rozvoja veľmi pozitívne. Pri očakávaných makroekonomických ukazovateľoch hospodárstva SR možno predpokladať, že nákladná doprava zaznamená v budúcom období mierny pokles pri takmer stabilnej prepravnej náročnosti.

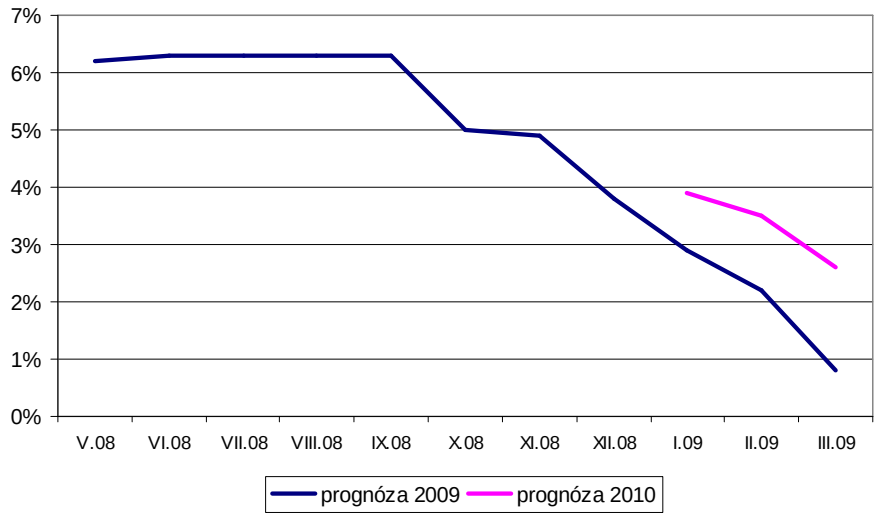
Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2009 – 2015

KVETAN, V. – RADVANSKÝ, M – PÁLENÍK, V[1]

Úvod

Prognózovanie budúceho vývoja ekonomiky SR je výrazne poznačené súčasným vývojom globálnej hospodárskej krízy. Od októbra 2008 sa prognostické tímy pravidelne zaoberajú prehodnocovaním svojich prognóz a to spravidla smerom k nižším rastom či dokonca poklesom výkonnosti. Vo väčšine upravených prognóz sa odzrkadľuje akási neochota pripustiť väčšie hospodárske prepady a skôr sú reakciou na pozitívnejšie očakávania. Napríklad publikácia Eastern Economic Consensus Forecast vo svojom marcovom vydaní priniesla prehľad upravovaných prognóz pre ekonomiku SR. Konsenzuálny odhad[2] na rok 2009 sa od vnímania situácie v októbri a následného vývoja výrazne zmenil. Kým podľa tohto odhadu sa v októbri 2008 očakával rast ekonomiky 5 % v marci 2009 je očakávaný rast iba 0,8%.

Graf 1: Historický vývoj prognózy HDP Slovenska v jednotlivých mesiacoch tvorby prognózy

Zdroj EECF

Pochopiteľne aj náš tím si uvedomuje výraznejší dopad hospodárskej krízy (oproti situácii z októbra 2008) a hlavne náznaky dlhšej stagnácie svetového dopytu aj v ďalších obdobiach.

[1] Pracovisko autorov: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied. Šancová 56, 811 06 Bratislava
[2] Tento odhad je stanovený ako priemer desiatich popredných prognostických pracovísk

Predkladáme tak mierne opatrnú prognózu. Zároveň si však vzhľadom na súčasný turbulentný vývoj ako aj snahu vlád o zmiernenie dopadov krízy a oživenia ekonomík pokladáme za potrebné poukázať na faktory, ktoré by mohli vývoj ekonomiky zvrátiť či smerom k výraznejším rastom alebo naopak v väčším ekonomickým problémom.

1 Použitá metóda prognózovania

Predložená prognóza vznikla za pomoci makroekonomického ekonometrického modelu Slovenska, ktorý bol vytvorený na Ekonomickom ústave SAV (ekonometrický model *SAS BIER_ECM_08q4)*. Je založený na štvrťročných dátach od prvého štvrťroku 1995 po štvrtý štvrťrok roku 2008, teda 56 pozorovaní. Prognóza je strednodobá s výhľadom do roku 2015. Zdrojmi údajov sú Štatistický úrad SR, Národná Banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo financií SR. Model má makroekonomické základy, je dopytovo orientovaný, rozdelený na 5 blokov (blok trhu práce, blok štátneho rozpočtu, blok cien, blok zahraničného obchodu a blok HDP). Bloky sú primárne zostavené v nominálnych hodnotách a jednotlivé zložky HDP sú následne deflované cez cenové indexy okrem bloku zahraničného obchodu. Model obsahuje 50 rovníc, z toho je 30 stochastických a 20 identít. Stochastické rovnice sú tvaru ECM (error-correction). V jednotlivých rovniciach sú použité integrované časové rady rovnakého rádu na základe testu na jednotkové korene (unit-root) a dlhodobá rovnováha je v rovniciach vyjadrená pomocou kointegračných vzťahov.

2 Predpoklady prognózy

Na ekonomiku Slovenska bude pôsobiť v ďalšom období niekoľko základných faktorov, ktoré sa dajú rozdeliť do dvoch skupín – vonkajšie a vnútorné. Pod vonkajšími faktormi rozumieme tie, ktoré sa nedajú výrazne ovplyvniť domácou hospodárskou politikou a domácou hospodárskou činnosťou. Takýmto faktorom, ktorý je asi najvýznamnejší je pretrvávanie globálnej ekonomickej krízy. Faktory vnútorného ekonomického prostredia sú naopak výrazne ovplyvňované a ovplyvniteľné hospodárskou politikou. Medzi ne patrí napríklad daňový systém, stav bankového sektora či priame nástroje vlády na boj proti dopadom krízy.

2.1 Faktory vonkajšieho prostredia

Na budúci vývoj našej ekonomiky bude mať rozhodujúci vplyv vývoj vonkajšieho prostredia. Na základe zmien vlastných očakávaní ako aj informácií od významných predstaviteľov svetového hospodárstva (MMF, Svetová banka, OECD, rokovania G20) predpokladáme dlhšie pretrvávanie hospodárskych problémov. Svetová ekonomika by sa podľa našich súčasných očakávaní mohla nachádzať v krízovom stave celý rok 2009. Zlepšenie ekonomickej klímy by malo nastať v priebehu roka 2010. Z toho vyplýva slabá prorastová účinnosť domácich nástrojov hospodárskych politík a pozitívny obrat by mohol nastať až v druhej polovici roku 2010. V súčasnom období sú nástroje hospodárskej politiky členských krajín EÚ a vyspelých ekonomík viac smerované na potlačovanie symptómov depresie ako na znovuoživenie svetovej ekonomiky. Z tohto vyplýva pre rok 2009 očakávaný pokles vonkajšieho dopytu o 2,5 %. Po veľmi miernom oživení (0,2%) v roku 2010 sa v nasledujúcom období dostane na opätovnú dynamiku rastu 2 % až ku koncu prognózovaného obdobia.

Vzhľadom na vývoj na zahraničných finančných trhoch bolo rovnako potrebné prehodnotiť aj očakávaný vývoj priamych zahraničných investícií. V najbližšom období nie je možné očakávať ich výrazný prílev a to najmä z dôvodu ťažšej dostupnosti úverov a to aj napriek znižovaniu hlavných úrokových mier, mierne pronárodne orientovaným vyhláseniam lídrov krajín, ktoré sú hlavnými poskytovateľmi PZI a najmä so zvýšeným rizikom investícií vzhľadom na novú ekonomickú realitu a vzácnosť kapitálu potrebného na očakávanú vlnu akvizícií a fúzií.

Výrazným zahraničným vplyvom je aj prílev prostriedkov z podporných fondov EU. Predpokladáme, že rozvojové prostriedky na pomoc členským krajinám by nemali byť zo strany EÚ obmedzované. Je možné očakávať dokonca zvýšenie prílevu prostriedkov z EÚ vzhľadom na riešenie dopadov krízy. Na druhej strane je však otázna absorbčnej schopnosti a alokácie týchto prostriedkov v ekonomike SR. Do konca roku 2008 bolo reálne čerpanie prostriedkov Národného Strategického Referenčného Rámca na roky 2007-2013 zanedbateľné.

Vzhľadom na náš prístup do Európske menovej únie (EMÚ) sa menová politika stáva vonkajším faktorom, nakoľko je ovplyvňovaná politikou Európskej Centrálnej Banky (ECB), Je vysoko pravdepodobné, že bude uskutočňovať expanzívnu menovú politiku založenú na znižovaní úrokových mier. Je otázne ako na tento jav zareagujú komerčné banky. Zo súčasného vývoja je zrejmé, že menová politika Európskej Centrálnej Banky nemusí

zohľadňovať reálne potreby malej otvorenej ekonomiky typu Slovenska hlavne v krízovom období.

2.2 Faktory vnútorného prostredia

Pri predpokladoch o vývoji vnútorného prostredia je potrebné vidieť tri základné faktory ovplyvňujúce ekonomické prostredie – stav a štruktúra reálnej ekonomiky[3], stav bankového sektora a hospodárska politika.

Situácia v reálnej ekonomike je výrazne ovplyvňovaná vonkajšími faktormi. Samotné hlavné sektory hospodárstva je možné považovať za trhové, dynamické a perspektívne. Na druhej strane štruktúra priemyslu na Slovensku nie je dostatočne diferencovaná. Nosnými piliermi Slovenskej ekonomiky je ešte stále menší počet veľkých podnikov. Výrazným negatívnym vplyvom je momentálny prudký pokles svetového dopytu, ktorý sa zákonite odrazí v poklese produkcie väčšiny podnikov, ktoré sú výrazne orientované na export. Naopak vnútorný dopyt je aj naďalej výrazne uspokojovaný dovozmi. Tieto faktory budú v silnej miere pôsobiť na pokles produkcie a tým aj vývozov pri zároveň menej významne znížených spotrebných dovozoch, čo bude mať za následok zhoršenie obchodnej bilancie Slovenska.

Bankový sektor sa po významných zmenách začiatkom tohto storočia dá hodnotiť ako zdravý. V úverových portfóliách bánk sa po relatívne nedávnom ozdravení bankového sektora v roku 2000 nenachádzali výrazne nevýhodné produkty, ako v prípade bánk postihnutých finančnou krízou. Zároveň však tieto banky významne zvýšili (vzhľadom na vývoj u materských spoločností) opatrnosť pri poskytovaní podnikateľských úverov. Rovnako nastala zmena aj v prípade hypotekárnych úverov a úverov na developerské investície, kde sa výrazne zvýšila spoluúčasť. Napriek expanzívnej politike ECB sa tým poskytovanie úverov mierne zabrzdilo.

Významom faktorom ovplyvňujúcim budúci vývoj ekonomiky bude uplatňovaná hospodárska politika vlády a odporúčania Rady pre hospodársku krízu (RHK). Táto je výrazne poznamenaná ľavicovým prístupom smerom ku kompenzácií negatívnych dopadov pre obyvateľstvo. Nepredpokladáme, že toto selektívne riešenie konkrétnych následkov prispeje k stabilizácii celkového hospodárskeho prostredia. Väčšina protikrízových opatrení je nesystémová a má len kozmetický charakter. Z tohto dôvodu očakávame na rok 2009 len

[3] pod reálnou ekonomikou tu rozumieme stav a štruktúru priemyselnej výroby, stavebníctva, služieb a pod...

miernu zmenu v rozpočtovom hospodárení verejnej správy. Predpokladáme vyššie výdavky na projekty spojené so selektívnym udržaním zamestnanosti, miezd a následne konečnej spotreby domácností. Niektoré ďalšie priame zásahy štátu, ako napríklad tzv. „šrotovné“, prípadne marginálne zníženie odvodov do rezervného fondu Sociálnej poisťovne sa navonok javia ako nesystémové a neprinášajúce výrazný národohospodársky efekt. Tieto dodatočné výdavky budú v dôsledku zastavenia hospodárskeho rastu sprevádzané výpadkami príjmov verejného rozpočtu. Tým vzniká riziko schodkov verejných rozpočtov nad 3 % HDP.

Medzi kľúčové neznáme faktory už niekoľko rokov patrí schopnosť čerpania prostriedkov z fondov EÚ. Aj napriek konštatovaniu, že ako vonkajší faktor bude objem pridelených prostriedkov z rozpočtu únie nezmenený, aj naďalej zostáva problematická ich redistribúcia v ekonomike SR. Tu vidíme pretrvávanie významných medzier v uplatňovaní možných nástrojov na oživenie ekonomiky SR. Tieto dodatočné prostriedky v ekonomike majú silný potenciál zmierniť dopady súčasnej krízy a môžu generovať dodatočný rast ekonomiky na úrovni viac ako 2 percentuálnych bodov ročne.[4] Súčasne významné meškanie v čerpaní týchto prostriedkov môže viesť k ich neefektívnemu využitiu, prípadne až k ich strate.

Prognóza ekonomicky aktívneho obyvateľstva vychádza z predpokladov stabilného demografického vývoja podľa stredného variantu prognózy Výskumného demografického centra[5] a z mierneho rastu miery participácie obyvateľstva. V horizonte prognózy nepredpokladáme zásadné zvýšenie objemu alebo efektívnosti vynakladania prostriedkov na aktívu politiku trhu práce čo vzhľadom na pokles dopytu po práci u najvýznamnejších zamestnávateľov (najmä regionálneho významu) dáva predpoklad k poklesu celkovej zamestnanosti.

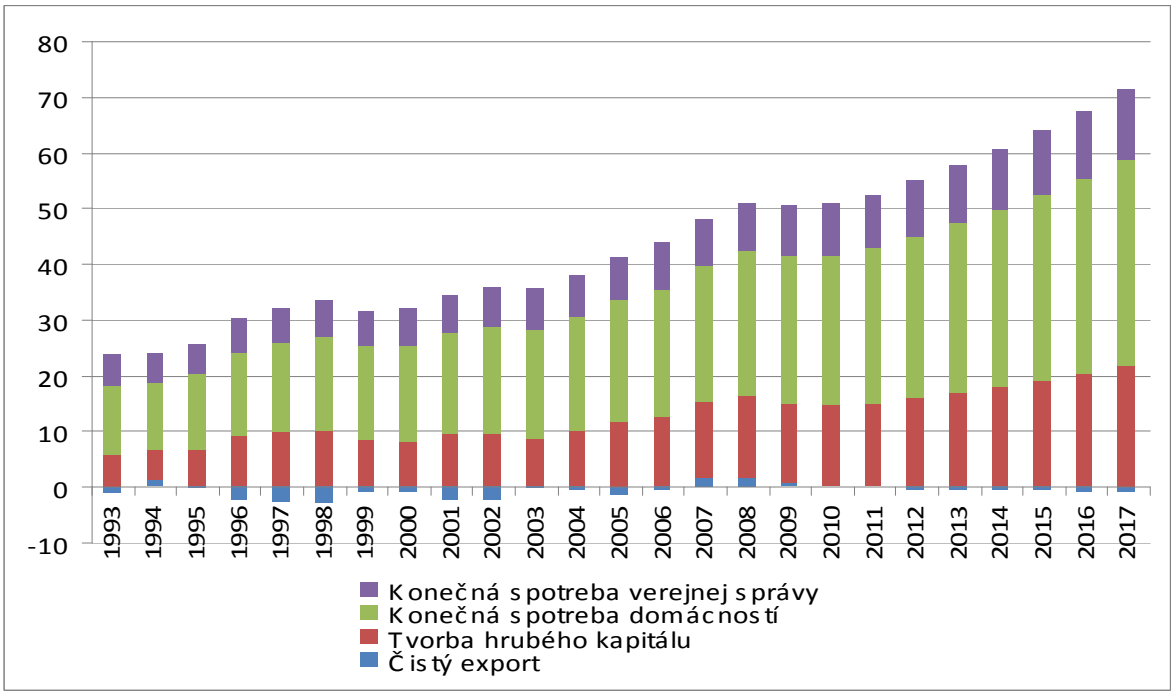
3 Makroekonomická prognóza

Vplyvom výrazne komplikovaného vývoja globálnej ekonomiky a jeho podstatného vplyvu na ekonomiku Slovenska môžeme očakávať podstatné spomalenie rastu ekonomiky Slovenska. Naopak, vzhľadom na spomenuté krízové faktory ako v zahraničí, tak i v domácej ekonomike sa v roku 2009 podľa našej prognózy dostane ekonomika do miernej recesie. Ekonomika bude v roku 2009 dosahovať pri naplnení predpokladov prognózy negatívny rast na úrovni -0,9 % (graf 1). V nasledujúcom roku 2010 predpokladáme pretrvávanie globálnych

[5] Pozri: VAŇO B. 2004, Prognóza vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2025, Bratislava, Infostat, 2004

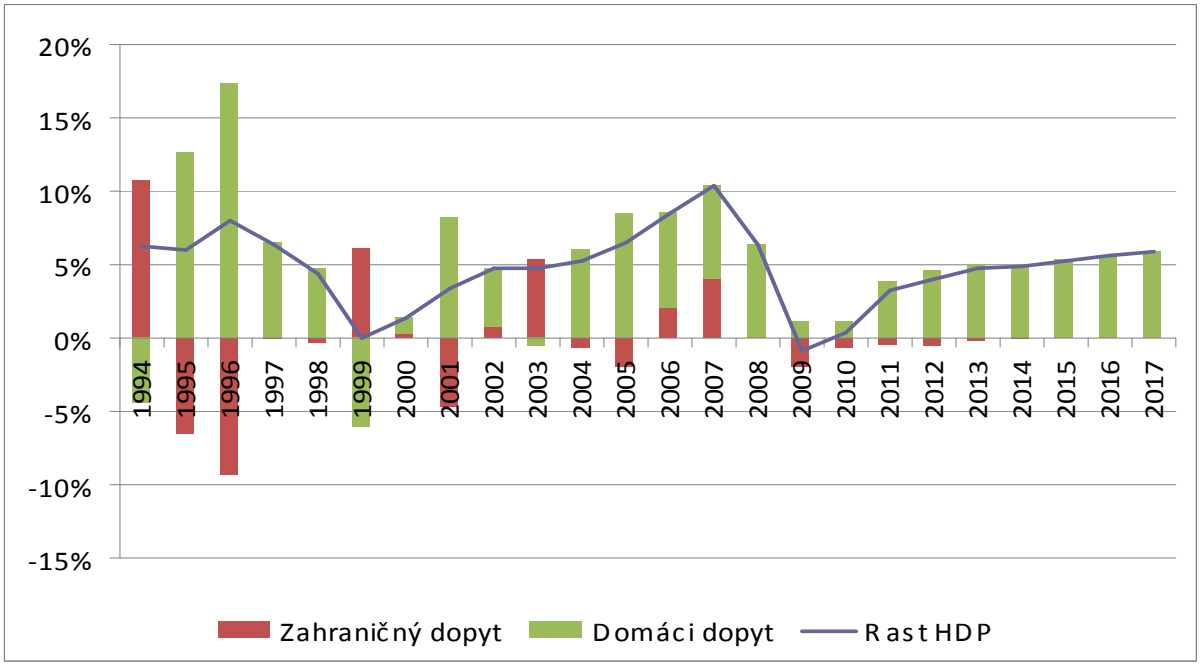
ekonomických problémov s miernym oživením v druhej polovici roka, na ktoré naša ekonomika zareaguje miernym rastom 0,4 %. Obdobie po roku 2010 bude poznačené postupným znovuoživením ekonomických procesov. Zároveň však očakávame, že sa svetová ekonomika sa bude z recesie spamätávať postupne. Vplyvom odlivu výrobných kapacít je však vývoj po roku 2010 otázny a preto prognózu na toto obdobie môžeme charakterizovať ako opatrnú s výhľadom rastu HDP v intervale 3 – 6 % ročne (graf 2).

Graf 1: Hrubý domáci produkt a zložky jeho použitia

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

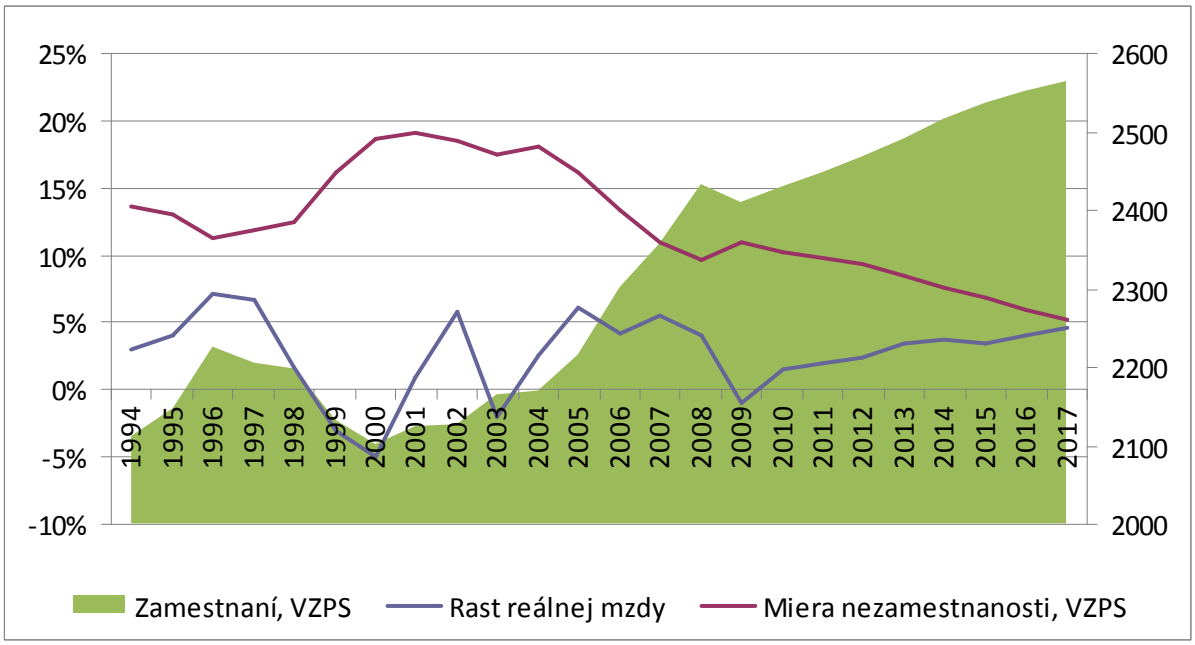
Graf 2 : Rast HDP a príspevky domáceho a zahraničného dopytu k jeho rastu

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Vývoj na trhu práce bude poznamenaný znižovaním dopytu po práci z dôvodu poklesu dopytu najmä po produkcii priemyselných výrobkov, čo bude mať za následok postupné znižovanie výkonov jednotlivých druhov služieb a ďalší pokles zamestnanosti. Opatrenia, ktorými bude vláda podporovať udržanie zamestnanosti budú efektívne iba sčasti. Na základe predloženej prognózy by tak priemerná zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl v roku 2009 mala poklesnúť o takmer 25 tisíc zamestnancov, čo je v relatívnom vyjadrení pokles o viac ako 1%. Pri predpokladoch o stabilnej miere rastu ekonomicky aktívneho obyvateľstva ako aj pri predpoklade vrátenia sa občanov SR pracujúcich v zahraničí by sa miera nezamestnanosti mala zvýšiť takmer na 11% (graf 3), čo predstavuje aj vplyvom rastúceho podielu ekonomicky aktívneho obyvateľstva medziročný nárast o takmer 40 tisíc nezamestnaných. Týmto sa môže celkový počet nezamestnaných v ekonomike SR dostať opäť k číslu 300-tisíc. V nasledovnom období by vývoj dopytu po práci mal kopírovať vývoj HDP, čo znamená len mierny rast.

Graf 3 : Vývoj základných ukazovateľov trhu práce

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Vývoj nominálnej mzdy bude rovnako postihnutý poklesom výroby a dopytu po práci. Je vysoko pravdepodobné, že podniky, ktoré nebudú znižovať stavy nepristúpia k výraznejším úpravám mzdových taríf. Je preto vysoko oprávnené prognózovať, len mierny rast nominálnej mzdy. Vplyvom expanzívnej menovej a fiškálnej politiky je možné očakávať zvýšený tlak na cenový vývoj. Aj napriek tomu, že vláda úzkostlivo stráži rast cien spôsobený vstupom do Eurozóny je možné očakávať rast cien 3,9 %. Vzhľadom na vývoj nominálnej mzdy je tak dôvod očakávať mierny prepad reálnej mzdy o -1 %.

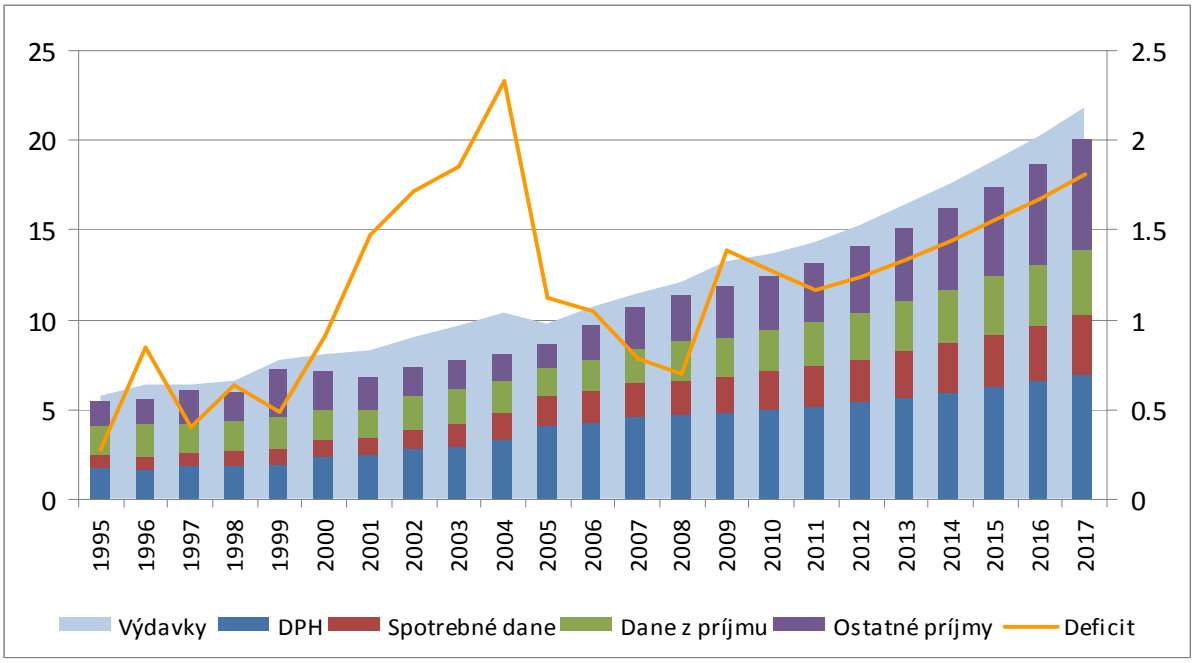
4 Riziká prognózy

Ako už bolo v texte niekoľkokrát spomenuté budúci vývoj ekonomiky SR je do značnej miery neistý a preto je potrebné ukázať možné pozitívne a negatívne okolnosti, ktoré by mohli zvrátiť nami očakávaný vývoj. Tieto dopady významne odrážajú uplatňovanú hospodársku politiku našej vlády ako aj predstaviteľov našich hlavných obchodných partnerov.

Za najvýznamnejší vplyv, ktorý by významným spôsobom zmenil nami prognózovaný vývoj je potrebné označiť očakávanú dĺžku krízy. Vzhľadom na štruktúru našej ekonomiky je pochopiteľné, že čím skôr sa obnoví zahraničný dopyt a svetový hospodársky rast, tým skôr na ňu naša výroba bude schopná zareagovať. V prípade dlhotrvajúcich problémov, ktoré spôsobia postupný odchod priemyselných podnikov, bude potrebné čeliť významnejším problémom aj vzhľadom na fyzický odliv výrobných kapacít a investícií.

Ďalším významným prvkom bude vývoj kurzu okolitých krajín. V súčasnosti je častým jav, kedy je spotreba časti domácností uskutočňovaná v zahraničí, čo výrazne pôsobí na rast dovozov, ako aj zníženie objemu produkcie sektoru maloobchodu. Omnoho vážnejší je však fakt, že vplyvom kurzových rozdielov sa naša pracovná sila stáva drahšou a preto môže nastáť postupný odliv ľahko mobilných výrobných kapacít do krajín s nižšou cenou práce. Na druhú stranu adaptovanie Eura napomohlo počas prebiehajúcej krízy čiastočne eliminovať negatívny vplyv na stabilitu kurzu.

Graf 4 : Vývoj príjmov, výdavkov a deficitu štátneho rozpočtu

Prameň: Ministerstvo financií SR a modelové prepočty autorov

Do budúceho obdobia je výrazne otáznym faktorom uplatňovanie a charakter fiškálnej politiky. Súčasnosť je charakteristická politikou, ktorá sa snaží kompenzovať efekty negatívneho vývoja spôsobené krízou. Na druhej strane je momentálnu protikrízovú fiškálnu politiku Slovenskej vlády možné charakterizovať ako nesystémové prerozdeľovanie verejných financií. Rizikovým je možné nenaplnenie očakávaní ohľadne rozpočtových príjmov a reakcie vlády na očakávaný vysoký schodok verejných financií vplyvom navyšovania výdavkov ŠR. Je otázne, či vláda bude pokračovať v takýchto výdavkoch na úkor deficitu, ktorý bude financovať zvyšovaním štátneho dlhu (graf 4).

Naštartovanie tokov z podporných fondov EÚ je jav, ktorého vývoj je spojený s výraznou neurčitosťou. Pri príprave podmienok pre čerpanie prostriedkov NSRR sa do ekonomického systému dostáva výrazný porastový impulz, ktorý podľa našich analýz je

schopný produkovať dodatočné 2 % HDP. *Kvetan, Mlýnek, Radvanský (2006).* Odkladanie čerpania fondov má za následok zníženie potenciálnych kladných efektov na ekonomiku SR.

Záver

Vývoj od jesene 2008 jasne ukazuje, že sa slovenská ekonomika dostáva do stagnácie. Dĺžka tejto etapy stagnácie, ako aj prepadu produkcie dominantne závisí od svetovej konjunktúry. V nemalej miere bude modifikovaná domácou hospodárskou politikou a súkromnými ekonomickými aktivitami. Za definovaných predpokladov predložená prognóza prezentuje výrazný prepad ekonomiky v tomto roku. Následne sa prognózujeme krátke obdobie stagnácie s následnou obnovou rastu HDP až do výšky viac ako 5 %. Spomenuté riziká prognózy ukázali možné odchýlky prognózovaných ukazovateľov oboma smermi. Dynamika vonkajšieho ekonomického prostredia je najvýznamnejší faktor, ktorý je však prakticky neovplyvniteľný domácou hospodárskou politikou. Opatrenia slovenskej hospodárskej politiky síce majú určitý pozitívny potenciál, ale otázkou ostáva ich reálny efekt vzhľadom na opätovné naštartovanie trvalo udržateľného rastu. Z hľadiska dlhodobých zámerov hospodárskej politiky by bolo vhodnejšie priklonenie sa k systémovým riešeniam a nástrojom upravujúcim trh práce a zlepšenia podnikateľského prostredia.

Použitá literatúra:

[1] BLEHA, B. – VAŇO, B.: Očakávaný demografický vývoj – príčiny, dôsledky, opatrenia. Forum Statisticum Slovacum 1/2008,s. 24-30

[2] HALUŠKA, J. – OLEXA, M.: Analýzy vývoja slovenskej ekonomiky a prognóza jej vývoja do roku 2017. Forum Statisticum Slovacum 1/2007, s. 139-148.

[3] CHAJDIAK, J.: Východiská pri špecifikácii migrácii. Forum Statisticum Slovacum 3/2007, s. 119-123

[4] KVETAN, V. – MLÝNEK, M. – RADVANSKÝ, M. – PÁLENÍK, V. : Hlavné trendy vo vývoji ekonomiky SR. Forum Statisticum Slovacum 1/2007, s. 91-99

[5] PÁLENÍK, V. – MLÝNEK, M.: Miera zamestnanosti ako štruktúrny ukazovateľ lisabonskej stratégie. Forum Statisticum Slovacum 1/2007, s. 100-114

[6] KVERAN V. – MLÝNEK M. – RADVANSKÝ M.: Model HERMIN, Ekonomický časopis roč 54 10/2006, s. 994 - 1008

[7] RADVANSKÝ M., PÁLENÍK V.: Modelovanie vplyvu NSRR 2007 až 2013 na ekonomiku SR - možné alternatívy, National and regional economics VII, Košice, 2008 ISBN 978-80-553-0084-9, s. 727-734

Kontakt na autorov:

Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD. viliam.palenik@savba.sk

Ing. Vladimír Kvetan vladimir.kvetna@savba.sk

Ing. Marek Radvanský marek.radvansky@savba.sk

Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied.

Šancová 56, 811 06 Bratislava

web:ekonom.sav.sk

tel: +4214 2 52 49 70 53 fax: + 421 2 52 49 51 06

Tabuľka č. 1: Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2009 – 2015

	Skutočnosť					2008	Prognóza, tempá rastu							
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**mld. EUR**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**Priemer 2009-15**
HDP, s.c.	5.2	6.5	8.5	10.4	6.4	50.48	-0.9	0.4	3.3	4	4.8	4.9	5.3	3.1
Konečná spotreba domácností, s.c.	4.2	6.6	5.9	7.1	6.2	26.14	1.5	1.6	4.0	3.7	4.6	4.8	4.8	3.6
Konečná spotreba verejnej správy, s.c.	-2.2	3.3	10.2	-1.3	4.3	8.63	6.3	1.5	2.8	4.3	4.9	5.1	5.2	4.3
Tvorba hrubého fixného kapitálu, s.c.	4.8	17.6	9.3	8.7	6.8	13.85	-2.5	0.4	4.6	7.0	6.2	5.8	6.7	4.0
Vývoz výrobkov a služieb, s.c.	7.4	10	21	13.8	3.2	48.1	-9.5	-2.8	1.7	3.2	5.6	6.5	7.5	1.7
Dovoz výrobkov a služieb, s.c.	8.3	12.4	17.7	8.9	3.3	46.6	-7.9	-1.9	2.3	3.9	5.9	6.6	7.5	2.3
						EUR								
Index cien priemyselných výrobcov, rast	3.4	3.9	8	2.4	5.8	X	1.6	2.6	2.3	2.2	2.5	2.6	2.4	2.3
Index spotrebiteľských cien, rast	7.5	2.8	4.3	1.9	3.9	X	3.4	3.3	3.3	3	3	3.1	3.1	3.1
Priemerná mesačná mzda, nomin., Eur	10.1	9.1	8.6	7.5	8	722.9	2.3	4.9	5.3	5.5	6.5	6.9	6.6	5.4
Priemerná mesačná mzda, reálna, Eur	2.5	6.1	4.2	5.5	4.0	654.5	-1.0	1.5	1.9	2.4	3.4	3.7	3.4	2.2
Zamestnanosť, tis. osôb, VZPS	2170	2216	2301	2357	2434	X	2409	2430	2449	2468	2492	2518	2537	
							absolútne hodnoty							
Saldo zahraničného obchodu, b.c.	-36.7	-68.1	-63.7	-19	-49.4	X	-61.7	-46.9	-40.7	-45.4	-49.8	-55.4	-62.4	
Nezamestnanosť, v %, VZPS	18.1	16.2	13.3	11	9.6	X	10.9	10.3	9.8	9.3	8.5	7.6	6.8	
Nezamestnanosť, tis. osôb, VZPS	481.1	427.2	353.1	292	257.6	X	295.6	279.8	266.2	251.7	230.4	206.8	184.6	
						mld. EUR								
Príjmy z DPH, b.c	14.7	23	4.9	5.9	2.6	4.63	2.3	4.2	4	4.7	4.8	5	5	
Príjmy štátneho rozpočtu	4	6.7	12.9	10.4	6.1	11.35	4.3	4.5	6.3	6.8	7.2	7.3	7.3	
Výdavky štátneho rozpočtu	8.2	-6.4	10.6	6.8	5.1	12.05	9.7	3.2	4.9	6.8	7.2	7.3	7.3	
Deficit štátneho rozpočtu, mld. EUR	2.33	1.13	1.05	0.78	0.70	X	1.39	1.27	1.16	1.24	1.34	1.44	1.55	

Pohľad na predošlé konferencie POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA

RNDr. Ján Luha, CSc., Doc. Ing. Jozef Chajdiak,CSc.
Slovenská štatistická a demografická spoločnosť

Prvý ročník konferencie POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA sa uskutočnil v roku 2001. Vzhľadom na pozitívny ohlas účastníkov tejto konferencie bol v roku 2002 zorganizovaný i druhý ročník. Ukázalo sa, že zameranie a koncepcia konferencie sú veľmi zaujímavé a tak vznikol zámer zaradiť túto konferenciu do stáleho programu činnosti Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. Pre účastníkov deviateho ročníka sme pripravili stručný pohľad na predošlých osem ročníkov konferencie. Prvé štyri ročníky sa konali v Hoteli Fórum, piaty ročník organizátori z technických príčin premiestnili do Kongresovej sály Únie žien Slovenska. Šiesty ročník sa konal v Kongresovom centri Technopolu. Siedmy ročník sa konal na pôde Štatistického úradu SR v Kongresovej sále na Hanulovej ulici 5/c. Ôsmy ročník sa konal v Bratislave v hoteli Bôrik. Tohtoročný deviaty ročník sa koná v Aule Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Konferencia sa riadi špecifickým modelom, krorého autorom je J. Chajdiak. Na úvod konferencie uvedie J. Chajdiak informácie o vývoji makroekonomických ukazovateľov, potom nasleduje vystúpenie podpredsedu vlády SR, ktorý prijal záštitu nad konferenciou. Pred začatím konferencie si jednotliví prednášatelia vylosujú poradie, podľa ktorého prednášajú príspevky. Na záver je diskusia kde majú možnosť účatníci položiť referujúcim otázky a tiež môžu referujúci reagovať na vystúpenia kolegov.

Účastníci – v tradičnom zložení: predstavitelia štátnej správy a samosprávy, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia zamestnávateľov a odborový predstavitelia, predstavitelia podnikovej sféry, vysokých škôl a výskumných ústavov, študentov, predstavitelia tlače a iní odborníci. Počet účastníkov kolíše okolo 150.

Konferencie zabezpečuje Programový a organizačný výbor, ktorý má v posledných rokoch ustálené zloženie. Prvý a druhý ročník zabezpečoval konferenciu v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Juraj Kvetko. Tretí, štvrtý a piaty ročník pracoval Programový a organizačný výbor v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník. Od šiesteho ročníka pracoval v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Magdaléna Šipková.

Zborníky jednotlívých konferencií zostavujú: J. Chajdiak a J. Luha.

Recenziu zborníkov zabezpečujú: J. Chajdiak, P. Mach, J. Luha. Pri prvom ročníku bol medzi recenzentmi aj J. Kvetko.

Deviaty ročník konferencie pripravoval Programový a organizačný výbor v zložení: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.,
Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD., Ing. František Bernadič, Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zborník deviateho ročníka konferencie:
Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič
Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach, RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič.

Vzhľadom na rastúci rozsah príspevku sme sa rozhodli uvádzať iba prehľadné informácie o každom ročníku v tabuľkách:

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2001
Dátum:	22. február 2001
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	• prognózy vývoja HDP a námety na jeho rast, • prognózy vývoja nezamestnanosti a námety na zabezpečenie jej poklesu, • prístupový proces k euro – problémy a námety.
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), V. Páleník, V. Kvetan (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV (ÚSSE SAV)), P. Karas (Prognostický ústav SAV (PÚ SAV)), I. Šujan (ÚSSE SAV), J. Chajdiak (Ekonomická univerzita (EU)), P. Ševcovic (Národná banka Slovenska (NBS)), M. Barto (Slovenská sporiteľňa (SlSp)), P. Dufek, Ľ. Odór (Československá obchodná banka (ČSOB)), J. Tóth (ING Bank), M. Bohatá – predsedníčka Českého štatistického úradu
Zborník	ISBN 80-88946-12-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab.1 Prognóza vývoja ročného objemu HDP (v mld. Sk. s. c. 1995, metodika ESA95, v %)

Rok	**Barto**		**ČSOB**		**Chajdiak**		**Infostat**		**Kárász**	
1999	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast
2000	667,7	2,2	665,1	1,8	668,1	2,3	665,7	1,9	667,0	2,2
2001	689,0	3,2	683,7	2,8	685,5	2,6	684,1	2,8	685,4	3,4
2002	716,6	4,0	709,7	3,8	705,5	2,9	706,7	3,3		
2003	748,8	4,5	741,6	4,5	728,1	3,2	734,9	4,0		
2004	785,5	4,9	778,0	4,9	753,3	3,5	769,5	4,7		
2005	825,6	5,1	815,3	4,8	781,1	3,7	809,5	5,2		
Rok	**Páleník**		**Ševčovic**		**Šujan**		**Tóth**			
1999	653,3	Rast	653	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast		
2000	666,4	2,0	667	2,1	666,4	2,0	667,7	2,2		
2001	681,6	2,3	687	3,0	684,4	2,7	690,6	3,4		
2002	703,1	3,2	715	4,0	708,3	3,5	720,2	4,3		
2003	722,5	2,8	746	4,4	735,3	3,8	750,4	4,2		
2004	747,9	3,5	783	5,0	768,4	4,5	787,8	5,0		
2005	776,1	3,8			804,6	4,7	831,7	5,6		

Tab.2 Minimálna a maximálna verzia rastu HDP (v mld. Sk. s.c. 1995, metodika ESA95; v %)

Rok	min	%	max	%
2000	665,1	1,8	668,1	2,3
2001	681,6	2,5	690,6	3,4
2002	703,1	3,2	720,2	4,3
2003	722,5	2,8	750,4	4,2
2004	747,9	3,5	787,8	5,0
2005	776,1	3,8	831,7	5,6
2005/1999		18,8		27,3

Z uvedených výsledkov jednotlivých prognóz môžeme konštatovať ich pomerne vysokú mieru zhody a urobiť nasledujúce závery:

1) Všetci prognostici očakávajú rast HDP s tempami od 1,8 % (ČSOB, 2000/1999) po 5,6 % (J. Tóth, 2005/2004).
2) Rast HDP by sa mal podľa jednotlivých prognóz postupne zrýchľovať, pričom u časti prognóz sa predpokladá volebný cyklus v raste HDP, t. j. rýchlejší rast v roku 2002 s kompenzačným spomalením v roku 2003.
3) V neformálnej diskusii sa objavila otázka – čo je recesia? Klasickou odpoveďou je, že recesiu vyjadruje záporný rast HDP, t. j. pokles jeho objemu v čase. Iný pohľad predstavuje, že recesiou je pomalší rast HDP ako je rast HDP v Európskej únii. Z tohto druhého pohľadu pri raste HDP v EÚ o 3 % recesiu môžeme jednoznačne vyhlásiť v roku 2000, u vyše polovici autorov aj v roku 2001 a pri dvoch menej optimistických prognózach až do roku 2004.

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2002
Dátum:	11. apríl 2002
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	• prognózy vývoja HDP a opatrenia na zabezpečenie jeho rastu, • prognózy vývoja bežného účtu platobnej bilancie a opatrenia na zlepšenie jeho stavu
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), M. Barto (SLSP), S. Kozlík (RHRS), J. Tóth (ING Bank), M. Gabriš (ČSOB), K. Morvay (MESA10), J. Chajdiak (FHI EU), V. Páleník (ÚSSE SAV)
Zborník	ISBN 80-88946-17-4
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNÓZ

Štvrťročný objem HDP v mld. Sk s.c. 1995

	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	Chajdiak
2002q1	166.2	167.0	166.5	166.5	167.8
2002q2	183.4	182.9	183	183.2	183.2
2002q3	185.3	186.6	185.4	182.9	186
2002q4	179.9	181.3	180.3	178.4	180.3
2003q1	172.3	174.2	173		175.5
2003q2	190.3	191.2	190.9		191.4
2003q3	193.5	194.3	193.6		194.5
2003q4	188.8	188.4	188.6		189.1

Tempo rastu ročného objemu HDP v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	3.6	4.1%	3.7	3.7	2,7	3	3.5	4
2003	4.2	4.2%	4.3	4.2	12,2	3.5	3.8	3.7
2004	4.9	5.0%	4.9	4.4	-6,5	3.5	4.5	3.9
2005	5.2	5.5%	5.5	4.6	-0,6	4	5	4.2

Saldo bežného účtu platobnej bilancie v mld. Sk

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	-77.0	-86.6	-87.0	-81.2	-79,6	80	-7.70%	-93.9
2003	-53.1	-69.8	-84.2	-63.5	-89,4	50	-6%	-79.5
2004	-52.9	-64.2	-79.9	-56.3	-159,5	30	-4.20%	-105.3
2005	-45.9	-74.9	-76.5	-45.3	-175,8	40	-4%	-115.3
							% z HDP	

Vývoj medziročnej inflácie v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	4.4	4.7%	3.9	4.2	4,1	8	4.6	4.2
2003	6.5	6.4%	6.7	7.0	8,7	10	6	5.5
2004	5.3	5.1%	5.3	5.2	3,8	10	5.1	5
2005	4.6	4.8%	4.3	4.5	2,8	10	4.5	4.8
		dec/dec						

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2003
Dátum:	8. apríl 2003
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	• RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ŠTÁTNEHO ROZPOČTU – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	J. Chajdiak (Ekonomická univerzita), J. Haluška (INFOSTAT), S. Kozlík (RHRS), V. Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), P. Ševčovic (NBS), J. Tóth (ING Bank N.V.) a M. Gábriš (ČSOB)
Zborník	ISBN 80-88946-26-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Výsledky prognóz rastu HDP v stálych cenách vyjadrené v % prírastku u jednotlivých autorov sú v tabuľke 1:

Tab. 1

	Tempo prírastku HDP v stálych cenách						
Rok	ČSOB	Chajdiak	Infostat	Kozlík	Páleník	Ševcovic	Tóth
2003	3,8	5,5	4,2	2,9	2,9	3,9-4,3	3,6
2004	4,0	6,1	4,5	2,1	4,0	4,2	4,0
2005	4,0	6,6	4,8	2,5	4,2	4,4	5,4
2006	3,5	6,9	5,1	3,1	4,4	4,6	5,4
2007				3,5	3,5	4,7	
2008				4,1	3,8	4,7	

Odhady vývoja príjmov, výdavkov a salda štátneho rozpočtu SR v mld Sk sú v tab. 2:

Tab. 2

	Kozlík			Páleník		
Rok	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	235	292	57	233,8	290,0	56,2
2004				256,1	310,7	54,6
2005				276,0	324,4	48,4
2006				298,8	345,3	46,4
2007				322,7	369,2	46,4
2008				345,5	393,0	47,4

	Chajdiak			Ševcovic		
Rok	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	do 240	nad 300	min 60	235	291	-56
2004				255	305	-50
2005				280	320	-40
2006				305	340	-35
2007				330	360	-30
2008				360	385	-25

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2004
Dátum:	6. apríl 2004
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	• RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ZAHRANIČNEHO OBCHODU – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil štátny tajomník MF SR Vladimír Tvaroška. Viliam Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT)
Zborník	80-88946-33-6
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNÓZ

Tab. 1: Prognózy vývoja tempa prírastku HDP v s.c.

Rok	Autor					
	Infostat	Páleník	Kozlík	Tóth	ČSOB	Chajdiak
2004/2003	4,5	4,3	4,0	4,4	4,0	4,2
2005/2004	4,5	4,4	4,2	5,1	4,1	3,9
2006/2005	4,8	4,8	4,6	5,5	4,7	3,7
2007/2006	5,0		4,0	4,6	4,8	3,6
2008/2007	5,0		4,2	5,2	4,7	3,5

Tab. 2 Tempá prírastku dovozu a vývozu

ČSOB

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,0	10,0	7,0	12,0
2005/2004	14,0	11,0	15,0	13,0

Páleník

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,6	8,0	5,8	6,3
2005/2004	11,3	9,4	10,6	8,2
2006/2005	10,6	10,4	11,7	11,0

Infostat

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	10,0	9,2	11,7	10,8
2005/2004	9,2	8,3	11,8	10,9
2006/2005	8,8	8,5	12,1	11,8
2007/2006	8,3	8,7	11,5	12,0
2008/2007	9,0	10,0	12,3	13,3

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2005
Dátum:	19. apríl 2005
Miesto:	Bratislava, Kongresová sála Únie žien Slovenska
Témy:	• RAST HDP – prognózy a námety • ZAVEDENIE EURA – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil Ľudovít Ódor. Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Ľudovít Ódor (IFP MF SR), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT),Viliam Páleník a Ján Ďuraš (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Peter Ševčovič (NBS). Pred začiatkom diskusie vystúpil Ivan Šramko guvernér NBS s informáciami o riadení kurzov v Eurozóne, o menovom programe a o zavedení Eura k 1. 1. 2009.
Zborník	80-88946-41-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab. Odhad tempa rast HDP v stálych cenách, dátumu momontu zavedenia eura a kurzu

Meno autora:	Olexa, Haluška	Páleník	Odor	Toth	Chajdiak	Ševčovic
Rok	% rastu HDP					
2005	5,0	5,0	4,9	5,1	6,2	5
2006	5,3	5,2	5,3	6,0	6,7	5
2007	6,0	6,1	6,1	6,0	6,4	>5
2008	5,5	5,6	5,2	5,0	7,2	5
2009	5,1	5,6	5	5,5	7,2	
Dátum momentu zavedenia eura:	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009
Kurz eura v momente zavedenia eura:	35	35		33-34	35	

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2006
Dátum:	4. apríl 2006
Miesto:	Bratislava, Kongresové centrum Technopolu
Témy:	• výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a DPH na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a k problematike DPH na Slovensku
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	Pred vystúpením prognostikov bol príspevok zástupkyne Daňového riaditeľstva SR J. Janáčkovej o dani z pridanej hodnoty. Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita)
Zborník	80-88946-42-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Súhrn jednotlivých prognóz na roky 2006 až 2009

Autor: Marek Gábriš, ČSOB

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	5,8	130,5
2007	6,5	138,1
2008	5,5	146,4
2009	5,4	154,8

Autor: Jozef Chajdiak, EU

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	6,7	130
2007	6,4	130
2008	7,2	134
2009	7,2	138

Autor: EU SAV

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	5,02	129,5
2007	5,44	137,5
2008	5,26	144,9
2009	6,87	152,9

Autor: INFOSTAT

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	117
2006	5,9	126,7
2007	6,3	136,2
2008	5,8	145,3
2009	5,3	155,2

Autor: Jan Toth

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	117
2006	6,2	127
2007	6,7	135
2008	5,7	142
2009	5,2	151

Autor: NBS

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH akruál
2005	6,0	117,0
2006	6,2	128,7
2007	6,9	136,8
2008	5,1	144,7
2009	-	153,2

Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2005 a oproti roku 2004:

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2006) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
X2 – inflácia,
X3 – miera nezamestnanosti,
X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od –2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z pridelených hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

Hodnotenie stavu:

Stav 2005	X1	X2	X3	X4	X5	Priemer
Gábriš Marek	-2	-1	-1	-1	-2	-1,2
Haluška Ján	-2	-1	-2	-1	-2	-1,4
Chajdiak Jozef	-2	-1	-2	-1	-1	-1,4
Olexa Michal	-2	-1	-2	-1	-2	-1,3
EÚ SAV	-2	-1	-2	0	1	-0,8
Ševčovic Peter	-2	-1	-2	0	-1	-1,1
Tóth Ján	-2	1	-2	-1	-1	-0,8
Spolu (medián)						-1,2

Hodnotenie vývoja:

Vývoj 2005/2004	X1	X2	X3	X4	X5	Priemer
Gábriš Marek	2	-1	1	1	-1	0,5
Haluška Ján	2	2	1	2	-2	0,9
Chajdiak Jozef	2	-1	2	1	-1	0,6
Olexa Michal	2	2	2	1	-2	0,8
EÚ SAV	2	1	1	2	0	1,1
Ševčovic Peter	2	1	1	1	-1	0,9
Tóth Ján	2	1	2	2	-1	1,1
Spolu (medián)						0,9

Stav ekonomiky SR hodnotia experti priemernými známkami od –0,8 po –1,4 pri prostrednej hodnote **–1,2.**

Vývoj ekonomiky SR v roku 2005 oproti roku 2004 hodnotia experti priemernými známkami od +0,5 po +1,1 pri prostrednej hodnote **+0,9**.

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2007
Dátum:	27. marec 2007
Miesto:	Bratislava - Dúbravka, Kongresová sála ŠÚ SR
Témy:	• výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a zamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a zamestnanosti na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Sergej Kozlík (Europoslanec za SR), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Statis), Peter Ševčovic (NBS)
Zborník	80-88946-46-5
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Pre zaujímavosť uvádzame oficiálne tempá rastu HDP v stálych cenách roku 1995 a v číslach vo verzii roku 2005 a v stálych cenách roku 2000 a v číslach vo verzii marca roku 2007. Čitateľ môže kvalitu prognóz jednotlivých autorov tak oceniť samostatne.

Tab. 1 Tempá rastu HDP
(HDP v s.c. 2000, resp. 1995 vo verzii roku 2005)

Tempo	s.c.2000	s.c.1995
2000/1999	100,70%	102,04%
2001/2000	103,20%	103,79%
2002/2001	104,10%	104,62%
2003/2002*	104,20%	104,46%
2004/2003*	105,40%	105,50%
2005/2004*	106,00%	105,95%
2006/2005*	108,30%	x
* predbežné údaje		

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2008
Dátum:	15. apríl 2008
Miesto:	Bratislava – Hotel Bôrik
Témy:	• výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a poklesu dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník, Kvetan Vladimír, Radvanský Marek (Ekonomický ústav SAV), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (ÚM STU), Renáta Konečná (NBS)
Zborník	80-88946-47-2
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Súhrn prognóz (k 9. 4. 2008)

Rast HDP v s.c.

% rastu HDP	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4
2008	7,2	9,0	7,2	7,7	7,3	7,5
2009	6,1	7,1	6,4	6,9	6,4	6,4
2010	5,7	7,4	5,9		6,3	5,9
2011	5,5	7,3	5,7		5,5	5,6

Počet dlhodobo nezamestnaných

tis.nezam.	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	195,9	206,9	122	206,9	196	294,3
2008	188,0	187,0	113	189,2	174	269,7
2009	175,0	177,1	101	173,1	158	260,1
2010	164,0	164,0	81		140	252,7
2011	155,0	150,0	79		130	245,3

Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2007 a oproti roku 2006

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2008) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
X2 – inflácia,
X3 – miera nezamestnanosti,
X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od –2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny, stredný, priemerný stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridelovala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

stav 2007	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
EÚ SAV	-1,0	+2,0	-1,0	+1,0	+1,0	+0,4
Haluška Infostat	-1,0	-1,0	-2,0	+1,0	+0,5	-0,5
Chajdiak UM STU	-1,5	+1,0	-2,0	+0,5	+0,5	-0,3
Šilan IFP MF SR	+2,0	+1,0	0,0	+1,0	+1,0	+1,0
Olexa Infostat	-1,0	-1,0	-2,0	+1,0	+0,5	-0,5
Konečná NBS	-1,0	+1,5	-1,0	-1,0	-0,5	-0,4
Tóth ING Bank	-1,0	+1,0	0,0	+1,0	+2,0	+0,6
Spolu (Medián)						-0,3

vyvoj 2007/2006	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
EÚ SAV	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Haluška Infostat	2,0	2,0	1,5	2,0	2,0	1,9
Chajdiak UM STU	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6
Šilan IFP MF SR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Olexa Infostat	2,0	2,0	1,5	2,0	2,0	1,9
Konečná NBS	2,0	1,0	1,5	1,5	2,0	1,6
Tóth ING Bank	2,0	1,0	2,0	1,0	2,0	1,6
Spolu (Medián)						+1,9

Stav ekonomiky SR v roku 2007 hodnotia experti priemernými známkami od –0,5 po +1,0 pri výslednej prostrednej hodnote **–0,3** (slabší stred). V minulých ročníkoch za rok 2005 bolo výsledné hodnotenie **–1,2** a za rok 2006 **-1.1**, t.j. stav sa podľa expertov zlepšuje.

Vývoj ekonomiky SR v roku 2007 oproti roku 2006 hodnotia experti priemernými známkami od +1,6 po +2,0 pri výslednej prostrednej hodnote **+1,9** (skoro veľmi dobre). V hodnotení vývoja roku 2005 oproti 2004 bol výsledok **+0,9**, v hodnotení vývoja roku 2006 oproti 2005 bol výsledok **+0,5**, t.j. pozitívny vývoj sa po spomalení v roku 2006 sa v roku 2007 výrazne zrýchlil.

Práve prebieha:

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009
Dátum:	7. apríl 2009
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	• výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja dopravnej náročnosti HDP na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR, Ľubomír Vážny, minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
Referujúci:	Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat),Viliam Páleník, Vladimír Kvetan, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic (NBS), Ján Tóth (UniCredit Bank), Jozef Chajdiak (UM STU)
Zborník	ISBN 978-80-88946-48–9

Tabuľky prognóz sú na stranách 4 a 5 na začiatku publikácie.

Kvôli úplnosti a pre zaujímavosť uvádzame dosiahnuté reálne hodnoty tempa prírastku resp. indexy rastu ročného objemu HDP v stálych cenách roku 2000 v nasledujúcej tabuľke:

Reálny rast HDP	index rastu	tempo prírastku
2000/1999	1,014	1,4
2001/2000	1,034	3,4
2002/2001	1,048	4,8
2003/2002	1,047	4,7
2004/2003	1,052	5,2
2005/2004	1,065	6,5
2006/2005	1,085	8,5
2007/2006	1,104	10,4
2008/2007	1,064	6,4

Čitateľ môže samostatne posúdiť kvalitu práce našich prognostikov vo všeobecnosti ako aj jednotlivých autorov zvlášť.

OBSAH

	Úvod	3
	Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2008 a oproti roku 2007 a odhad budúceho rastu HDP	4
Čaplovič Dušan	Príhovor podpredsedu vlády Slovenskej republiky Dušana Čaploviča	6
Bezáková Valéria	Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti	10
ŠÚ SR	Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2008 a prognóza vývoja na 1. polrok 2009	16
Chajdiak Jozef	Makroekonomický vývoj SR do marca 2009	23
Chajdiak Jozef	Hrubý domáci produkt a daň z pridanej hodnoty (rok 2004, rok 2005, rok 2006, rok 2007 a rok 2008)	34
Chajdiak Jozef	Námety na riešenie problému zabezpečenia lepšieho ekonomického rastu	35
Chajdiak Jozef	Poznámky k vývoju predvolebných preferencií k marcu 2009	41
Ševčovic Peter	Vývoj ekonomiky SR v roku 2008	46
Haluška Ján a kol.	Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2008 a odhad jej vývoja v roku 2009	48
Tóth Ján	Prognóza rastu ekonomiky v najbližších rokoch	51
Palčák Ľubomír	Meranie a žiaduce smery vývoja dopravnej náročnosti	55
Kvetan Vladimír, Radvanský Marek, Páleník Viliam	Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2009 – 2015	61
Luha Ján, Chajdiak Jozef	Pohľad na predošlé konferencie POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA	73

PRVÁ STAVEBNÁ SPORITEĽŇA

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009

Programový a organizačný výbor:
Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda
RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník
RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.,
Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD., Ing. František Bernadič,
Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.
Vydala SŠDS
Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.,
RNDr. Ján Luha, CSc.
Ing. František Bernadič
Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach,
RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Odovzdané do tlače: apríl 2009
Vyšlo: apríl 2009

ISBN 978-80-88946-48–9

9 788088 946489

Príhovor ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
Konferencia – Pohľady na ekonomiku Slovenska 2009, 7. 4. 2009, EU, BA

Vážené dámy a páni,

sektor dopravy má výrazný vplyv na ekonomický rozvoj štátu a vytvára podmienky pre optimálne využitie hospodársko-spoločenského potenciálu. Doprava na Slovensku v poslednom období zohráva poprednú a nezastupiteľnú úlohu pri smerovaní proexportne orientovanej ekonomiky.

Podiel dopravy na tvorbe hrubého domáceho produktu SR sa pohybuje na úrovni okolo 7 %. Doprava je sektor, kde dopyt po službách závisí od širokého spektra spoločenských a hospodárskych faktorov. Životný štýl, územné plánovanie, organizácia produkcie, prístupnosť dopravnej infraštruktúry, integrácia trhu a medzinárodný obchod sú jednými z aspektov, ktoré ovplyvňujú dopyt a ponuku dopravných služieb. Dopyt po doprave je preto veľmi úzko spätý s hospodárskym rastom a štrukturálnymi zmenami spoločnosti.

Vývoj prepravnej náročnosti slovenskej ekonomiky za obdobie po roku 1989 je charakterizovaný jej trvalým poklesom. Kým napríklad v roku 1995 bolo potrebných prepraviť 455 ton na vytvorenie 1 mil. Sk HDP, tak v roku 2007 bolo potrebných prepraviť len 126 ton surovín, materiálov a výrobkov na vytvorenie 1 mil. Sk HDP. Prepravná náročnosť sa v tomto období znížila takmer o 72 %. Toto zníženie spôsobili zásadné štrukturálne zmeny slovenskej ekonomiky, ako napr. vybudovanie nových priemyselných závodov automobilového a elektrotechnického priemyslu, ktorých výrobky majú vyššiu pridanú hodnotu.

Prepravná náročnosť vyjadrená základnými ukazovateľmi dopravy – objemom prepravy v tonách a prepravným výkonom v tonokilometroch je za obdobie 1995 až 2007 charakterizovaná úbytkom do roku 2002 a nasledovným rastom oboch ukazovateľov, čo súvisí s hospodárskym vývojom slovenskej ekonomiky. Na rozdiel od Slovenska má prepravná náročnosť krajín EÚ 15 stabilný až mierne narastajúci trend.

Prepojenie hospodárskeho vývoja s dopytom po dopravných službách možno vidieť v súčasnosti viac ako kedykoľvek predtým. Vplyv globálnej ekonomickej krízy na vývoj dopravy na Slovensku ukazuje, že zníženie ekonomického rastu, zníženie priemyselnej výroby, obmedzovanie výroby v niektorých rozhodujúcich priemyselných odvetviach – najmä v hutníckom, automobilovom, elektrotechnickom a stavebnom priemysle sa podstatne prejavilo na poklese objemu prepravy, významne v železničnej nákladnej doprave, ale aj v cestnej nákladnej doprave a mnohé dopravné podniky sa dostávajú do ekonomických problémov.

Hospodárska a finančná kríza sa začala vo významnej miere prejavovať v nákladnej železničnej doprave už koncom minulého roka, kde bol najvýraznejší prepad v objemoch prepráv zaznamenaný v komoditách železná ruda, uhlie, koks a kovový materiál. Negatívny vývoj v oblasti prepráv potvrdili aj výsledky za prvé mesiace tohto roka, kde prepravený objem v nákladnej železničnej doprave predstavuje len 55% výkonov v porovnaní s minulým rokom. Tento prudký pokles prepráv mal priamy vplyv na finančný výpadok v tržbách prepravných spoločnosti, ale na druhej strane aj výpadok príjmov manažéra železničnej infraštruktúry.

Podobný trend poklesu výkonnosti zaznamenávame aj v cestnej nákladnej doprave, kde úroveň výkonov sa pohybuje v poslednom štvrťroku 2008 na úrovni

približne 30 % oproti predchádzajúcemu obdobiu. Tento pokles má za následok že počet dopravcov ku koncu roka 2008 sa prvýkrát od roku 2004 znížil o 4,5 % .

Na druhej strane je súčasná hospodárska kríza aj veľkou výzvou. Hoci uvedená štatistika naznačuje, že štatisticky vývoj prepravnej náročnosti nebol priamo úmerný rastu HDP, v skutočnosti sme svedkami, že na cestách máme viac kamiónov, osobných áut. Je to spôsobené tým, že nastali výrazne rozdiely v štruktúre podielu jednotlivých druhov dopravy na prepravných výkonoch. Napríklad, znížil sa podiel železničnej nákladnej dopravy na celkovom prepravnom objeme a najmä podiel verejnej osobnej železničnej a autobusovej dopravy na úkor individuálneho automobilizmu z 50 % v roku 1995 na 31 % v roku 2007. Tento vývoj má za následok zvýšený počet nehôd, produkciu skleníkových plynov, ktoré spôsobujú klimatické zmeny a preťaženie cestnej infraštruktúry.

Tento nevyvážený vývoj mal za následok, že najmä v oblasti cestnej dopravy bol častokrát dopyt po dopravných službách väčší ako disponibilná ponuka. Krízu v sektore dopravy preto vnímame aj ako príležitosť na doriešenie zanedbaných súčastí tohto sektora, kde popri masívnom a urýchlenom dobudovaní dopravnej infraštruktúry vystupujú do popredia koncepčné riešenia na zabezpečenie trvaloudržateľnej mobility podporou rozvoja ekologických dopravných systémov s nižším negatívnym dopadom na životné prostredie, rovnovážnym využitím všetkých druhov dopravy, uplatňovaním informačno-komunikačných technológií v rámci inteligentných dopravných systémov a logistiky.

Súčasný stav siete diaľnic a rýchlostných ciest je charakterizovaný nízkou hustotou, ktorá na Slovensku dosahuje len 6,4 km/tis. km^2, pričom priemer EÚ je 17 km. Cestná infraštruktúra sa ďalej vyznačuje slabou dostupnosťou niektorých regiónov na nadradenú cestnú infraštruktúru a chýbajúcim uceleným diaľničným prepojením medzi Bratislavou a Košicami. Vláda SR sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala postaviť a sprevádzkovať 100 km diaľnic a rýchlostných ciest do roku 2010.

Ambíciou vlády je tento záväzok prekročiť a preto vláda SR prijala opatrenia na urýchlenie výstavby nadradenej infraštruktúry tak, aby do roku 2010 bolo odovzdaných do užívania približne 165 km diaľnic a 86 km rýchlostných ciest, čím bude na Slovensku v prevádzke celkovo 514 km diaľnic a 222 km rýchlostných ciest.

V rámci plnenia tejto úlohy bolo od júla 2006 do konca roka 2008 odovzdaných do prevádzky spolu 86,8 km diaľnic a rýchlostných ciest a boli rozostavané nové úseky diaľnic a rýchlostných ciest. Okrem toho vláda prijala opatrenia na zabezpečenie dodatočných zdrojov na financovanie dopravnej infraštruktúry, zrýchlenia prípravnej fázy a zefektívnenia využívania verejných zdrojov.

Operačný program Doprava (OPD) umožní získanie finančných prostriedkov z fondov EÚ do roku 2013 vo výške 3,2 mld. €, pričom na spolufinancovanie projektov budú vyčlenené zo štátneho rozpočtu prostriedky vo výške približne 638 miliónov €. Na modernizáciu infraštruktúry, budovanie terminálov intermodálnej dopravy, zabezpečenie interoperability a na obnovu mobilného parku verejnej osobnej železničnej dopravy je v OPD vyčlenených 43 % prostriedkov do železničnej dopravy. Investície do cestnej infraštruktúry predstavujú 57% zdrojov OPD a sú zamerané prioritne na výstavbu diaľnic, rýchlostných ciest, ciest 1. triedy a realizáciu inteligentných dopravných systémov.

Prvým projektom, ktorý bol vo februári 2009 schválený Európskou komisiou, je úsek diaľnice D1 Sverepec – Vrtižer, financovaný z Kohézneho fondu Operačného programu Doprava 2007 – 2013. Komisia schválila príspevok v celkovej výške 263 473 152 €. Z prostriedkov OP Doprava bude celkovo do roku 2013 vybudovaných 45 km diaľnic, 89 km rýchlostných ciest a 54 km modernizovaných železničných tratí.

Z uvedených čísiel vyplýva, že na splnenie zámerov vlády SR zdroje EÚ nie sú postačujúce, preto vláda prijala viacero uznesení na podporu výstavby nadradenej cestnej dopravnej infraštruktúry formou verejno – súkromného partnerstva. Nadväzne na prijaté uznesenia boli realizované verejné obstarávania na udelenie koncesie na jednotlivé úseky diaľnice D1 a rýchlostnej cesty R1. Koncom marca bola podpísaná koncesná zmluva medzi MDPT SR a víťazom verejného obstarávania na 2. balík PPP projektov úseku rýchlostnej cesty R1 Nitra – Tekovské Nemce a severného obchvatu Banskej Bystrice v celkovej dĺžke 55 km. Ďalšie dva projekty sú rozpracované. V prvom prípade je vyhodnotený tender a v druhom je projekt v štádiu predkladania ponúk záujemcami.

Ďalšie zdroje na rozvoj infraštruktúry budú vytvorené zavedením elektronického systému mýta od roku 2010. Tento systém zároveň zabezpečí spravodlivé spoplatnenie užívateľov zohľadňujúce prejdenú vzdialenosť, vplyv na životné prostredie (emisné triedy), opotrebenie infraštruktúry (zaťaženie na nápravu). Verím, že spoplatnenie nepriamo podporí využívanie iných druhov dopravy, ktoré sú priaznivejšie vo vzťahu k životnému prostrediu. V tejto súvislosti boli prijaté nevyhnutné legislatívne normy, ktorými bola stanovená výška sadzieb mýta a vymedzená spoplatnená cestná sieť.

Som pevne presvedčený, že všetky uvedené opatrenia umožnia dokončiť vnútroštátne prepojenie medzi Bratislavou a Košicami a úseku R1 z Nitry do Banskej Bystrice. Okrem toho SR zabezpečí prepojenie na sieť TEN-T v rámci pokračovania úseku diaľnice D3 medzi Žilinou a hranicou SR a Poľska ako aj Českej republiky.

Železničná osobná a nákladná doprava zohráva dôležitú úlohu na dopravnom trhu v národnom i v medzinárodnom meradle. Táto úloha narastá predovšetkým tým, že Európska únia vo svojej globálnej stratégii má ambíciu byť lídrom v znižovaní emisií skleníkových plynov. Doprava ako významný zdroj emisií bude musieť do roku 2020 splniť aj na Slovensku veľmi prísne limity (maximálne 13% nárast CO_2 v porovnaní s rokom 2005). Práve od železničnej dopravy sa očakáva, že sa na ňu presunie časť individuálnej osobnej a nákladnej dopravy, čím sa podstatne znížia negatívne vplyvy na životné prostredie.

Železničná sieť SR je hustejšia v porovnaní s krajinami EÚ, ale technicky veľmi zaostáva. S cieľom zlepšiť tento stav boli modernizované železničné stanice v Poprade a Prešove a ukončená elektrifikácia trate Zvolen – Banská Bystrica. Okrem toho boli modernizované traťové úseky Trnava – Nové Mesto nad Váhom (53 km) na rýchlosť 160 km/h. V súčasnosti sa realizuje projekt modernizácie trate Žilina – Krásno nad Kysucou a pripravuje na realizáciu úsek železničnej trate Nové Mesto nad Váhom - Púchov. Okrem toho je v prípravnom štádiu prioritný projekt – železničná os: Paríž – Štrasburg – Štutgart – Viedeň – Bratislava. Zároveň sa pripravuje aj modernizácia koridoru V.a v smere východ-západ, a to úsek Košice – Kysak a dostavba zriaďovacej stanice Žilina – Teplička. Cieľom realizácie týchto projektov je najmä zvyšovanie traťových rýchlostí a zabezpečenie interoperability s krajinami EÚ.

Ďalšou prioritou v rámci OP Doprava je obnova mobilných prostriedkov verejnej osobnej železničnej dopravy, kde sa plánuje nákup mobilných prostriedkov pre prímestskú a regionálnu dopravu. V súčasnosti sa už realizuje kontrakt na dodávku 10 ks elektrických poschodových jednotiek pre prímestskú dopravu.

Som presvedčený, že modernizáciou železničnej infraštruktúry, intenzívnejšou obnovou mobilných prostriedkov ako aj harmonizáciou spoplatnenia cestnej a železničnej nákladnej dopravy sa vytvoria reálne podmienky pre zvýšenie prepravných výkonov v železničnej osobnej a nákladnej doprave a podarí sa zastaviť trvalý rast individuálneho motorizmu a cestnej nákladnej dopravy.

V súlade s princípmi trvalo udržateľnej mobility budeme podporovať aj intermodálnu prepravu. Spotreba energie pri preprave v systémoch intermodálnej prepravy je až o 30% nižšia ako pri priamej preprave tovaru v diaľkovej cestnej nákladnej preprave a zaťaženie životného prostredia škodlivými exhalátmi a hlukom vykazuje podstatne nižšie hodnoty. Jej cieľom je umožniť efektívnejšie využívanie kapacity existujúcej infraštruktúry a vytvorenie efektívnejších logistických prepravných reťazcov prostredníctvom terminálov. V súlade s OP Doprava je cieľom vybudovať základnú sieť terminálov kombinovanej dopravy. Vzhľadom na najvyšší prepravný potenciál ako prvý začneme budovať terminál v Žiline.

Okrem toho ministerstvo vypracovalo koncepciu rozvoja inteligentných dopravných systémov. Jeho základným prvkom bude Národné dopravno – informačné centrum spravované Slovenskou správou ciest, ktoré bude integrovať jednotlivé informačné systémy a telematické aplikácie založené na využívaní informačných a komunikačných systémov a technológií v cestnej doprave. Architektúra celého systému je založená na prepojení uvedeného centra a konkrétnych informačných systémov (napríklad Policajného zboru SR, Hasičského a záchranného zboru, dopravných úradov, správcov komunikácií) a telematických aplikácií (napríklad líniové riadenie premávky, riadiace centrá tunelov a úsekov diaľnic, elektronické mýto). Prínosy programu sa postupne prejavia efektívnejším využitím kapacity cestnej infraštruktúry, postupným vytváraním podmienok pre odstránenie kongescií a zrýchlenie dopravy, zníženie nehodovosti a zvýšenie bezpečnosti dopravy a zníženie negatívnych vplyvov na životné prostredie.

Vážené dámy a páni,

som presvedčený, že dnešná konferencia, ktorá sa venuje otázkam vývoja hrubého domáceho produktu a dopravnej náročnosti, sa dotkne aj otázok, ktoré sú v poslednom období dominujúce – globálna ekonomická kríza a spôsoby eliminácie jej dopadov na slovenskú ekonomiku.

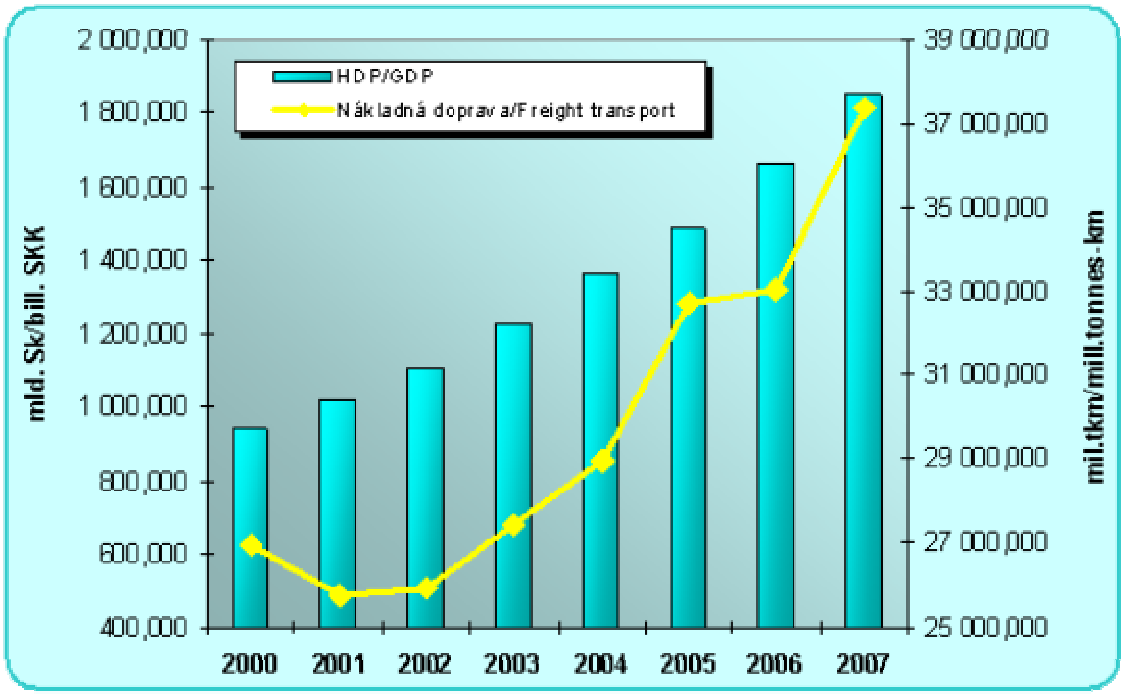
Stručne som načrtol kroky, ktoré v tejto oblasti pripravuje naše ministerstvo. Som presvedčený, že realizáciou uvedených opatrení sa podarí vytvoriť podmienky pre zníženie negatívnych dopadov globálnej ekonomickej krízy na slovenskú ekonomiku a podarí sa vytvoriť podmienky pre naštartovanie a rast našej ekonomiky v blízkej budúcnosti. Dopravná infraštruktúra umožní kvalitatívne lepšiu mobilitu osôb a tovarov s minimálnym dopadom na životné prostredie, zvýši konkurencieschopnosť hospodárstva SR a podporí sociálny rozvoj, zamestnanosť a zníži regionálne rozdiely, ktoré sú na Slovensku veľmi výrazné.

Ďakujem.

Vývoj HDP a prepravných výkonov nákladnej dopravy

Rok / Year	HDP / GDP	Prepravný výkon Transport performance
	bežné ceny / current prices	
	mld. Sk / bill. SKK	mil. tkm / mill. tonnes-km
1995	585,784	41 679,807
1996	655,240	29 473,030
1997	724,895	29 272,759
1998	790,047	30 937,338
1999	852,169	30 038,728
2000	941,314	26 957,220
2001	1 020,595	25 743,352
2002	1 108,117	25 907,156
2003	1 223,328	27 461,235
2004	1 362,042	28 939,605
2005	1 485,671	32 693,594
2006	1 659,398	33 038,000
2007	1 852,781	37 379,000

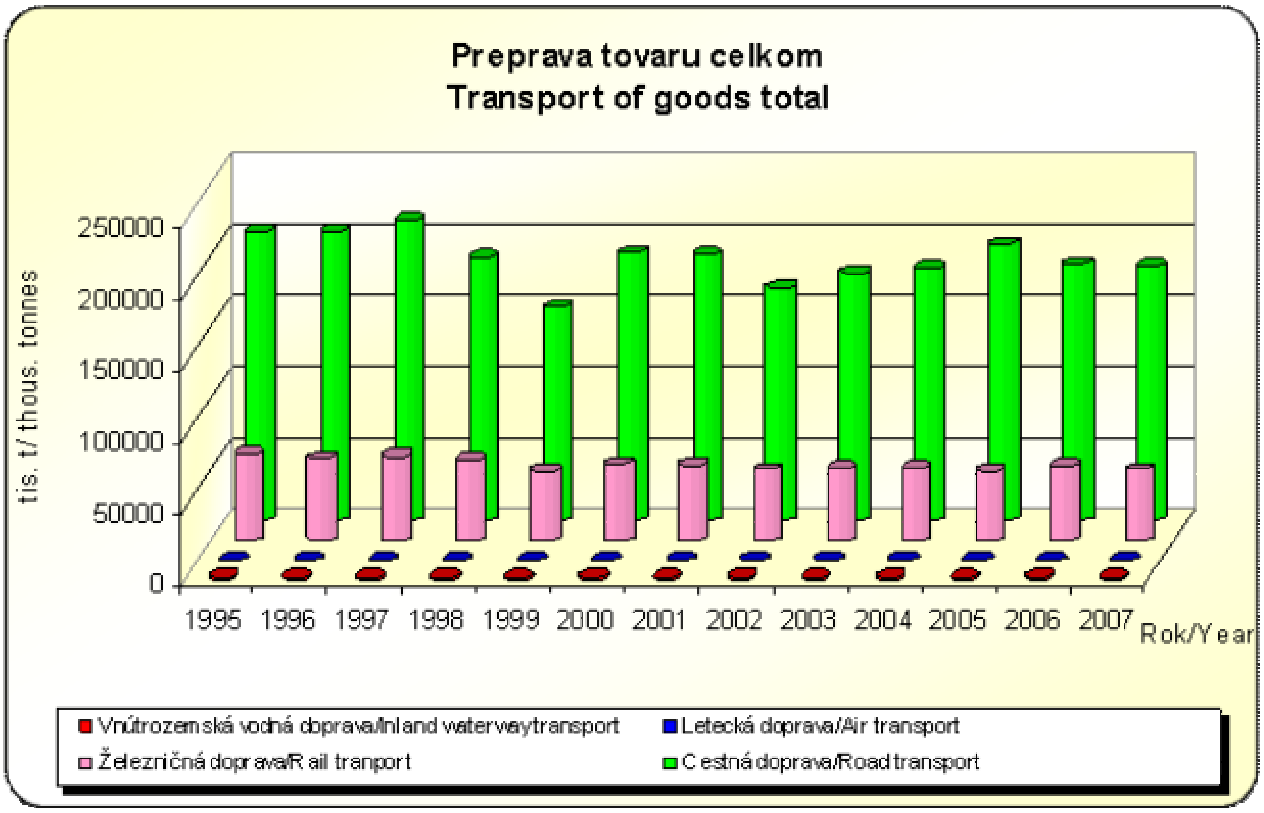
Zdroj / Source: ŠÚ SR, Štátne štatistické zisťovanie MDPT SR

Preprava tovaru celkom (tis. t)

	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	
Preprava tovaru celkom (tis. t)	**266 356**	**244 686**	**226 122**	**230 166**	**246 241**	**235 584**	**232 916**	
železničná doprava	**60 776**	54 177	50 521	50 445	49 310	52 449	**51 813**	
cestná doprava	**203 918**	188 901	174 149	178 085	195 405	181 422	**179 296**	
vnútrozem-ská vodná doprava	**1 661**	1 607	1 451	1 636	1 526	1 713	**1 806**	
letecká doprava	**1,280**	0,697	1,134	0,267	0,230	0,041	**1,32**	

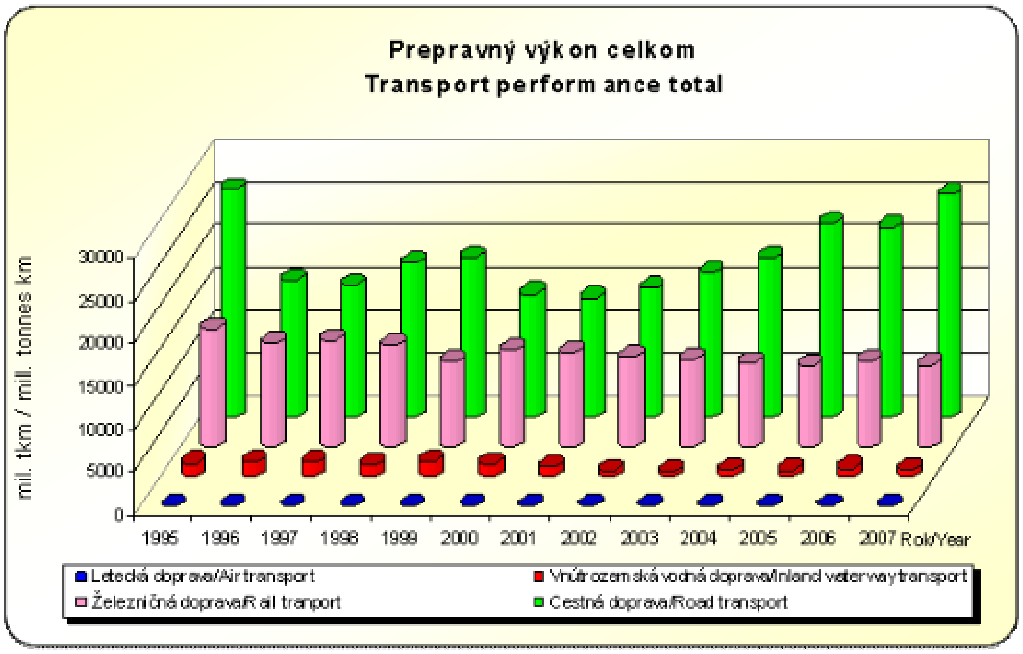
Zdroj / Source: ŠÚ SR

Prepravný výkon celkom (mil.tkm)

	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Prepravný výkon celkom (mil.tkm)	**41 680**	**26 957**	**27 461**	**28 940**	**32 694**	**33 038**	**37 379**
železničná doprava	13 674	11 234	10 113	9 702	9 463	9 988	9 543
cestná doprava	26 536	14 340	16 859	18 517	22 550	22 114	27 050
vnútrozem-ská vodná doprava	1 468	1 383	488	721	680	936	785
letecká doprava	1,8	0,2	1,3	0,6	0,8	0,2	1,2

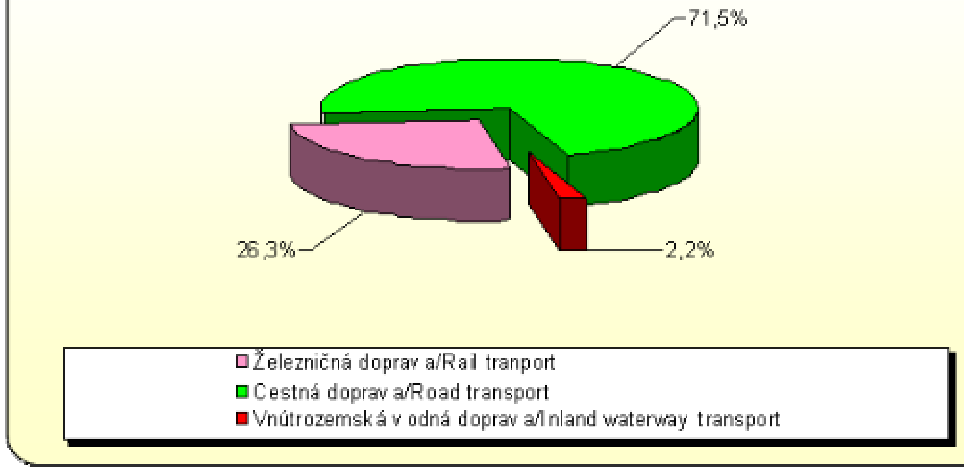
Zdroj / Source: ŠÚ SR

Deľba prepravného výkonu

	1995	2000	2005	2006	2007	
Deľba v preprave tovaru železničná : cestná : vodná (%)	22,8 :76,6 : 0,6	22,1 : 77,2 : 0,7	20,0 : 79,4 : 0,6	22,3 : 77,0 : 0,7	22,2 : 77,0 : 0,8	
Deľba v prepravnom výkone železničná : cestná : vodná(%)	32,8 : 63,7 : 3,5	41,7 : 53,2 : 5,1	28,9 : 69,0 : 2,1	30,2 : 66,9 : 2,8	25,5 : 72,3 : 2,1	

Deľba pri prepravnom výkone v roku 2007 (%)
Modal split concerning of transport performance in 2007 (%)

Deľba v preprave tovaru v roku 2007 (%)
Modal split concerning of goods transport in 2007 (%)

